

**Cort verhael eender heerlijkker reysen : ghedaen byden
machtighen factor des conincx van Portugael, Emanuelis die
XIIIste, waer inne verhaelt worden seer vremde
geschiedenissen, oock seltsame dingen der landen over de
zee ...**

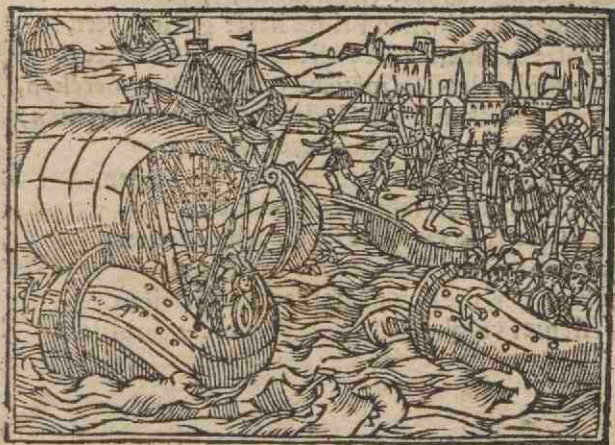
<https://hdl.handle.net/1874/351448>

2
Cort verhael.

122
Eender heerlijcker Reyssen/

ghedaen byden machtighen Factoor des Coninc
van Portugael/ Emanuëlis die viijfste. Waer inne verhaelt
worden seer vriende geschiedenissen: oock seltsame dingen der lan-
den ouer de Zee/ als Sclanoniën/ Griekē/ Turckijen/ Candiën/
Rhodes/ d'lant van Seloften/ Assyrien/ Arabië/ Egypten/
Ethiopiën/ Perlen Meden/ Spanden/ etc.
Seer lustich ende recreatief om lesen.

Int licht ghebracht, deur Laurens van,
Haecht, van Goidtsenhouen.

THANTVERPEN.

By Jeronymus Aerdussen / op onser **L. Vrou-**
wen Kerck-hof inde **K. Gheboden.** 1602.

Met Gratie ende Priuilegie.

Bemide Leser.

Hier meuchdy mediteren, en aenschovven claer,
Oock visiteeren,, die heyligher plaesen daer:
Christus soo menich laer,, in zijn menscheyt
Heeft verkeert, met zijn moeder eenpaer,
En gheleert,, met d' Apostels den vvech der salicheyt,
Doende oock veel mirakelen deur zijn Godtheyt,
Daer die Heer heeft ghevrocht onse salicheyt,, groot,
Die Maria heeft versocht,, met grooter viericheyt,
Daer haren soon verkeerde, en iterf die doot,
Hanghende aent Cruys naeckr en bloot,
Daer die Propheten oock hebben gheprofeteert,
En die Coninghen van Israel minioot,
Die soo menich Christen Prince heeft gheuisiteert,
Vuyt verre Landen, goet en lichaem ghehardeert.
Dees heylighe plaetsen, meuchdy in vvendich mercken,
Leeck oft Clercken, om Godts liefde in v te stercken,
Diodorus Siculus, Iosephus excellent,
Oock Plutarchus, Titus Liuius hooch verheuen,
Met ander Historie-schrijuers pertinent,
Hebben ghetrouv v vonder saecken beschreuen,
Met dees leest ons Historie daer byneuen,
Goeden Leser, die hun in als maecken partijen
En vvilt niet volghen, ghy sult v hier met verblijen.

Van die ghelegentheyte ende qualiteyt der vermaerder
Stadt van Venegien, midtsgaders vanden Reliquien
oft heylichdomme.

Dat eerste Capittel.

TEn is niet geoorloft binnen der Stadt Venegien / eenigerhande wapenen te draghen / t'ly stock / mes / oft sweert / op pene ende verbeurte der seluer. En om int coit te tracteren van die machtighe ende vermaerde Stadt Venegien / te bouen gaende van macht / rijkdomme / goede ende lofselijcke policien / eendrachticheyt / wijzen ende voorsichtigen raet / administracie van rechtuerdige Justitie / ende van alle daer een Stadt heerlijck af te prijsen is : Jae bouen alle steden die ick beurreyft hebbe / en isser gheene inde Weirekt die soo vermaert is als dees Stadt : Waer van die oude ende vermaerde Historie-schrijuers verhaelen / datse is begonst te bouwen voor dat fondament ende beghin der Stadt Roomen / wesende vij. hondert lxxvij. Jaren voor die gheboorte ons Salichmakers / daer Roomen voorseyt ghebouwt werde / naer t'beghin des Weerelts vier duysent vier hondert ende lxxvij. Jaren / sulcx dat die selue ghebouwt werdt / ontrent lxxij. Jaren na de destructie van Trojen / die vernaemste Stadt / ende dit vanden Edeldom der ouerbleuvinghen ende verdieuen Trojanen . Naer die vermaerde Stadt van Roomen werdt begonst te bouwen xliij. Jaeren nae de destructie der voorschre-

uen Stadt van Trojen . Die Stadt van Venegien werdt ghefondeert inde Zee / ghenaeint Mare Adriaticum / daer op den dach van heden die oude Stadt noch staet / die ouer veel Jaren seer machtich gheweest is / van ouerbloedighen rijkdom ende mogentheden / die naerderhandt seer gheamplieert ende vermeerderd is gheweest / soo t selue openbaerlijcken blijckt / seer sterck sae onwinnelijck met tegenstaende datse geen mueren noch poorten en heeft / liggghende gheheel inder Zee / soo datmen daer inne gheestus en can gecomen / dan alleenlijck Schepen / want daer en staet niet een huys binnen der Stadt / oft ten heeft die Zee loopende van achter / hoe wel nochtans dat daer veel schoone straten zijn voor die huysen / oock in die Zee ghefondeert : elck huys heeft in plaetse van haer Deerden / twee ofte dyp meer oft oock min cleyn schuythens / seer net fraey ende suuer / oock int midden ouerdeckt met tapijten oft andere schoone lakenen / waer op die mans- persoonen ofte vrouwen zijn sittende op bancxkens daer toe ghemaecht / ende also veiren zy ter kercken oft ter merckt / ende ter plaetsen daer haerlieder affakren ghelegghen zijn . Ten is niet eenen auont / men siet daer twee oft dyp hondert dufsdanighe schuyt-

4
kens byden anderē inder Zee/ daer
sy wt recreatien gaen spelen ende
spaaeren/ maer onder wysen/ als sy
eenighe triumphen willen bedry-
uen/ soo stemmen daer opt Canael
twee oft dry dyplsent schuytkens/
d'welck een playfante plaette is.
Item dees Stadt heeft onder haer
iurisdicte veel Steden/ Provincie/
Landen/ ende heerlichappen/ sulcx
dat by auctorueren haers ghelijck
niet en wordt gheuonden op den
gheheelen aerbodem/ want onder
haer iurisdicte is sorterēde een deel
van Duytlant ende Italien/ waer
af die machtichste ende principael-
ste steden zijn/ Padua/ Viniencē/
Verona/ Bicia/ ende Bergamo.
Wie en soude hem niet verwonde-
ren van die groote macht der Vene-
tiauē/ ghemerckt deser Stadt iur-
isdicte te water is streckende tot
in Atria/ Dalmatia/ ende Slauo-
nien/ ooc tot in Griecken/ besitten-
de die Conincklike landen/ als Can-
dien/ Cypers/ ende vele edele steden
inder zee ghelegen/ ghelijc hier nae-
maels int vernolch van desen bree-
der sal verclaert worden.

Tis den Venetiaēnen een sake
van clepnder importautien/ datse
toerusten ende leuereu vj. hondert
galepen met gewapēt Crischsvolc/
wt eender plaetsen/ gheuoēnt Ar-
chmael/ binnen twee daghen inde
Zee: een pegheltich is verwondert
diet hoort vertellen/ ende niet son-
der reden/maer veel meer soude een
mensche verwondert ziju/ dat hy
waer siende de banieren/ende ghe-
weldighemacht van Venegien/ die

welcke binnen eender uren mogen
wt ende ghereet maken twee hou-
dert dyplsent weybar: ghemannen/
t' sy te liche oft te lande/ mer alle
nootzakelijcheit wel versien/ oock
van wapenen wel versien vanden
hoofde totten voeren toe/ om in al-
der haesticheit den vyant te weder-
staen als den noot sulcx verheyscht/
d'welck die Venetiaēnen by lauck-
heyt des rijts hebben ghereet ghe-
maect/ende noch dagelijc ziju ghe-
reemakende/ tot welcken effect sy
houden werckende ten minste dypl-
sent mannen in haer Archmael/ die
vernaemste conitenaers in alle am-
bachten/ ende besonder Schyptun-
mecheden ende smeden/ by welke
meesters sy besteden ionghers/ om
diē selue conste te leerē/ om dat dees
niet en soude vergaen.

Item ter seluer plaetsen ziju noch
op den dach van heden groote me-
nichte van vrouwen/ anders niet
makende oft naeyende dan seplen.
Alle dese dinghen mach een peghe-
lijc sien binnen der voornoemder
stadt van Venegien comende/ indie
nochtans datse eenige vrienden oft
maechschap aldaer hebben/ die hun-
ter seluer plaetsen ziju leydende.
Item die Heeren vā Venegie sepn-
den alle Jaren haer Galepen ofte
ander schepen met mannen oā wa-
penen/ om der coopliden goet wt
te voeren oft in te halen/ tot allen
Coninckrijcken ende Landen/ daer-
men te schepe gheuuechlijc aen-
somen mach.

Juden eersten vj. Galepen nae
Alexandrien/ twee na Damasco in
Syrien/

Syrien / twee na Saron / twee na
 Barbarpen / twee nae Constanti-
 nopelen / ende twee nae Jaffa / met
 ten welcken ghemeenlyck die Pel-
 groms na den heylighen lande ve-
 ren / oock twee nae Jughelant / ende
 twee nae Vlaenderen / die welke
 in diuersche oorlogē tusschē Spaen-
 gien ende Dianckrijck zijn verach-
 tert ghewe. / *W*elck voorschreuen
 is een seker argument van grooter
 macht. Item vangelycken seynden
 die Heeren van Venegien sesse oft
 seuen hondert treffelycke ende be-
 leefde mannen / binnen Venegien
 ghebooren / die welke zy Jaerlyck
 veranderen / die selue seyndende in
 haerlieder Landen / Prouincien / en
 steden / om het Land wel ende lof-
 lijk te regeeren / want in geene ste-
 den dē Venetianen subiect / en mach
 niemant anders die landen regerē /
 ten zy by consente der voorschreuen
 Heeren / op datter gheen dissentie
 oft mypterye en soude oprijsen te-
 ghens die Venetianen: oock ter oor-
 saken om in haerlieder steden die
 schattinge en die contributie te ont-
 fangen midts welke groote schat-
 tinghen ghebeuret dat haer-lieder
 steden meestendeel van binnen arm
 ende oock van buyten seer arme-
 lijcken ghestelt zijn / maer met Ca-
 steelen / Torrens / ende sterke mue-
 ren wonderlijcken wel versien ende
 bewaert. Ende dat voorschreue iaer-
 nu gheerpreert ende ten eynde ghe-
 comen zijnde / soo keeren alle dees
 voorschreuen Heeren weder na Ve-
 negien / ende doen rekeninghe voor
 den Hertoch van Venegien ende die
 Senateuren / van allen haeren last

ende ontfanc by haerlleden gehade.
 Oock hebben die Heeren van
 Venegien haer Ambassadeurs oft
 ghedeputeerde / die aen alle Princen
 ende Heeren / soo in Christenryck
 als daer buyten midtsgaders oock
 Capiteynen van Crysthvolck. Ende
 oft gebeurde dat permant zijn Com-
 missie te buyten ginck / meer ofte
 min doende dan hem belast ofte be-
 volen ware / sonde alsulcke sonder
 vertoenen oft dissimulatie moeten
 steruen / hoe wel hy oock ghedaen
 hadde. Den Hertoghe van Vene-
 gien is seer selden van eenige groo-
 te afcomste / want hy deser werelt
 gepasseert zijnde / soo en mogen zijn
 kinderen int Hertochdomme niet
 succederen al hadde hy oock xx. So-
 nen. Daer zijn rij. Senateuren als
 onderlingen die hoofden ende prin-
 cipaelste vander stadt wesende / van
 de welke een tot haeren Hertoch
 ghecoren wordt / hebbende Jaerlyck
 dertich dupsent Ducaten ende niet
 meer / waermede hy zijnen staet
 moet onderhouden. Hy en heeft ooc
 gheen authoritept oft macht van zy-
 seluen / dan alkenlyck die hem ghe-
 consenteert wordt. Den Hertoch en
 mach nemmermeer wter stadt trec-
 ken. Ende indien hy pet wtrechte
 oft dede buyten den wille der Hee-
 ren van Venegien / men soude den
 seluen ter Justicien bringen aen een
 galghe / staende tot dien eynde voor
 t. Paileys gherecht. Oock en mach
 hy wten palleyse niet gaen / dan met
 gemeynen consente der Heeren Se-
 nateuren / ende dat om treffelijcke
 redenen. Hier hebby bevinde. Ieser
 van die magnificentie ende glorie

der heerlijcker vermaerder Stadt van Venegie/maer voorwaer weynich vande volcomen beschrijvinghe / na die qualiteyt ende heylsch der seluer.

Van die heylige Reliquien, die binnen der Stadt van Venegien in grooter reuerentie vvorden gehouden.

Dat II. Capittel.

Die deuote Pelgrims sijn al tijt verlangende nae Sheestelycke consolatie ende visitatie der heyligher Reliquien. Soo sijn inder Stadt van Venegien veel costelycke ende heylighe Reliquien te siene. Ende binnen middelen tijde dat ons Salepe toegherust / ende bereypt werde / hebbē wy ons aldaer gherust / endetot dien eynde aldaer verwachende / si. l ghelegen / den tijt van xxx. daghen.

Inden eersten salmen weten dat binnen die Cathedrale Kercke van Sinte Marcus is staende het Palaps der Hoeren van Venegien / ghemaecht van costelycke marbersteenen / grootende seer ryckelijck verciert / soo wel van buyten als van binnen. Daer plach te rusten dat weerdich lichaem vanden heyligen Euangelist Marcus. Eenighe willen voorsker honden / dat in voozleden tyden / wanneer dat die Venetianen diuersche oorlogen waren voerendetegen verscheden koningen ende Princen / soo werde wt de Stadt van Venegien veel wtweimsche ende vreindelinghen aldaer niet ghebooren / ghebannen / d'welck

geschiede onwetens teghen dat profijt ende oorboot der ghemeynder Stadt. Want tis coits daer naer ghebeurt / dat een goet en denoot Priester / liggende in zijn gebedt / binnen der voorschreuen Kercke van Sinte Marcus / dat dat lichaem vanden heyligen Euangelist Marcus wt eender gonden Casse soude opghestaent sijn / waer inne dat selue menich iaer gherust hadde / sprekende tot den voorschreuen Priester dusdanighe woorden in substantie : En weest niet verschiet / ende weet dat ich altijt een speciael vrient ende Aduocet hebbe gheweest van allen borghers ende inwoonders deser Stadt / ende hebbe daerenbouen die selue Stadt dickwils beschermt tegen haer vanden / maer ouermits dat y contrarie der Goedelijcker liefden / hebben wtghebannen alle vreindelinghen / vander Stadt niet wesende / soo suldy den Senateuren vertellen / dat ich in deser Stadt niet langher en begher te rusten / midts dat heuwlidder ondanckbaerheyt sinter verhepfchende is / besondere dat ich hier selfs een vreindelinch ende wlandich ben / ich wil gaen gheselschap honden den ghenen die nu in grooter desolatie ende droefheyt sijn. Des anderen daechs seer vroech heeft die voorschreuen Priester r'lamen gheroepen ende vergaderd allen die Sheestelijckheyt / met die Edelen ende gemeynthe / haerlieder te kennengeneude / al dat hy gehooort ende ghesten hadde / d'welck sy alsoo bevonden hebben ghelijck haer die Priester vertelt hadde / waers

waeromme sy grooten rou ende misbaer waeren bedruende: Dit werd ons aldus vanden borghers binnen Venegien voor waerachtich vertelt/ andere wilden sustineren/ dat r'voornemde lichaem oft Reliquien van sinte Marcus by nacht is ghestolen gheweest / d'welck oor sekere pictuere staende bouē die Kerck denre aldaer genoegh te kennen is genende / dat r'selue ghestolen is / eminers wat daer van is ic weet door seker / dat dit heyligh lichaem inder kercken van sinte Marcus niet meer en is rustende: Jude selue Kercke wordt den schadt eūtre soor van Venegien bewaert. Daer zijn oock rij. gouden Croonen/ ende seer costelijcke borst-platen met eyckelijcke Peerlen/ Saphierē / Smaragden / Turcoplen/ ende andere costelijcke gesteentē verciert. Noch zijnder elf groote seer costelijcke Cruppen van puren en fynen goude / oock den hoet/ waermede den Hertoch van Venegien ghecroont wordt / soo bouen maten costelijck/ darmen den seluen niet gepryseren noch waerden en can. Noch twee groote gouden sandelaren / op die welke staen lxx. groote ende seer costelijcke Orientale steenen / waer onder x. steenen zijn van onspreekelijcker weerden. Item noch twee eenhorens / groot goet weert zijnde / met noch meer ander costelijcke Juweelen / te lanch vallende al int particulier te beschrijven / die welke ich aldaer ghesien hebbe.

Door op die portael denre van der seluer Kercke staen vier groote

ghegoreu metalen Peerden gheheel vergult. Ons werdt daer vertelt/ dat in voorsleden tijden int beleggh der seluer stadt / een Coninck hadde beloof van sinte Marcus voorschreuen Kercke eenen peerstal te maken / ende ghemerckt dat hy te eender yden tot zijnder meyninghe niet en conde ghesomen / ende dat die Venetianen merten vyant conseract ende accoot van peys hadden gemaect / soo werden tot voldoeninghe der beloofden ende oock tot memorie des voorschreuen Coninck dees metalen peerden daer ghestelt

Item int Clooster van sint Joris / ligghende inder zee / by sinte Marcus kercke / daer leyt in eenen Nutaer / seuen arm met een gheheele handt van sint Joris. Ende in eenen anderen awaer ligghen die lichamen van sinte Cosmas ende Damiaan. Niet verre vander stadt Parijs in Franckerijck is een dorp gheleghen / met name Lusarche / die vastelijck willen affrimeren / dat die voorschreuen heylighe lichamen binnen Venegien niet en rusten / maer dat die selue by haerlieden sonden wesen / in twee schoone silueren Cassen / die ich oock selfs ghesien hebbe. Ich ghelooue wel datse van dees voorschreuen lichamen maer een seker deel en hebben: gheschikmen oock voor waerachtich is houdende / dat deen helft des hoofts van Sint Jan Baptiste soude wesen binnen der stadt van Aroomen / ende dander helft tot Amiens in Franckerijck op die Sonne. Item binnen der stadt van Keulen op ten

ghijn/heb ick gesien dat sweert van
S. Joris seer schoone ende costelijck.

Ten anderen salmen weten dat
int Clooster van sinte Helena/ oock
ligghende inder zee rust in een Ca-
pelle dat gheheel lichaem van sinte
Helena/ die dat heyligh Crups ons
Salichmakers tot Jerusalema heeft
gevonden Anno 323. Die Broeders
vanden Pied caren Orden binnen
der stadt van Keulen/ hebben eenen
arm vander voorscreuen heylighe
Coninginne Helena/ den welken
ick oock ghesien hebbe: Daer af seer
verwondert wende / midts dat
eskeimp binnen Venegien geheel
gheroont werdde. Ende die voor-
noemde Broeders toonde ons haer
Croone van synen pieren gonde.

Int voorscreuen Clooster van
sinte Helena binnen Venegien is
een costelijck dobbel Crups/ int een
deel van desen Cruppe wort een
groot stuck vanden heylighen Crup-
te bewaert. Ende int anderdeel leyt
eenē dym van Constantino Mag-
no / sone vande voornoemde weer-
dige Helena ende een been der bor-
sten van sinte Maria Magdalena.

Item int Clooster van sinte Ni-
colaes/ Cilo ghenoeemt / wordt in
grooter weerdicheyt bewaert een
vande seste steenen Crupcken/ daer
wy af lesen int Enangelie van sint
Jan/ dat onken Salichmaker ter
buisplost gheroepen zijnde die selue
steenen Crupcken belaste met wa-
ter ghevult te worden / veranderen-
de deur zijn Godlycke mogentheit/
delement des waters in costelijc-
ken wijn. Waer af hy/ deur wiens

neersticheyt dit teghenwoordich
beech int licht ghebacht is / int
ghepirt een der seluer vi. Crupcken
heeft ghesien binnen der heerschaer
stadt van Ceulen aend. n. Rhyn/ in
der kercken van sinte Ursula / in
die heylighe plaetse / niet sonder
redene/ die Gulden camer genoemt.

Int selue Clooster wordt oock be-
waert die Croetle oft stat vanden
heylighen Bisschop S. Nicolaes/
die hy binnen zijn en leuen plach te
ghebruycken / met noch meer and-
re heylighe Reliquien. Int selue
voorscreuen clooster wort ghevon-
den d'beste water dat binnen Ve-
negien is te becomen / waer mede
die schepen veivende na Turcayen
gemeynlyck versien worden/ midts
dat niet sechtelijck en stinckit. Seet
meerder gebiech en syden die Broe-
ders ofte Pelgroms/ dan van ver-
schen water / midts dat sy d'ich-
langhen tijt opt water zijn eer ziele-
den aen eenighe haenen comen
aentomen / oock ter oorsake dat die
wijnen daer wonderlijckē heet zijn.
Doocks om die oer groore hute
van dien lande te bliffen.

Binnen der seluer stadt Venegien
staet een Clooster vanden Crupf-
Broederen / draghende altijt een
Crucifix inde handt waer sy gaen
alwaer in eender Capellen seer rijc-
kelijck vercierdt is berustende d'lic-
haem van S. Barbara/ ende hebbe
in een deel van haren hoofde vol-
comelijck ghesien die wonden / de
welcke sy van haren vreeden Va-
der ontfanghen hadde. Syden
voorscreuen Crupfbroeders wort
in es

in eenen Nutaer bewaert een groot been van ſinte Chriſtoffel. Item in eender kercken binnen Venegien/ genoemt S. Marina/ daer ruſt dat lichaem der heyligher Marina al geheel in eenē Nutaer. Vā deſe Marina ſtaet gheſchriuen int boeck der heyligher oude vaderen. Item in een ander kercke daer ruſt dat gheheel lichaem van S. Lucia/ wiens heylighe borſten op den dach van heden men beſcheelijck noch ſienē mercken mach.

In der Kercken van Sinte Zacharias ruſt dat weerdich ende heyligh lichaem vanden Prieſter Zacharias/ dē vader vā ſint Jan Baptiſta / met noch twee heylighe lichaemē/ wiens namen geſchriuen ſtaen int boeck des leuens. Voor die deure der ſeluer kercken is dat graf ons Heeren gemaect/ naect faectſoen en ſonne deſſels graefs ons Salichmakers/ ſtaēde binnen der heyligher ſtadt van Jeruſalem.

In de hooft kercke der ſtadt van Venegien / al waer den Patriarch zijn reſidentie is hondede daer zijn verſcheyden ſchoone ende groote aſſaten ende pardoenen van diuerſche Dauſen ghegeuen / Beſondere op alle ſondaghen inden vaſten.

Item valt by Venegien / oft immers niet wpt vā daer/ lept een ſtadt Murano genaempt / oock inder zee ghefondeert. Al waer wtneemende coſtelijke ende ſchoone Criſtalyne ſoelaten worden gheblaſen van alle ſoorten. Wy ſaghen daer weenighe properheyt/ ende veel conſtige ſtukken werck van ghelas ghemaect. Dewelck ongelooſijck ſchyn te we-

ſen/ dānnen ſulter van ghelas ſoude kunnen ſoumeren/ ten waere dat inē rſelue in perſoon ſaghe.

Item inde hooft kercke vander ſeluer ſtadt ruſten re. lichamen van donnooſel kinderkens/ den t beuel van Herodem ghedoodt/ liggheende beſloten in twee Nutaeren. Als vertelde ons daer waerachtich / datſe noch in ſulcker ſoumen zijn/ als ofſe eerſt ghedoodt waren.

By de voorſchreuen ſtadt leydt noch een Stedeken met name Doutsella/ al waer dat lichaem der heyligher maghet Chriſtina ruſtende is.

Ons werdt binnen Venegie voor die waerheyt vertelt / van eenen geloofweerdigen perſoon/ dat binnen der ſeluer ſtadt Venegien wel zijn een hondert lxxxiij. Clooſters/ onder mannen als vruwen Clooſters/ en in een peghelijc van deſen wel lxxvi. ſeligionen. Dewelc niet ongelooſelijck en is / ſoo ghy int vervolch van onſer materien noch hoorē ſult/ als ick ſal tracteren vander Proceſſien die wy opten heylighe Sacraments dach ſaghen.

Itē voor die kercke diemen noemt Joānes et Paulus welende t Clooſter vanden Predicaren broeders/ daer was al nieuwe gheſtelt eenen man te peerde ſeer wonderlijcken groot / ghegoten van metael/ ende daer op al vergult. Men dunckt niet dat inder werelt conſtelijcker werck opt opghericht is. Men ſiet allen die aderen ſo perfect/ als ofſe leuende waren/ ſtaende hoghe op ſes marmeren ſteeren oft Calomnen / ghemaect ter memorien van eenen cloecken ende valianten Rid-

der/Capiteyn generael/ die de Hee:
ren ende der Stadt vā Venegien me:
nich saer ghetrouwelijck ghedient
hadde / ende veel Heerlijcke Victo:
rien teghen haer spanden hadde
vercregen. Zijnen naem staet aldus
met Romeynsche Letteren geschre:
uen. Bartholomeo Coloneo Berga:
mensio, militare Imperiū optimē ge:
stum. Den naem vanden Meester/
die dat conssich stur werck heeft ge:
goren/ staet in die Cinghele vanden
peerde onder den buyck aldus: Ale:
xander Leopardus.

Vande solemnele ende heerlijcke Pro:
cessie op den Heyligen Sacraments
dach, binnen Venegien ghedaen.

Dat III. Capittel.

DEn xvsten. dach der maent
van Mey was des Heyligen
Sacraments dach. Ende aē:
gaēde der heerlijcker processien all:
doen ghehouden / binnen der Stadt
van Venegien/ waer my onmoghe:
lijck al int particulier volcomelijck
te beschryuen / want mijn ooghen en
conden tselue niet al ghesien/ noch
mijn verstant en conde dat niet be:
gripen/ veel te min inder memoriē
te onthouden/ al dat weerlich waer
om beschryuen. Soo salmen noch:
tans weten / hoe dat des morghens
vroech / ontrent sesse uen / is die
Hertoghe van Venegien / met na:
me Augustinus Barbaricus / een
seer ondt ende bedaccht man / met
alle de Edele Senateurē met groo:
ter triumphen ende violijcheyt / wt
ynen Palleyse ghegaen / ende is al

soo te voete gheromen inde voor:
schreuen Kercke van sinte Marcus.
staende vast by den Palleyse / gaen:
de na den choor / alwaer die stoelen
ende bancken wonderlijck rijckelijc
vercfert waeren / met goude lake:
nen/ sinweel / ende costelijcke tapp:
ten. Daer wesende / soo heeft hy aen
zijn rechte handt ghehadt den Am:
bassadeur des Coninc van Spaen:
gien ende ter linker hant de Am:
bassadeur van Napels / in seer wt:
nemende costelijcke habtten / alsoo
tselue wel betaeinde / ende teghens
hem ouer was een onghelouich
Toich van grooten stamme ende
Edelen bloede / ende was gheweest
een gheweldich Coninc ouer vijf
Coninckrijcken. Dese was den Ve:
netianen geschoncken / vanden seer
machtighen Coninc van Hispan:
ignie den welcken hy met meer an:
der Princen ende Heeren gheuan:
kelijck hadde genomen binnen der
Stadt van Granaten. Dese Toich
wordt altsijt naem bewaert / so wel
by daghe als by nachte.

Int midden vanden Choor der
voorschreuen Kercken / waren die
bancken seer costelijck becleet / daer
die Senateuren op laten. Ende den
Patriarch van Venegien die sanc
die Bisse / hebbende ontrent hem
veel Bisschoppen / Abten ende heer:
lycke Prelaten / die hem aēden hoo:
ghen Nuttaer met grooter veneren:
tien waren dienēde. Al waer dat H.
Sacrament stontt voor den tresoot
ofte schadt der voorschreuen Stadt.
Dwelck was een seer lustighe ende
wonderlycke sake om aenschouwē.
Ons lieden werdt aldaer ghetoon
eener

enen rijckelijcken Carbonckel stee/ men vertelde ons voor die waerheyt/ dat die weerde vanden seluen onmogelijck was te estimeren ofte pypseren/ die Wisse nu met grooter heerlijckheyt gerelebreert wesende/ soo werdt die Proecessie begonst inder manieren hier na volghende.

Ten eersten. Allen t'volck dat inder kercken was/ t'sy in den Choor oft daer bypten/ bleuen al t'samē op haer plaetse sittende / sonder eenich gheloop oft gherucht te maken / tot dat die Proecessie by geschijter ende voorhenigher ordonnantie quam lanck die west deure inne/ passerende alsoo deur den gheheelen beuck vander kercken/ inder lengden/ romende alsoo tot voor den hooghen Altaer. Al waer sy seer deuotelijck op haer knien waren vallende ende aenbaden seer vicsichlyc dat alderweerdichste lichaem des Heeren/ in dat herlighe Sacrament des Altaers / ende opstaende namen haer passagie teender kerckdeuren wt/ staende ter rechter handt vanden hooghen Altaer / bouen ouerdeckt wesende met sponen lijnwade/ teges die groote hitte vander sonnen: die merckte was ronsomme beset met brandende tortsen ende costelijcke heerffen van meechden wasse. Ende aengaende der wel geschijter ordonnantie der perloonen/ salmen weten dat in den eersten ghecomen zijn groote menichte van volcke geleet int wit laepe totter arden toe / op welke habypen stonden groote roode Cruppen. Dit aenstende was ick seer verwondert/ meynende dat dese al gheestelijcke mannen had-

den geweest/ maer men gaf my terstont te kennen dat dit waren allen die Guldebroeders van Venegien.

Ende elck van deser Gulden was verscheyden/ niet van habypen/ mides datse al te samen (als voor) int wit gheleet waren / maer allenlijck deur die differentie van colour der heerffen / die sy al berrende waren dragende/ mochten dese onderscheyden worden.

Voor dees Guldebroers passeerden een groote menichte van kinderen/ ghehabituert inde forme en ghedaente van Enghelen / dragende in haerlieder handen eenige misterien. Sommighe van desen kinderen hadden ontallijcke hoosbladeren/ die sy woypen en stroyden onder t'volck/ soo wel op die mans als vrouwe perloonen. Andere droegen groote menichte van silnere candelaren met schoon berrende heerffen/ frap ghemaect ende lustich vertiert. Hebbende oock een schoone ende seer costelycke Baniere / de welcken waeren volghende Sangers / Speellieden ende Trompetters/ met schalmeyen/ Herpē / Luyten ende Fluyten/ maekede alsulcken gheluyt/ datmen nauwelijck en hoorde noch en sach: Ende eepeghelyck deser voorschreuen eerste Guldebroers droegen een roode heerffe van meechden wasse. Dees ghepasseert zijnde/ quamen die tweede Guldebroeders.

Die tweede Gulde quam oock in costelycke habypen/ niet minder dan die eerste / draghende elck een schoon heerffe van witten meechde wasse.

Die derde Guldebroeders hadden schoone keerssen vā geel meechden was.

Die vierde droeghen keerssen vā groenen meechden wāsse.

Die vijfde Guldebroeders hadden grau keersse/oor vā meechde wāsse.

Die sesste ende leste Gulde droeghen schoone swarte keerssen insgelijc van meechden wāsse gewoicht.

Doorwaer ick en soude niet kunnen gheindiceren wie van desen die costelijckste oft die sachtste waren/ midts datte al isamen ende elck besunder seer ryckelijc toegemaect waren. Naedemael dat allen dees voorscreuen Gulde Broeders voort by dat hoochwerdighe heylige Sacrament ghepasseert waren/ so ontvinghen sy lieden met grooter reuerentie die benedicctie desselvs vā den Patriarch. Die menichte der Guldebroeders was ontallijcke. Eenighe vanden ghenen diet wel wilden weten/ verclaerde ons datte sere waren int gbetaele meer dan twintich duysent/ wāt haerlieder gaen duerde/ den tijt van dyp gheslaghen men lanch.

Naec dat dees voorscreuen Guldebroeders dus al ghepasseert waren: soo volchden daer veel tonghe gesellen/ verciert met costelijcke habjten / onder welke veel personagen ende figuren waren. Erst het ghene datmen inden ersten boeck der heyliger schrijfturen is lesende: Hoe Abraham gehoorsaem wesende dat ghebodt Gods/ bereedt was zijnen eenighen sone Isaac op te offeren. Isaac wesende een schoon Jonghelinck/ giuck voort/ dragende

op zijn schouderen een ghebondt oft busselhoucs. Daer naec quam eenen Enghel ende leyde eenen bock/ doen volchde daer een fraey begelijc oudt man / representierende den persoon van Abraham / met eenen wtgereten sweerde / slaende zijn ooggen opwaerts naec den Hemel/ doen quam Melchisedech den Priester/ dragende broot ende wijn d'welc hy Abraham presenteerde / als wesende een figure vanden heylige Sacramente.

Hier naec quam Josue met Caleph/ dragende op haer schouderen eenen stock met een wijnduyf / tot een argument der vruchtbaerheyt des Landes van beloften.

Daer naec volchden Moyses/ hebbende in sijn handt een slange/ wien dat volchde Justitia / wesende een langhe schoone maecht seer costelijc verciert ende wtghefelt draghende in haer rechte hant eē blanc sweert/ ende inde linker handt een wage/ bereeckeneude dat alle Justiciers en Richters met grooter discretien en gherechticheyt die Justitie moeten administreren/ sonder eenighe dissimulatie / ende die selue naer hen vermoghen totter doot toe te beschermen.

Naec dees Justitia volchde Broeders gelijckende die Keligieusen der Derde oorden van S. Franciscus/ wiens habjten waren grauwhuycken ofte mantels totter aerden toe/ wesende metten bloaten hoofde/ een peder der seluer op haer schouderen dragende eenen witten Cappuyt/ niet anders dragende aen haer voeten dan socken / die wy plattynen noemen / hebbende elck een schoon keerse

keerffe inde hant/ende hadden iongerkens voor hem gaende met candelaren ende cruppen / seer heerlijck verciert ende wigghesheit: Van dese Religieuſſe wasser in getale dertich.

Daer nae quamen die Blaun Monicken/ dese droegghen den meestendeel kelcken in haer handen/wesende int ghetale van liij. personen

Men sal weten dat alle die voorschienen Religieuſen quamen in ordinantie van deser manieren.

Eerst twee Canters met costelike Choorcappen/wie volchden Diacken ende Subdiacken/ ende daer nae de Priesters / recht inder manieren oft sy den dienst vader Wilsken hadden willen gaen singhen / met menichte vā schoone Ornamenten gehabituert en verciert/ die menichte ende het getale deser Monicke quamen geschictelijck deen nae dander/ naer den heylch der voorschienen Ornamenten.

Item daer na volchden die Religieuſen van Sinte Benedictus oorden ende waren in getale van vijftich personen.

Dese Benedictynen volchden onser lieuer Vrouwen Broeders / totten getale van liij. Die welke voor haerlieden hadden gaende veel ionge Broerhens/ seer net toegemaect/ met costelike sliieren ende vergulden Juweelen van Lampetten ende Beckens / waer inne sy kool blaerden hadden/ die sy inder kercken stropden.

Daer na quamē die Augustijnen/ allen dander voorgesasserde Religieuſen ende der gheender die noch

waren navolghende verre te bouen gaende in grooter costelijchert der Cappen / rijkelijc verciert ende besedt met Beerien ende goude/ alle haer iongherhens waren ghedecdt met Cappen vanden onbassen totte ioncrken/ oock dragende costelike juweelen / soo van goude als vā siluer/ ghevult met kool-water/ ende onder al was daer een dragende eerrijkelijcke keerffe inder handt/ waerinne ontrent die middelst ghemacht was by grooter consten een springhende Fonteyne/ ende deser ware int getale van liij. personen.

Eerst ont soo volchden die Minre Broeders/ niet gereformiert synde/ seer costelijck in grooter menichte/ nae mynen goetduncken / den Augustynen seer nakende in rijkelijcheden. Dese hadden ontrent r. ionghe broerhens seer costelijck ende lustich gheciert/ met gheestelike Ornamenten/ ende droegghen Cruppen met rijkelijcke Candelaren en berrende licht. Daer die welke veel schoone figuren waren volghende. Eerst soo werdt daer vā ses oft acht broeders ghedragen den berch van Aluernen/ op den welken die heylige vader Franciscus ontfinck die litteekenen der vijf wonden ons Salichmakers / alwaer hem Christus Jesus openbaerde inde gedaente van eenen Seraph met sesse vlegghelen/ hanghende aent hout des Cruys. Daer nae wert vā den voorscheyden broeders ghedraghen en proper tabernakel/ daer inne stondt een tafel gedect/ waer aen dat Melchisedech sat/ voor hem hebbende broot ende wijn/ ende int midden vā dien

eenen kelck. Oec droegen die voor-
 schreuen broeders eenen nest met
 veel ionghe Pellicanen / bouen die
 welke vloghen die oude Pellica-
 nen / haer dorst scheinende waer wt
 dat bloet was reinende waer mede
 die ionghe besprengt werden / tot
 memorie ende misterien der passien
 ons Salichmakers Christi Jesu.
 Oock noch een ander misterie van
 een lammecken / dat aldaer ghedia-
 ghen werdt. Zoo haest als dees fi-
 gueren ghepasseert waren / soo qua-
 men die Minrebroeders / diemen
 Obseruanten noemt / sonder Crup-
 ren oft vanen / als oft sy vanden sel-
 uen voorschreuen broeders hadden
 gheweest / welsenderl. int ghetale /
 draghende seer costelike Cappen
 van Auweel ende damast / met an-
 der ornamenten / seer deuotelijck
 ende geschietelijck passerende.

Raden welcken de andere Min-
 rebroeders volchden / wtneimende
 ryckelike van gouden Cappen ende
 anderlins / welsende int ghetale van
 twee hondert ende xvj. te samē met-
 ten Obseruanten die voor dese ghe-
 passeert waren.

Item daer na volchden die onge-
 reformeerde Predicaren broeders /
 met veel Jongherkens / draghende
 sijnere vaten / ghevult met roof bla-
 deren diese onder volck stroyden /
 lustich om aensien. Ende waeren in
 ghetale hondert xliij.

Dees ghepasseert sijnde quamen
 die gereformeerde Predicaren / heb-
 bende eenen Bisschop / seer costelike
 verciert ende wtgestelt / ende waren
 gluijck. broeders in ghetale.

Hier nae volchde die Cisterciē-

sen broeders seer gheschiet ende wel
 ghemaniert welsende inden ghetale
 van xv.

Doen quamen die ghereformeer-
 de broeders van sinte Bernaerts
 Oorden / in haer ghewoonlijcke ha-
 byten / welsende inde getale van lxi.

Dele voorschreuen Monicken
 volchden terstont in gheschiet or-
 dinantien / die tweede sorte vanden
 Blauw-Broeders seer wtneimende
 ryckelike van goude / Auweel / ende
 damasten cappen. Ende droeghen
 eenen Capruynachter met minnen
 stricken / met oock een blauw bon-
 nette opt hoest / seer welsende in ge-
 tale van xxxvij. Van dese ende alle
 andere Kelgheusen was ic seer ver-
 wondert / want weder sy gherefor-
 meert oft ongereformiert waren so
 passeerden sy in alsulcker geschiet
 ordinantien / sulcx dat dees groote
 menichte ghingen sonder eenighe
 confusie. Ende alle de ghene die ee-
 nighe sonderlinge misterien waren
 draghende / hadden in haer handen
 schoone keerssen van meechde wals-
 se van versheyden colouren / heb-
 bende oock ryckelike Crupren en-
 de candelaren.

Hier nae quamen die Collegien /
 dat zijn die weerlijcke Priesters /
 oock in gheschiet ordinantien. Te
 eersten sa men hier weten / datter
 onder acht Collegie groote menich-
 te is van Dekens. Canonickē / Pa-
 stooren / ende ander Priesters / met
 hummen Crupren ende vanen / we-
 sende in ghetale van twee hondert
 lxx. Ende hadden groote menichte
 van kinderkens seer fraey ende ex-
 quies wtgestelt; dees Priesters wa-
 ren

ren verciert met costelijcke ende seer rijkelijcke Cappen van Beerlen ende costelijcke gesteeenten/ ooc van gout ende siluer. Sod datmen my voor die waerheyt vertelde/ dat in ons Nederlant geen stadt soo machtich en is / die dees excellenten ende rijkelijcke ornamenten soude machrich zijnt beraten.

Ten laersten quamen die Collegiaten van sinte Marcus in onsprekelycker costelijckheyt ende rijkdomme met veel heylighe ende weerdighe Reliquien van menigerley heylighen. Onder al werdt daer ghe dragen dat alderschoonste stuck vanden heylighen Cruyce / dat ick opt tot eenigher plaetsen hebbe gesien/ besloten zynde in een rijkelijc gouden Cruys.

Daer nae volchde die weerlijcke staten een pegelijck nae zijn macht ende vermoghen / seer costelijck ghabituereert/ met schoonen scharlakē ende andersints. Ende elck droech een lustige keerse inder hant/ swaer van ghewichte / in sulcker ghelichter ordinantie/ dat onmogelijc waer volcomelijck wt te spreken. Hier na quamen vi. Abten / midts gaers ooc seker quantiteyt van Sijtschoppen seer costelijck verciert / elck naer zy nen staet.

Terstont naer dees voorschreuen Prelaten werdt dat hoochweerdich heyligh Sacrament ghediaghen op de schouderen van vier Priesters in eenen grooten costelijcken kelck. Wien dat volchden den Hertoch vā Venegien hebbende zynder rechter handt den Ambassadeur vā Spaengien ende achter hem den Ambas-

sadeur van Napels. Nae dese quamen die rij. Ouderlinghen in groote graniteyt / met oock alle die edele Senateuren van Venegien. Waer van veele van desen verciert waren met rijkelijcke gonde lakenē Tabbaerts / daer ouer noch draghende seer costelijcke gonde mantels/ lāck totter aerden toe. Andere waren ghabituereert verre die meeste menichte van dien met fluweel/ damast/ costelijck laken/ ende met wt nemende schoon root schaerlaken / dwelck daer denrgaens niet vele geacht en wordt want haer kinderē daer mede ghecleedt zijn. Int midden vanden Senateurs ginghen seer gheschickelijck alle die Belgroms/ die van meyninghe waren dat saer die reple aen te nemen nae die Stadt vā Jerusalem/ ende men gaf eenen pegelijcken van henliede een schoon groote keerse/ also bouen verhaelt is/ eer zy wter kercken van Sinte Marcus ghingen.

Item naer dese volchden die gemeynten sonder oorden ende oock in grooter ontallycke menichte/ die alle berrende keersen droeghen ghelyck die voorgaende. Ende als nu dees heerlijcke ende solemnele Processie volepudt was / vergaderde allen volck inde selue kercke van sinte Marcus / om dat hoochweerdich heylighe Sacrament reuerentie te bethoonen / ende was nu een menader noenen. Ende also keerde een pegelijck naer zijn logys / om den uoen mael te houdene.

Van die heylige ende eervverdighe Reliquien der heyligen, die binnē der stad van Padua in Reuerentie ghehouden vwordē ende beruſtede ſijn.

Dat IIII. Capittel.

Padua is een ſchoone groote stad/ gelegen xv. miſlen van Venegien/ en het is eē ſchoone Vniuerſiteyt ghelyck als Louen/ ende die stad van Parijs/ daer zyn alſulcke coſtelijke heylighe Reliquien te ſien/ ſoo dat een playſter en luſtighe lake is die ſelue te aenſchouwen men comt van Venegien te ſchepē tot deſer stad Padua/ binnen den tijt van eender nacht ouer eē playſante ende ſoete kinriere genoemt Pado.

Juden eerſten ſoo ruſt binnē Padua int Minrebroeders Clooſter/ dat heylighe lichaem van ſinte Antonis van Padua/ die welke van S. Franciscus Oorde was/ deur wien Godt die Heer dagelijck veel heerlijcke miracule is doende. Int Clooſter van Juſtina wordt in groo- ter reuerentien bewaert dat weerdighe heylighe lichaem vā Sinte Mathijs/ een der xij. Apoſtelen/ wtgenomen zyn hooft/ d'welck binnē die oude stad van Trier is beruſtende. Item in eenen Antaer der ſeluer kercken wordt bewaert dat coſtelijk lichaem vanden heyligē Euangelist Lucas. Ende in eenen anderen Antaer dat lichaem van S. Juſtina die weerdighe maget. Oock dat lichaem des Biſſhops Proſodaci. Midſgaders het lichaem des heyligen Biſſhops Marini/ met oock dat lichaem der

maghet Felicitas ghenoemt. Ende noch vele lichamē der ſnooſele kinderkens die vanden wreedē tyrant Herodes ghedoodt werden.

Op den Antaer inden welckē dat lichaem van ſinte Lucas den Euangelist is ruſtende/ ſtaet een coſtelijke tafel/ waerinne getonterſept en geſchildert is dat beelt van die alder ghebenedoptſte moeder ende maghet Maria met hare kinde Jeſu/ d'welck die voorigenoemde ſinte Lucas ſelſ met zyn eppen handt gedaen heeft/ ſdomen dat voor waerachtich hout.

Jnder ſeluer kercken ruſt dat lichaem des heyligen mans Vini/ die daer ghebracht heeft die twee voorſchreue weerdighe lichamen vā ſinte Mathijs ende ſinte Lucas int voorigemētioneerde Clooſter Doen die ſelue Vinus dees twee heylighe lichamen ouer die zee was bringēde/ ſoo werdt hy van een zynder medegeſellen/ ooc een heylighe mā/ daer toe gheholpen/ die welke van hem begeerde dat hooft vā S. Mathijs/ ende hem dat arcordeerde / heeft dat ſelue gebracht binnē der stad vā Trier voorigeſchreuen/ aldaer dit hooft in groo- ter reuerentien gehouden wordt.

Die forme vander voorvvaerden ende Conditie tuſſchen den Patroon der Galeyen ende den Pelgroms naer Jeruſalem reyſende.

Dat V. Capittel.

In den eerſten ſoo beloofte die Patroon vander Galeyen den Pelgroms te leueren torten heylighen lande/ ende wederom te bringhen binnē der stad van Venegien.

negien. Ende om dat te volbrengē /
 soo moet hy hem verbinden op die
 pene van duplent ducaten / waer
 voor hy sufficiente borghe moet stel-
 len. Ende de Pelgroms moeten den
 Patroon betalen ende gheuen vijf-
 rich ducaten / diemen ghemeynlich
 noemt ducati de fonto. Waer vā hy
 deen helft terstont binnen Venegien
 moet ghereet hebben. Ende dander
 helft tot Jaffa / voor ende aen dat
 heplich landt liggende. Oock moe-
 ten die armen soo veel betalen als
 die rijke.

Item die Pelgroms versien ende
 beschicken dat den voorschreue Pat-
 roon sterck ghenoech moet zijn vā
 Bootsgesellen ofte Galeye knech-
 ten / want dat veel importeert. Ende
 dat van Venegien / ende ooc voorts
 in alle hauenen daer mē metter Ga-
 leyen hauent en aencomt inder zee/
 naer oude ghewoonte. Ende indien
 het ghebeurt / dat yemandt van
 den Galeye knechten comt te ster-
 uen / soo moet die selue Patroon ee-
 nen anderen op zijnen cost in die
 plaetse hueren ende stellen.

Ooc is den Patroon verbonden
 om hem te versien van wapenen
 voor lxxx. mannen. Is insghelijc
 ghehouden in alle ghewoonliche
 hauenen niet te bliuen stil ligghe
 bouen den tijt van twee oft dry da-
 ghen ten lancksten. Met ooc alsul-
 ker restrictie ende merkeltijcke co-
 dition / dat indien die Pelgroms in
 den lande van Cipers quamen / en
 begerden te wesen binnen die stadt
 van Nicosie / soo sal indien geualle
 die Patroon ghehouden zijn / die
 voorschreue Pelgroms te verwach-

ten inde hauenen van Cipers. Ende
 int wederkeeren van Jerusalem / so
 ist den Patroon gheoorloft twee oft
 dry daghen in alle hauenen stille te
 ligghe / maer niet langher / om te
 coopen ende vercoopen / nochtans
 met expresse conditie / dat des Coop-
 mans goet den Pelgroms niet en
 becommere.

Voorts moet die Patroon de Pel-
 groms alle daghen twee reysen de
 maectijt geuen / ghelijc als dat be-
 taemt voor degelijcke mannen / nae
 onder ghewoonten. Ende indie dat
 eenighe der Pelgroms begheerden
 zijn maectijdt alleen te houdene / soo
 moet hy hem indien gheualle vā als
 aenrichten / ghelijc de ander Pel-
 groms. Den welcken hy moet ver-
 sien van goet broot / goeden wisu/
 versch vleesch / van eperen / ende an-
 der goede spise. Die patroon is den
 Pelgroms insghelijc schuldich tot
 den inbijt te versien van een stuck
 broots ende eenē croes maleuasepe/
 naer onder gewoonten.

Item indien eenich vanden Pel-
 groms wilt gaen om versch water/
 oft hem van yet anders te versie dat
 hem nootelijc is / soo moet hem die
 Patroon doen een bootsghefel met
 eenen knecht / om hem behulpich te
 zijn. Den Patroon en is gheenins
 gheoorloft den Pelgroms met een-
 nich werck te beschwaren / r hy ter zee
 ofte te lande / naer zijn vermoghen
 ende met zijnen weten. Oock is die
 voorigenoemde Patroon gehouden
 den seluen Pelgroms binnen den
 heplighen lande te laten bliuen / om
 aldaer haer deuotie te houdene naer
 ghewoonlijcker tijdt. Insghelijc
 is hy

is hy ghehouden metten Belgroms te ryden/om hunlieden te conuoceren/ getrouwelijcken by te blyuen/ ende te beschermen/ als zy die heplighe steden besoecken / totter Jordannen toe/ int passeren enderepasserē/ totter Salepen toe.

Item indien het gebeurde datter eenighe Belgroms quamen te steruen/soo en ist den Patroon niet geoorlooft hem eenichsins te onderwinden/ van het ghelt oft het goet byden ouerleden Belgrom achterghelaten. Ende indien eenich Belgrom deser werelt waere ouerlydēde al eer hy quame totten hepligen lande soo en sal dē Patroon in sulcken ghenalle maer half gelt hebbē/ vā het gene hy hem schuldich was/ Ende de ander helft sal d'executeur van zynē testament aenveerdē/ om tselue onder andere te bekeerē/ achtervolghende zyne commissie ende last dien aengaende.

Indien yemandt der Belgroms begeert te reysen totten lichaem der hepligher maghet Catharina/ op dē berch Sinay / soo is den Patroon expresselijck ghehouden/ al sulcke te restituieren thien der voorschreuen by hem ontfanghen ducaten/ d'welc zy hem goets tijdes te keunen moeten geuen/ ende dit binnen der stadt van Jerusalem om hem daer nae te reguleren. Ende oft ghebeurde dat die Belgroms een taelmā mede namen van Venegien na den hepligen lande/ende wederom brochten/ om te verlaeten die sprake van dien lande/soo is den Patroon verbonden den seluen taelman den cost te gheuen ende de Schip-huere/ gheen ac-

tie oft recht hebbende ter oorsaeckē van dien ier te episkien. Maert gene die voorsyden taelman debouerseert van eenighe onkosten oft geleyt selue moeten hem die Belgroms restituieren oft voor hem betaelen. Tis een pghelijcken gheoorloft/ al sulcken voorwaerde mettē seluen tael-maen aen te gaē alst hem goet dunckt/ tot zynen meesten profijte.

Noch is den Patroon voor gemētionneert schuldich ende verbonden alle onkosten voordē Belgroms te betalen / hoe die selue oock wesen mochten / t'ly ter saken van ryden oft Gheley gheresen. Oock moet die Patroon dē Belgroms reysende na sinte Cathelijne/ daer inne behulpeelijck zyn/ende raedt geuen om metten onghelooouighen te ouercomen naer zyn vermoghen. Ende waert by aldien dat die Belgroms yet inder Salepen hadden gelatē / d'welc sy met hen niet en wilden nemen/ dat selue moet den Patroon op zynen cost binnen der stadt van Venegien leuere. Hy moet den Belgroms oock inde Salepe accommoderē vā bequaeme plaetse voor een hondert houts ende versch water. Niditgaders voor andere nootlakelijcheyt. Ende indien die Belgroms eenen Cock hebben/ soo moet hem dē Patroon alle gereetschap daer toe dienende doen. Ende soo verre inde voorschreuen Condicien yet vergeten oft achter ghelaten waere / daer inne den Patroon van onder ghewoonten ghehouden is moet tselue desen niet tegenstaende onderhouden ende voldoe/ als oft expresselijck inde Cōdicie voors. wtgedrukt stāt.

Alle welke voorge mentioneerde onderspreck van Condittien / moet die Patroon den Belgroms sweren gheheel ende int particulier onverbreekelijck te onderhouden / ende daer teghengheensins te doene oft contravenieren / noch int gheheel noch in deele / t'sp by hem oft yemāden anders / welcken solemneleu eedtghelichiet in presentie des ghe-richs ende wethouderen der Stadt van Venegien. Ende soo verre die Belgroms eenighe schade waren lydende deur toedoen oft onaclaem-heyt vanden voornoemden / soo is den Patroon gehouden / hantlieden t'selue goet te doen ende te beta-len / naer redelijcke estimatie ende goerduncken vanden verlies ende schade.

Item gheene Belgroms en mogen soo onuerdachtich welen / noch oock so stout / dat sy nae Jerusalem / oft naer eenighe andere ongheloo-vighe landen die reyse aennemē / sonder voorgaēde consent des Paus van Roomen want anders soo sou-den sy lieden hieromme inden ban zijn. Want hoe wel die Gaardiaen van Jerusalem auctoriteyt heeft daer van te absolveren / wanneer sy daer zijn / nochtans ouermits dat die periculen op de reyse onder we-gheū soo veel ende groot zijn / daer-omme ist darment hem te vorē moet stellen in staete vā gratien. Te meer / wāt daer menich vroom man sterf / die met ons op de reyse was / eer sy totter Stadt van Jerusalem qua-men.

In vvat maniere dat vvy ons bereyden om T'schepe te gaen,

Dat VI. Capittel

Als wy nu binne der voorighe-nocmde Stadt van Venegie stil gheieghen hadden den tijt van xxxij dagē / verwachtende die Galeye / oock dat wy by toedoen ende bystant vanden Belgroms metten Patroon vander Salepē ouerqua-men. Ende dat alle nootelijcke sa-ken totter reysen dienende bereydt waren / te wetene van victualie ende andersints / soo aduerteerden ons dē Patroon totter Salepen te gaen. Want hy gheresolueert was / hem op die reyse te begeuē mettē eersten bequamē windt. Men sal weten dat die Belgroms hun verslaghen tegen dē aenstaendē noot vā Buschuyt en broot tweemaal ghebacken. Oock namen sy inne wijn van Silise / we-sende een cleyn vercoelende wijnkē / t'segen die groote hitte vanden lāde / alwaermen heete wijnen ghendeck is vīdende / als van Maleueseyen en Buschadellen. Oock verslaghen wy ons van goeden Botere / kaese / droogen visch / gesouten vleesch / en sonderlinge vā drooge ossen tongē / insgelijck van swicker / conferuē / al-dechande specien van laratiue me-decinen / ende andersins / maer bouē al spropus violarum / ooc principa-lijck teghens eenighe sieckten ende droncken spropus met vercoelende wateren gemaect / d'welc meest ha-ren dranch was. Doorts so verslagē sy haer ooc vā Natrassen en Culck-ten om daer op te rusten ende te sla-pen ander dinghen zijn generale en-de ghemeyn.

Hoe wy Pelgioms inde Galeye ghin-
ghen, om die Reyse te aenveerden.

Dat VII. Capittel.

D eenen Sondach / wefende
den vierden dach der maent
Junij nae der noeneu / ghin-
ghen wy met onsen voorschreuen
Patroon inde Galeye / die daer lach
en dreef op haren ancker / die distā-
tie van een duptische misse bypten
die Casteelen der Stadt vā Venegie /
wanneer den gheluckigen goeden
windt veranderde, blyuende aldaer
liggende tot swoensdaechs smor-
ghens toe / den seuensten dach der
sehier maent / op welckē dach waep-
det eenen deurgaenden wint / ende
veerden met grooter violischeyt nae
die Stadt van Paris / doen hoorde-
men die trompetten seer lustich bla-
sen / ende wy Pelgroms songen seer
denotelijck Salue Regina met som-
mige Antiphonen ende denote Col-
lorien / naer ghewoonte : Ende qua-
men des anderen daechs met voor-
spoedighen winde ende volen seyle
totter Stadt Paris / wefende de ach-
sten dach der sehier maent Junij.

Van die Stadt Paris genoemt.

Dat VIII. Capittel.

P aris is een Stadt gheleghen
in Histria / seer sterk en schoō
van mueren / maer vā binnen
arm / ghelijck ghemeynlijck alle die
Steden zijn / liggende onder die sub-
iectie der Venetianen / mits die swa-
re iaerlijckse schattinghen : Wel-
cke Stadt in voorleden tijden was
toebehoorende den Patriarch van
Aquillegien / gelijk als my een Min-
rebroeder vertelt heeft / ende is ghe-

legghen in een seer lustich ende plaes-
sant landt / van waer mē geuech-
lijck mach wtgaen naer Hongarye /
want Histria is een Conincrijck
ligghende op de Gistere Hister ge-
noemt / loopende tusse Duptlant
ende Hongaryen : Oock machmen
van Paris telande reysen nae meer
ander Conincrijckē / ende insgelijck
tot Jerusalem / hoe wel dattet seer
pijnlijck ende ooc periculoes soude
wesen / want niemandt en soude ge-
lepe oft paspoort cunnē vercrisgen /
om soo veel verscheden landen der
ongheloonighen te passeren : ons
werdt daer voor waerachtich ver-
telt / als dat Paris van Tropen / in
menninghe wefende om met ghe-
weldt te ontsihaken ende te nemen
die Coninginne van Grieken / bo-
uen maten schoone / Helena ghe-
naemt / die wettighe hupfrouwe
des Coning Menelaus / cauferende
alfoo d'oorfaecke van die grouwe-
lijke ende vermaerde destructie der
Stadt Tropen / aldaer alle zijn sche-
pen dede bereyden ende toerusten /
ende die selue Helenam ut genomē
hebbende / met ooc allen zijnen roof
heeft gebiacht binnen dees voorge-
noemde Stadt van Paris / die welcke
ke hy den naem gaf Paradium / niet
teghenstaende datte ghemeynlijck
wordt ghenoeimt Paris vande Ita-
lianen / ende dees Stadt is gelegen
een hondert mijlen van Venegien /
ende is een Eert biddō : Inde hooft-
kercke zijn veel costelijcke en hepli-
ghe Reliquien te sien / die wy deno-
telijck verfocht hebben. Eerst inden
hooghen Auaer rusten twee weer-
dighe lichamen der hepliger mar-
taren /

raren/met name Demetrins en Julianus. In eenē anderen Antaer ter slijcker handt voor den Choor worden tweelichamē bewaert der heyligher maechden Berta ende Acoltaghenaeint. Item in eenen anderē Antaer ter rechter hant vande seluē Choor/hebben hier voortijts geruist die lichamen der heyliger martelaren Mariani ende Cleuteri/die vanden Geneuopfers oft andere van daer zijn veruoert geweest: onlanct daer naer zijn dees twee voorschreuen lichamen daer weder gecomen/ende men thoonde ons daer lichtecken van perfect bloet/by miracule wten seluen antaer gecomen/soomen onslieden vertelde. Dees kerke heeft hier voormaels seer schoon ende costelijck geweest / gelijkmen noch bescheelijck mach merckē aen d'welffel vander kercken / d'welck vergult pleech te zijne / oock ghemaeckt van marber-steenen.

Item daer staet een arm Clooster vande Minre-broeders/alwaer ontrent seuen broeders warē / ende byden onderwplen grooten hongher/want sy by nae anders niet en hebben dan r'ghenedatse van deure tot deure met bidden halen. Men sal weten dat byten deser stadt/ter sijden van eenē berch/ seer goet versch water te vinden is. Tseghen ouer dees stadt is een Eplandt liggende/alwaer een schoou Clooster staet vā Sinte Benedictus Gorden/wiens Abdt zijn residentie is houdēde binnen der stadt van Venegien: Tis een seer ghenoechlijcke ende playsante plaerse / verciert met lustighe Olijf-boomen ende andere schoone

vuychten. Die broeders van desen Conuent leuen by de aelmoessen der cooplieden / die aldaer comen hantnen met haren Schepen oft Salepē. Den Hertoch van Saren met allen zijn Princen en Heeren/hebbē daer haerlieder wapenen ghehanghen. Opt selue Eplandt staet eenē kercken Toen / waer op men is houdende die zee wake.

Hoe vvy van daer scheidende vveder r'feyle ghinghen, om voorder te reyfen.

Dat IX. Capittel.

Duten negensten dach der seluer Maent Junij ghinghen wy r'feyle / ende midts ons den wint contrarie was / soo waren wy genoorlaecht des anderē daechs een hauene te soecken / daermen in tijde van voorspoedighen winde niet en plach aen te comen / en quamē alsoo voor een cleyn stedeken Volen ghenoeint/ligghenderl. mijlen van Paris. Wy passeerden noch voorby veel ander steden / onderwelcke was dieschoone ende playsante stadt genoemt Aubigina / ligghende al onder die Jurisdicctie der Venetianen / in dees selue stadt rust dat lichaem der heyligher maghet Eufemia / in dees hauene bleuē wy stil liggende midts d'ongetempertheit der zee/tottē xi. dach der voors. Maent / maer opten xi. dach Junij ten rij. uen naeder noenen / stont een groote tempeest ende omveder op van donder ende blixem / met eenen gheweldighen wint / ons aenslagende grootē anert en verschrict

hēpt / want hoe wel wy op twee
 Anckers metter Galepen laghen/
 soo werdē wy nochtans metre storm
 vanden winde ghedriuen niet verre
 van eender Clippen oft steenwoſte/
 anders niet wetende / oft wy en
 laghen die doot voor ons ooghen.
 Ende indien die Bootſghesellen in
 alderhaest niet eenen anderen An-
 ker en hadden wigheworpen / het
 ſchip hadde moeten berſten. Ende
 ontrent half achternoene / quam in-
 der zee een Craneel ghedriuen in
 Godts ghelep / allen haer Anckers
 achter ghelaren hēbbende ende ver-
 ſochten aen ons eenē Ancker maer
 wy en konden gheenē Ancker ge-
 dernen.

Polen is een cleyn ſtedeken / den
 Venetianen oock ſubicckt / van buy-
 ten ſchoon ende ſterc / maer van bin-
 nen wonderlijcken arm gheſtelt. Ic
 en ſach daer noch kercke noch clap-
 ſe die verciert was. Ende buytē der
 ſtede heeft eertijts een groot ſterck
 Caſtel gheſtaen / d'welck nu al te
 niet is / dan alleenlijck dat die ſeer
 hooghe mueren daer noch ſtaen /
 wonderlijck dick welende / het welc
 die vermaerde Koelant hadde ghe-
 ſticht. Die mueren van het ſelue ſte-
 deken / op de ſincker hant / zijn van
 ſteenen Tomben ghebouwt. Waer
 inne die onghelouighe in vooſe-
 den tijden haer dooden begrauen
 hadden. Van welke tomben noch
 een groote menichte zijn ſtaende
 buyten der ſelue ſteden.

Hoe vvy vvederom r'ſeyle ghinghen
 nae die ſtadt Giara.

Dat X. Capittl.

Den r'ij. da h der ſelue
 maent Junij / als de i windt
 nu gheſtelt ende ghelegghen
 was / ſoo zijn wy ſmorghens vroech
 voor den daghe r'ſeyle ghegae met
 eeneen goeden winde / ende quamen
 alſoo des anderen daechs onrendt
 den anont binne die ſtadt vā Giara /
 ghelegen van Doien voorigenoemt
 een hondert lx. mijlen ende vā Pa-
 ris niet meer dan hondert mijlen /
 ende wy bliuen inde Galepe tot des
 anderen daechs daer nae / welende
 den xv. dach der vooſchreue maent.
 Ende doen gingen eenige van ons
 om den dienſt vā der Miſſen te hoo-
 ren / ende andere om Miſſe te cele-
 breren. Item Giara is een groote
 ſtadt van buyten ende binnen wel
 van als verſien. Ende is de eerſte
 ſtadt des Landts van Slauonien /
 oock onder die juridictie der Venet-
 tianen ghelegghen / die den Keyſer in
 vooſleden tijden daer op gheleendt
 hadde lxx. duplent ducaten. Tis
 een Eertbiſdō daer ſtaet een ſchoon
 kercke / alwaer ter ſincker handt
 vanden Choor in een luſtighe Ca-
 pelle is ruſtende d'ſichaem vanden
 rechveerdighen Dimeon / die dat
 kindeken Jeſum in zijn armen ont-
 ſinck daermen by Incamden Enā-
 gelift af leeft / doen hy den loſſanck
 maecte: Nunc dimittis. T'ſelue lic-
 haem werdt ons al bloot ghetoot-
 ter begeerten des Hertochs vā Per-
 meren. Bouen den vooſchreuen
 Nutaer ſtaet een ſeer langhe ende
 ſchoo-

Schoone Caste / die welcke daer een Coninginne vā Hongerijē ghegeuen heeft: waer op gelchreuen stont aldus.

Hic Iustus Simeon (Iesum de virgine natum. Vlnis qui tenuit) iacet hac defunctus in vna.

Hungariz Regina potēs, illustris, & alma. Junior Eliabeth dedit hac loca sacra quieti.

Anno milleno treceno ac octuageno.

Dat is int Jaer 1380.

Juden hooghen Nutuer vander seluer kercken rust dat lichaem vā den heylighen Propheet Joel. Andere wille affirmeere dattet Joel de Propheet niet en is maer die heylighe Priester ende Confessor Joij gheuoemt.

Jnde Cathedrael kercke / die seer groot ende schoon is / rust dat lichaem vā na gheheel van sinte Anakstasia mager. Item binnē der seluer stad / inde kercke vā sinte Chisogonus / rust dat lichaem de seluen heylighen Mart: laers Sinnē deser stad staet een proper Clooster vanden Minrebroeders obseruantē. Ende buyten der stad ligghen noch dijn Conuenten vanden vier biddende Oordenen. Waer van die Predicaren dat schoonske hebben. Binnen der seluer stad staen noch vier Bronwē Cloosters daer af deene gheuoemt is Sancta Maria inder welckē veel schoone Reliquē in reuerentie worden ghehouden / al in siluer beslagē. Item inder Grieken kercke / al waer zy haren dienst zijn doende / rust d' lichaem vanden H. Donaet. Item r'eghen berch / op den welcken S. Michiels berch / op den welcken

een schoon Casteel staet. Jnde voert vanden seluen berghe / leyt een proper Conuent der Minrebroeders Obseruanten genoemt Jeronimus. Hoe vvy ons op de reyse begauē vorder seylēde nae een stedekē Cursula gheuoemt.

Dat XI. Capittel.

Drenseluē voorschreue dach na der noenen ghinghen wy r'leple / maer den windt was ons contrarie / hoe wel wy altijt die zee hielen met lauereu ten bestē dat wy mochten / d'welc duerde den geheelē vry. dach Junij voorigenoemt / tot ontrent den auont / ende doen keerde den windt sulc dat wy t'landē den daechs nae der noenē quame in een hauene vā een cleyn stedeken met name Cursula / subiect den Venetiaen / bouen maten seer sterck / ghelegghen twee hondert milen van Siara voorschreuen. Tusschē Siara ende Cursula leyt eenen hoogen berch / seer groot / waer bouen staet een Capelleken van sinte Blasius / daer ginghen wy singhen den heerlijcken Vof-sanc / Salue Regina / die vroukens vander seluer stede gaen daer dickwils beruoets pelgrumagie / d'welc ons docht onmogelijc te zijne / om die scherphēpt der steenen aldaer ligghende.

Men sal wetē dat als wy eenichsins te lande moghen comen / soo en is den Patroon in dien genalle ons den mont cost niet schuldich / maer een peghelijck moet hem seluen besorghen in allen hauenen / alwaer men van als genoegh te coop is vindinge / voor de ghene die gheldt

heeft. Ende den tijt ghecomen zijn de dat den Patroon begheert r seple te gaen / so laet die Patroon den loof se scheuten schieten / ende alsdan moeten alle die pelgroms terstont naer die Galepe comen / wantmen soude na niemant wachten.

Den achtiensten dach der seluer maent Julij hadden wy eenē voor spoedighen wint / ende trockē smorghens wel tijdelijck r sepl op / ende veerden na die stadt van Ragusen / ligghende br. mijlen van Curfida / alwaer wy des anderē daechs naer der noenen quamen / ende tis een seer rijke ende machtighe stadt geleghen in Slaonien des Coninck rijck van Croatien. In dees stadt heeft die ghemeynte die heerschappye / ende sy en kennen gheenen anderen Heere / dan alleenlijck Godt almachtich / behoudelijck nochtans datse den Turck iaerlijck moeten ghenen rijck. Duplent Ducatē. Item sy maecten ende branden sout in een cleyn stedeken genoemt Strancken ende dat vercoopē sy met meer ander coopmanschappen voor die poorte vander stadt / op een seker plaetse daer toe gheordineert.

In dees stadt van Ragusen staen veel costelijcke schoon kercken: In de hooftkercke staet een siluerē vergulde Tafel / bouen maten seer costelijck / met vele versheyden excellenten gesteeuten verciert / waer inne ghestelt zijn ruijs. silueren vergulde beelden / elck vā desen lanck wesende twee voeten ick en hebbe binnen mijnen leuen alsulcken wtneemde costelijck inweel noyt gesie.

In de kercke van sinte Blasius /

rust dat hoof vanden seluen hepligen martelaer Blasius in een schoō Tafel / met oor bepde zijn handen. Item die weerdighe lichamen der hepligher martelaren Petri / Vanrentij ende Andree / die deur wonderlijcke miraculen zijn ghenonden gheveest / te lanck vallende om hier te verhaelen. In de selue kercke wort met grooter reuerentien bewaert dat selue lijnwaten cleet / waer inne die voorf. Simeon dat kindeken ontfinc / seer vrent ende wonderlijck ghewrocht / wit van colour / maer bruyt / seer groot wesende. Oock is daer een schoon stuck vanden hepligen Crups / noch zijn daer veel ander weerdighe Reliquien al int siluer beslaghen.

In de selue stadt staē twee schoone Conventen / een van Sinte Dominicus / ende dander van Sinte Franciscus oorden. Int selue Conuent van sinte Dominicus staet oock een siluerē vergulde tafel / met oock een costelijck Crups / d'welck die vermaerde Kepler Constantinus hoogher memoriē aldaer heeft ghegeuen alsoo sulck te kennen zijn gheuende de letteren daer inne gegraveert staende. In dees voorf. Conventen waren een deel vande Pelgroms ghelogeert. In de selue stadt van Ragusen is die virtualie goeden roop / waeromme hun die Pelgroms gemeenlijck aldaer desen aengaende versien. Daer staen oock twee schoone en lustige springhende fonteynen / deen van desen op die merckt / ende dander voor t' Clooster vande voorf. Minre broeders / die Pelgroms besorghen

ghen datse haer inde Galepe vā desen water verliē. Item in dees stadt worden goede ende loffelijcke politicien gheobserueert wiens iurisdictione haer inder lingsden is stretchende thien mijlē/ ende inde bieyde twee mijlen. Die Venetianen en willen gheenins ghedooghen/ datse met sehepen oft Galepen ter zee veiren/ hoe wel nochtans dat ick daer vier schoon Galepen in een huys daer toe ghemaecht ghesien hebbe / die welke zy bewaeren voor den noot/ oft die vpanden haer by auontuerē eenighen ouerlast oft hoorhmoet wilden doen: ende indien zy ter zee veiren/ soo en ist hun niet geoorloft op de iurisdictione der Venetianen eenighe anckers wt te werpen/ ende dat op de pene vā twee ducaten / alsoomen my aldaer vertelde. Nē sal weten datmen in alle steden/ tusschē Venegien ende dat heplich landt / is gebruyckende die Itaeliaensche tale. Dese selue voors. Stadt vā Ragusen is gheleghen van Venegien vijf hondert mijlen / ouer den naesten wech / maer wy quamen seer verre omme / ghelijck selue wt onse descriptie wel blyckelijc is. Wy bleuē ons in dees stadt rustende / den gheheelen twintichsten dach der voornoemder maent Junij.

Van eender Stadt Corfoen ghenaemt, met meer andere beschrijvinghen.

Dat XII. Capittel.

De eenen woonsdach den eenentwintichsten dach der seluer maent Junij / des smorgens wel vroech / seplde wy nae een stadt met name Corfoen / en op den auont

begont den wint teligghen / sulcx dat den seluen eenentwintichste en tweentwintichsten dach so stil was / dat metten windt nauwelijc een pluyne en soude gheruert hebben / d'welck ons seer verdrietelijc was / maer des laterdaerhs den xxiij. Junij. voors. hadden wy eenen goeden ende gheueckighen windt / metten welcken wy des anderen daerhs op den Hondach ontrent den middach arrineerden ende quamen binne der voorghenoemder Stadt van Corfoē / die welke van Ragusen voors. ghelegen is d'ij hondert mijlē reptens: Item byder seluer Stadt Corfoē zijt noch twee ander steden gheleghen: d'eenē daer van genoemt Kathera / ende d'ander Sudina / al waer d'lat van Sclanonen is eyndende / ende hier neemt die Provincie van Albania zyn beginsele / daer is een stadt gheleghen met name Cezara / naer onser ghemeynder talen / die nu inde Itaeliaensche sprake gheuoemt wordt Schutharnis / alwaer een seer soet water is vlietende / bequaem en liefelijck om drincken / ende is zynen loopnemende tot inde zee / ende dees stadt is vander zee gheleghen die distantie van xxv. mijlē. subiect wessende den grooten Turck / hem byden Venetianen gheghenen / onder wiens dominie die selue placht te souteren / hebbende een sterck gewellich Castel / gheuoemt Cornestij / de welke zy in voorledē tijde / by tractaet van seker bestandt tusschen elcanderen ghemaecht ende gefloten / den voors. Turck hebben ouergheleuert. Ten anderen so leyt daer een veruallē Stadt Duratsum genoemt /

oock onder die Jurisdicctie der Venetianen: Welcke Stadt gefondeert ende begonst was te bouwen / deur den Keyser Constantinum / loffelijcker memorien / om aldaer zijn residentie ende Keyserlijcke Pallais te houden / maer om de onvruchtbaerheyt van dien lande / soo veranderde die selue Keyser naemaels zijn propoos / latēde dees begonste Stadt varen / ende liet in plaetse van dese bouwen ende stichtē die vermaerde Keyserlijcke Stadt van Constantinopel / in Grieken-landt ghelegen / die vanden Turckischen Keyser is gewonnen gheweest. Vanhier eenen cleynen wech voorder leyt een Stadt op die zee / met name Aquilona / welsende onder die dominiē vanden Turckischen Keyser / ghelijck eplaes nu insghelijck die heerlijcke Stadt vā Constantinopel oock is (ouderende) alwaer van onder costumē een vergaderinge is van menichte der scheypen / ghemeyntlijc totten getale van vier hondert oft daer ontrent. Int Jaer der saliger geboorten ons Salichmaeckers xiiij. hōdert ende lxxij. heeft den Turck gewonnen ende inghenomen Idontum / liggende int Coninckrijck van Napels / welsende een seer kercke ende gheweldighe Stadt / machtich ende populoos van volck al tot groosten achterdeel der Christenen / die selue metē scherpte vanden siveerde ongenadelijc dooedende. Ende alsoo daer een Ceñsilsboom was / so heest die selue Torcken Ceris bisschop oude van dagen / staende in de officie vandē Godlijcken dienst / tirannichlijck met eender hōsten sage laten ontsincken sa-

ghen / ghelijck wy bevinden dē heyligen Propheet Matias inder seluer manieren ghemartiriseert te zijne. Maer na de afslijncheyt van desen Torck heeft zijnen sone dē Coninck van Napels dees Stadt Idontum wederomme gerestitueert die welke maer vijftich mijlen ter Clincker hant af van Corfoen voorighe noemt en is ghelegen / ende gebuycken de Gieckse tale. Diverse oner niet verre van daer leyt dat Coninckrijck van Napels / d'welc ghemeyntlijck vanden oudsten sone des Coninck ghegouverneert wordt.

Item ontrent vij. mijle reysens eer wy tot Corfoen quam / n leyt een hanene met een verwoeste ende bedorven Stadt / daer niemant woonachtich en is / waer by een kercke is staende / genoemt onser liever Vrouwen kercke / alwaer daghelijck veel miraculen ghelchieden / hieromme noemen die Torcken dees kercke / t' Rups der Hemelen. Eenighe vanden Boosgesellē ofte Salephuechten / aenmerckēde die stilte des waters / veerden derwaerts met eenen boot / halēde daer soet water. Door sake waerom dees Stadt desert leyt / ende onbewoont / is dese / ouermits datter daghelijck wter zee eenen draeck quam gheswommen / doobēde met zijnen venijnighen adem en geblaes seer veel mēschen / sulc dat onmoghelijck was daer pemandt langher te bliuen.

Daer leyt een Cloosterken ghesticht en gheconsacreert ter eer van die heylighe maghet Catharina. Item die ghene die inder Conincken woonachtich zijn daer wy voorby seplen /

seplen / wat Keligienzen dattet oock waren bidden aen alle voorby passende schepen om aelmoessen / ons verclarde dat se anders gheen middelen hadden om te leuen. Men sal wetē dat so wann' eer wy Belgroms van verre eenighe kercken gewaer worden oft sien / hoe wijt die selue oock ghelegghen zijn / soo lasen wy telcker reyse / so wel deyn als groot / eenen Vater noster ende eenen Ave Maria. Misdoen hoorden men ons trompetten seer lustich stekede / in ghelijcken oock als den vrolijcken dageraet aēromt / midtsgaders oock als wy voorby eenige andere Schepen / vrienden zijnde / waren passende. Die selue voorschreuen stad Coisfoen is in Grieken landt ghelegghen / dy hondert mijlen van Aaguisen / wesende wel bewaert ende versien met twee gheweldige ende sterke Casteelen ligghende binnen der stad op twee stranghe bergen / onder die iurisdictie der Venetianen ghelegghen / sy is inder lenghden ende breedde groot / t samen een hondert ende tachtich mijlen. Die Belgroms zijn gemeenlich ghelogeert inde voorstadt / die nae mijn goetduncken beter is dan die principael binnen-stadt / midts dat al daer die koopmanschappen meest ghetracteert ende ghehandelt worden. Daer leyt ooc een proper Minrebroeders clooster. Inder Grieken kercke staēde by een der voorschreuen Casteelen / te water waerts worden oock sommighe heylighe Reliquien in grooster reuerentien ghehouden / onder al sach ick daer eenen vingher van sinte Erasmus / van

wien in boeck der Vaders veel beschreuen staet: Supten der sner stad staet een Clooster van sinte Benedictus oorden / alwaer die gloriose Moeder ende Maget Maria grootelijck verlicht ende gheert wordt / midts dat daer dagelijc veel schoone miraculen gheschieden.

Van die Stadt Modon ende Candien, midtsgaders andere verscheyden saken.

Dat XIII. Capittel.

DEs maen daechs / den seften twintichsten dach der seluer voors. maendt Junij / seplden wy met eenen lustigē goeden wint van Coisfoen voorghenoemt / ende quamen alsoo des andere daechs inde stad Modon ghenaeemt / liggende dy hondert mijlen van Coisfoen ende grootelijck verbljdt wesende / dancten wy Godt almachtich vanden goeden voorspoedigen windt: Modon is een seer sterke ende gheweldighe stad / inder lengden seer lanc / ghebouwt aenden oever vander zee / ghelijck oock alle die andere steden / daer wy hier voren af gherracteert hebben / ende is ghelegen in Maria / oock onder die Dominie der stad van Venegien wesende / men ghebruyckt aldaer die Griekschetale. In dees stad zijn veel menschen woonachtich / diemen noemt Christiant de Cusnotura / ende daer leyd een Eerdbisdom / oock isser een groot getal van kercken / onder welke wordt die Cathedrale kercke gheregeert

regeert vande Iatijnsche / weseude die gheen die den stoel van Roomen onderdanich zijn / hulieden houdende in dat waerachtich Schipken Petri / daer rust dat weerdich lichaem vanden heylighen Leo Bilschop: Oock is daer Sinte Athanasius hooft / wie by nae de Werelt te cleyn was / midts t'vervolch der Arianische ketteren / teghen die welke hy ghemaect heeft dat heerlijck Synbolum: Quicumque vult saluus, &c. Item voor die stadt vā Rodon staē ontret dy hondert huyskens / waer inne woonachtich zijn arme swerte ende bruyt menschen / die welke als sy in onse neder-landen comen / van ons worden ghenoeint Egypciaren / oock segghende dat sy wt Egypien comen / d'welck ontwaerachtich is / want Egypien leyt seer wijt van deser stadt / ghelijck t'selue wt t'vervolch deser materien claerlijck blycken sal: maer tis wel mogelijc datse wt en lande van Egypien tot deser stadt gecomen zijn / endet'sijn ghemeenlijck bespieters ende ver-raders der Christenen.

Des woonstaechs den achten twintichsten dach der seluer voor-gentarveerder maent Junijshingen wy t'seple / veerende alsoo nae Candien / wanneer wy genoeg bedroeft waren midts dat den wine niet gestapelt en was / maer des anderen daechs waepdet genoeg eenē goeden redelijcken wine / die onslieden optē leste dach der seluer voorschreuen maent was brenghende niet verre van een cleyn Eplandt Chirringa ghenoeint / ende quamen daer naer opten thientend dach der maent

Julij inde hauene van Candien / al-waer wy vonden den Capiteyn generael met zijn oorlochliche Galejē / vernemende oftet oock waerachtich was (alsoo hy ghehoort hadde) dat wy eenigen overlast vanden Turcken hadden gheleden / ghelijckmen t'selue binnen der voorschreue stadt van Rodon ghehoort hadde.

Item Candien is van deser stadt Rodon ghelegghen dy hondert Italiaensche mijlen d'welck Vantschap int gheheel ghelegghen is onder die Dominie der Venetianen / dit selue Eplandt is ghelegen int Vantschap van Grieken / ende was in vroedent tijden Cretaghenoeint / en heeft Oostwaerts Carpathium / Westwaert die zee Adriaticum / naer dat Noorden die zee Creticum / ende op die syde vā het Suidē heuet Aphricam: In dit selue Eplandt is een beeldt van die heylighe moeder en imaget Maria / d'welck d'Euangelist Lucas na d'leuen met zijn eygen handt gheconterfeyt heeft / ghelijck hier voer by ons van gel. scken beelt oock is verhaelt gheweest. Tē tusschen Candia ende Rhodes leyt een Eplandt ghenaemt Padmos / al-waer sint Jan Euangelist den Apocaliptim / dat is dat wonderlijck boeck der openbaringhen ende verholentheyt heeft beschreuen / deur het ingeuen vande heyligen Geest / in welke Eplandt hy ghebannen is gheweest vanden Roomschen Keeser Domitiano. Rhodes is een stadt ghelegghen dy hondert mijlen van Candia / wiens ghelijck van sterckten in gheheel christenlijck niet en is / hebbende den eenen muer voor

den anderen / oock met geweldighe sterke Torens / ende Bolwercken vast aen die stad wel verken es be- waert. Men die zee liggen noch rijf. Torens met wintmeulens daer op staende / elck hebbende sesse vleugelen / die welke aldaer zijn gemaect tot een eenwighe memorie / dat die Jenevoppers dees stad met listighe lagen en heymelijck bedroch meyn- den in te nemē / ende onderhaer sub- iectie te bringhen.

Item voor die hane van deser stad staet eenen gheweldighe sterke Toen op een steenroerse / rouf- omme metter zee becingshelt / die in voorleden tijden is ghemaect ghe- weest deur last van wijlen Hertoch Philips van Bourgoignen / Vader van Hertoch Carel / hooger memo- rien. Item inden inganc vander ha- uene voor aende voorschreuen stad ligghen noch twee sterke Torens: Den eenen heeft doen makē die Co- ninck van Inghelant / ende den an- deren die Coninck van Brancrisck. Item ontrent dy wijlen van dese Torens loopt eenen arm vāder zee. Aengaende die heylighe reliquien diemen binnen der seluer stad in grooter weerdicheyt ende reuerētie is houdende / salmen weten / dat al- daer een metalē Crups is / gemaect vanden becke / d'welc die Heer onse salichmaker ghebruypcte / als hy met grooter ootmoedicheyt die voe- ten zijnder Discipulen was was- schende: oock is daer eenen dozen van ons Heeren croone.

Item van Rhodes moetmen sey- len voorby Bassa tot Venesen: Cy- pers is een Eylandt seer machrich

ende rijck ligghende in Carpathio / teghen ouer dat landt van Sprien / waerinne een stad gelegghen is met naem Cypers. Dit selue Eylandt is oock ghenoemt Dapho / ende leydt roufsonne metter zee bellorē ende becingshelt / soo datmen daer anders niet en can ghecomen dan alleen t'schepe / van binnen ist vol schoo- der bosschē / ende lustige wijngaer- den: Dat selue Coninck is toe- behoorende den Venetianen / van Rhodes ghelegghen meer dan dy- hondert mijlen. Item niet verre vā daer is een groote stad ghelegghen / ghenoemt Samagosta / diemen eer- rijts hiet Samacoste / also genaemt na den Vader van die heylighe ma- ghet Catharina / van wien die selue ghesondeert ende gebouwt is. Itē van Samacoste tot Jassa / welende een vermaerde hane / alwaer een- nen hooghen Berch leyt / met eenen grooten gheweldighen Toen daer by. Item van Kama voor. reysen- de die distantie van twee mijlen / so coemmen in een stad Iudia ghe- noemt / een seker coninckricke ghe- legghen in Asia Minor / tusschē Ca- riam ende Phrigiam. Die heylighe ende vernaemde stad van Jerusa- lem is van Kama ghelegghen bat dā dertich Itaeliaensche mijlen.

Corte ende pertinente beschrijvinghe des heylighs Lants van besofte, met sijn frontieren, deur den Moninck Burcardum. Dat XIII. Capittel.

Bemide leser / hier meucht gy merken die pertinente ende waerachtighe beschrijvinghe des heylighs Landts van belosten /

ons achter ghelaten deur Burtardum een Monnick, die t'selve met grooter neersticheyt wel ghespeculeert den rivandelt ende by geschriift heeft ghestelt/verhalende dat landt d'welckmen heyligh noemt/ dat onder die twelf gheslachten van Isracl is ghedept gheweest/ dat is na den tijt vanden Coninc Salomō in twee rijcken ghedept/d'een hiet dat rijck Jude/ onder t'selve waren twee geslachten/ Juda ende Beniamin: dat ander hiet het rijck Samarie/ vander hooft stadt Samaria (die nu Sebaste wort genocmt) dē naē hebende dat hadde die ander thien geslachten. Dese beyde rijcken middelgaders der Palestina warē een deel van Syriē/ gelijk Tuscīa oft Lombardopen deelen zijn van Italien: Maer Syria wort ghelich andere grootelanden in veel deele gedept ende heeft dat gheheel lanrschap beginnende van die kinriere Tigro aen/ tot in Egypten/ dē naem Syria: maer dat deel dat tusschen de twee heerlijcke wateren Euphrates ende Tigris leyt d'welck die Hebreuschē noemē dat Syria der waterē/ d'welck byden Griicken Mesopotamia genocmt wort/ ouermits datter tusschen den wateren is liggheude/ en heeft eē vernaemde heerlijcke stadt Edessa gheuoemt/ die was in vooleden tijde Sages ende nu Kāse genocmt: daer na isser noch een ander deel van Syrien / dat heet Cole d'welck begint aendē vloet Euphrates/ ende is eyndende aen dat water Salantie/ d'welck vlietende is onder dat slot Salat. Ende vlietet in die groote Zee/ byden dorpe Salantie/

liggende een misje van tyroschenen slot. In dees Cole Syria is die edele stadt van Antiochen gelegen/ midt gaders meer ander steden/ als Laodicea/ Apamia/ ende dier gelijcken. Daer is oock een Syria Phenicen/ dat begint van middernacht aen dat water Salantie ende streckt hem totten berch Carmelo/ alwaer een plaetse is diemē nu ter tijt noēter Pelgroms slot. In dit Syria zijn veel steden ghelegen/ als Tripolis/ Berthus/ Sidon/ Tyrus/ Acon/ Caphernaun/ ende meer andere/ daer behoort oock toe den berch Libanus gelijk sommighe meynen/ daermen den weroock vergadert/ Maer het wordt ghenoempt Syria Phenicen van den sone Agenoris/ die welcke Tyrum weder op ghebouwet heeft/ ende tot eender hooftstade in den landtschap ghemaect. Oock is daer noch een deel Syrie/ d'welck genocmt wordt Syria Damasci/ waer inne die hooftstade Damascus ghelegghen is/ dat heet oock Syria Libani/ vandē berch Libano. Naē Syria Phenicen leet Palestina/ dat is ooc een deel van Syrien ende is in dry deelen ghedept/ dat een deel is genaemt Palestina/ sonder eenich toelietten/ waer inne ghelegen is die Conincklike hooftstade Jerusalem d'welck hem streckende is tot aen dat doode meer oft zee/ ende tot aē die woestijne Cades Barnee/ dat ander heet Palestina Cesaree/ ende het heeft Cesaream (aen die zee gelegē) tot eender hooftstade/ en begint van het slot der Pelgroms/ hem streckēde te gē middach tot Gaza toe. Dat derde is genocmt Pale

Palestina Galilee. Syrien heeft ooc een deel van Arabia / maer daer is een Arabia / waer inne Bastrum die hooft-stadt is / die nu genoemt wort Busrit / in voortijde Ostra genoemt / dat scoot ende paelt teghen den neder-ganc aen die landen Traconiē ende Fuream. ende teghen midder-nacht aen Damascum / waeromme dat oock ghenoempt wordt Syria Damasci / d'welch voortijts is ghe-noemt gheweest Arabia. Noch i' Jer Arabia Petrea / daerinne die hooft-stadt is voortijden Rabath genoēt / ligghende aen die beke Arnon. In dit landt hebben in voorleden tijden ghewoont die Amnoniten / hoe wel Ar der Moabiter stadt is gheweest / inde welke regeerde die Coninck Seon / ende die Coninck Og in Basan. Ende dat derde Arabia heeft Coninckberch tot eender hooft-stad / d'welch eertijts ghenoemt werdt Petra deserti / liggende op dat doode meir ofte zee / ooc in hem beshuytende den berch Moap / ende is eygentlijck ghenoemt Syria Sobal / in zijne frontieren wort oock besloten Idumea / datmen oock den berch Seir noemt / waeromme dat al'e d'lant op deser syden des doode meirs tot Cades Barnee toe / en die wateren der wederspannicheyt tegghen die roode zee / en doot die wildernisse tot aen dat water Euphrates / dat is al te male dat groot Arabia : In hem oock b'shuypende die stadt Mecha / daer men seyt dat die valsche Propheet Mahomet soude begraven ligghen. Hier met sal hem den goetwilligen Leser contererē / soo veele het den heplighen lande

macly aengaen int generael.

Hoe vvy binnen der Stadt van Jerusaleem quamen , met die descriptie der heyliger plaetsen.

Dat XV. Capittel

Den bouen voornoemden dach t'lanonts / ontrent den x. uren / sijn wy met grooter vrenchden gecomen binnen die heylighe stadt van Jerusaleem / te voet / wantmen gheensins en wilt toelaten datter yemandt rijdende soude daer binnē comen / r'sp tepeerde oft met eenighe andere last draghende beestē / maer hoe wy Belgroms gestelt waren / dat is Godt bekent.

Van wt het hokken totten huys van Annas zijn gemeten voetschappen. vijfhondert ende xlvij.

Van Annas huys totten huys van Cayphas: lijc. xxx

Vanden huys van Cayphas tot Pilatus huys. ic. xxvj.

Vander plaetsen daer die leuende Gods Sonet' doot verwelē was / totter plaetsen daer hy zijn Cruys op nam. ic. xxxiiij.

Van daer af totter plaetsen daer die denote vroukens den Heere na volchden al weenende / sprekende aldus : En weent niet / &c.

ic. xxvj.

Van hier af totter plaetsen daer die d'v vierighe vroukens stonden.

lxxvi:

Vā daer totter plaetsen daer Symon Cirenus Christum zijn crups halp dragen. liijc. xxvj.

Voorts van hier totter plaetsen daer ons Heer Godt die figure zijns ghe-

ghebenedijden aenichts was dinc-
kende inden doech van Veronica.

ijsc. x.

Van hier totter plaetsen daer die
Joden onsen Heer op eenen blauwē
steen stelden.

ijc. viij.

Dā deser plaetsen voorts daer die
moeder des Heeren by haren Sone
quam.

riij.

Ende van deser plaetsen tot op dē
Berch van Caluarian/ sijn gemeten
voetstappen.

xi.

Item vander plaetsen af daer die
Heere begonst zjn crups te dragen
tot in t'gat daer t'heplich Crups in
stont op den berch van Caluarian.

riijc. liij.

Vanden berch Caluarian totten
heplighen graue.

ic. xxx.

t'Sraf ons Heerē sluyt met twee
pleven crammen / ende deur elcke
cramme een slot dat gat vanden sel-
uen heplighen graue / is wijt twee
voeten min eenen duym / ende hoo-
ghe vier voeten ende d'ij vingeren.
Van daer totter plaetsen alwaer die
Heer Marie Magdalena openbaer-
de inde ghedaente van eenen Hof-
man.

xl.

Men sal weten dat een pegelijck
Christē mensch / comende binnē der
stade van Jerusalem met voorgaēde
herou van zijnen sonden / vercrijcht
pardoen en volcomen vergiffenisse
der seluer. Nu aldus wesende binnē
der voorghenomde heplighe stadt /
soo quamen wy op den auont voor
den Tempel vanden voorschienen
Graue / om aldaer die aflaten deel-
achtich te worden. Daer na werden
die weirliche Pelgroms gelogēert
int hospitaal vanden Pelgroms /

maer die Religieuze en gheesteliche
Pelgroms / van wat state sy oock
waren / werdē tot haer logemēt ver-
sien ende ghelepdt opten berch van
Syon int clooster vāde Minrebroe-
ders / al waer men den Pelgroms
het anontmael bereet maectē. Eēre-
derder Pelgrōs int besunder werdt
ghelēuert een schoon tapijt van on-
trent viij. voeten lanck en vier voe-
ten inde briede / met een leiren cul-
sen / om daer op te rusten endeslapē /
oock waer dat sy ghinghen.

Des morgghens den xxij. dach der
maent Augusti quamen wy Pel-
groms al t'clamen / endeginghen op
den berch van Syon int clooster vā-
den Minrebroederē / die een schoon
kercke hebben seer rijckelijck ver-
ciert / ende aenden muer met coste-
lijke tapijten behanghen / die hier
voormaels by Hertoch Philips vā
Bourgoigne / hoogher memorien
daer ghegeuen waren / die welcke
binnen zijnen leuen dees voorghe-
noemde Religieuzen liberalijc was
bystant doende wt groeter deuotie /
met duplent duraten. Wiens voet-
stappen involghende / zijnen sone
Caroins haerlieden gelijcke beleef-
hepdt heeft betoont in zijnen tijt.
Maer Maximilianus Roomsch
Koninck met oock den Koninck vā
Hispaiguen (wien Godt in voor-
spoedicheyt wil bewaeren) zjn nu
teghenwoordichlijck haerlieder be-
ste noot vrienden / also my dē Gaar-
diaen vanden selue comente in pers-
soone vertelt heeft. Sonder wiens
bystat ende assistentie het onmo-
gelijc soude wesen hantlieden a daer te
onderhouden: comēde met sij. trap-

per van buyten den schen clooster binnen der kercken/ soo werdt daer een seer beoeterck solemnele Missie gherelebreert/ ende nae den dienft werden twee broeders geordineert om met onseliede Belgroms te gaen/ ende te remonstreren/ oock te herbenen te gheuen die heylighe plaetsen hier nae volghende.

Icien inden eersten gaende wter kercken quamen wy vast by het rovent tot eender vernallen kercke rontsomme ommuert/ alwaer Maria die Moeder Gods nae die doot van haeren alderlieftken sone onsen Salichmaker tot op hare sterf dach ende Hemeluaert toe/ heeft gherelebreert ende ghewoont/ hier is aflact van allen sonden daer dusdanighe dobbel teekenen staen/ ** Voort gaende werdt ons ghetoont die plaetse/ alwaer Sinte Mathijs de Apostel ghecoren werdt inde plaetse van Judas den verrader/ welke stede met eenen rooden steen geteekent was Daer nae quamen wy ter plaetsen/ alwaer Jacobus de Minder tot eersten Bisschop van Jerusalem ghecoren is gheweest/ ende zijn Wuytloffelijcken bedientheit. Daer in en dusdanighe enkel teeken * is siende/ zijn afonten van vij. Jaeren ende daer toe noch vij. Carenen/ hier by staet die plaetse/ alwaer die gloriose moeder ende Maghet Maria dat heylighe Sacrament der Glissen heeft ontfanghen in teghenwoordichydt van allen d' Apostelen/ die daer miraculeuslijck by den anderen van allen hoeken des werelts subijt zijn vergadert gheweest/ alsoo Dionisius Areopagita/ daer oock pre-

sent wesende/ slaerlijck ghetuycht. Tot welker plaetsen sy ghestorven en ten hemel opgheduert is/ alsoo men goederterlijck hout ende ghe-looft. ** Hier is noch een littecken ende memorie van eender ueruallz Capelle/ al waer Sinte Jan Evangelist dickwils d' officie der Missen heeft gherelebreert. * Die wederom me aende kercke van Sion wil wesen/ comt tot eender plaetsen/ daer die heylighe moeder Gods met vierighe ghebden haer ghebedt plach te stouen * Ter seluer plaetsen werden ons oock ghetoont twee groote steenen. Op den eenen was Christus onsen Salichmaker zijnen Apostelen predickende ende onderwysende/ ende opten anderen sat zijn ghebenedyde moeder/ hoorde die salighe vermaninghe. * Onder die kercke des voorschreuen berchs van Syon/ eens deels buytē der stadt van Jerusalem/ zijn gheleghen die begraenissen der heyligher Propheeten/ ende oock der Coninghen van Israel/ als David/ Salomon/ ende meer andere. Hier inne te gaen en werdt ons gheensins toeghelaten/ midts dat die Saracenen dees plaetse in grooter weerden zijn honden/ de/ wt welcken respect sy daer een kercke gebout hebben/ op haer sprake ghenoeit Moskea. Ende indien daer pemandt vanden Christenen inne hadde geweest ende sy dat vernamen/ alsulcke waer in groot pericule van zinnen lue alsoomēt selue r'anderen tyden by experientie beuonden heeft/ * Niet verre vander stadt is die plaetse gelegen daer den eersten heylighen Martelaer

Samalich / Leeraer des Apostels Pauli / met Abdias zinsone ende Nicodemus / anderwerf zijn begraven gheveest / * Daer werdt ons oock gheremonstreert die plaetse alwaer dat Daelschlam is ghebraden gheveest d'welck die Heer met zijnen discipulen heeft ghegeten / na den welken ingestelt werdt dat alderhoeschweerdichste Sacrament des Antaers. Oock die plaetse daer d'water ghevermt werdt / daer mede die voeten der Apostelen zijn gewasschen gheveest. * Niet verre vā deser plaetsen waren de Apostelen vergadert / als sy vanden anderen schepden om het Euangelie te prediken ende te vercondighen ouer die geheele werelt. * Doorsgaende quamē wy ter plaetsen alwaer Dauid die Godlijcke Psalmen maecte / doende waerachtighe penitentie voor die sware sonden van ouerspel ende dootslach / van zijnen ghetrouwen Bekt. Capitoyū Drias / doende hem stellen int voorste ghelet / met wiens huysvrouwe hy in ouerspel was leuende / die hy nae d'aflyueheyt vanden seluē Drias tot eender vrouwen heeft ghenomen. * Die heplighe Conincklike Propheet David mocht metter waerheyt wel segghen. De profundus. Dat is: Vanden diepen heb ick gheroepen / wāt dees plaetse onder d'eerde diep is xv trappen / wesende oock een seer onghesonde plaetse om in te wesen. Hier by is gelegen die heplighe kercke tot allen Enghelen / alwaer in voorleden tijden ghestaen heeft Annas huys / wesende een vanden Bisthoppē / daer die leuende Gods

sone vā wien hofaen eerst wert gebracht. * Doors gaende quamen wy tot eender Kercken / ghenoemt sinte Saluator / daer voortpden plach te staene thrys van Catphas alwaer ons gethoont werdt een seer nauwe en enge plaetse / daer die boose Jode Jesium onsen Salichmaker binnen sloten / totter tijt toe dat die Joden haren valschen raech hadden gehonden / wat sy metten Heere der Heeren souden doen. Ende dees plaetse is wt deser oorsaken gheuoemt: Den kercker ons Heere. In dees selue bouen-genoemde kercke gūtghe wy alle deen voor en d'ander nae. Oock en kunnen aldaer midts der cleynicheyt wille ouer die vijf ofte sesse personen ten hochsten niet ouer eynde ghestaen / men siet daer veel schoonder calommen staen met veel cruysē / de welke die Belgroms deuotelijc zijn cussende

Van daer quamen wy nae Salomons Tempel / den welken wy vā buyten aenslaghe / ende is ront / gebouwt nae die forme ende maniere der Grietscher Tempelē / seer hoghe ende breed / ghehouwen van costelijcke Merbersteenen / ende bouē met loot ghedert. Op den omme-gauck van deser kercken hebben die heydenen voortijts een mane ghestelt / als oft zy in Eclips waere / geelijck zy voor een costume ghewoonlijck zijn te doene in alle haere kercken ende Capellē. Voor dē Tempel staet een effen breede plaetse seer groot wesende / met Merbersteenen beleyt. Wy werden aldoen geleyd Ad speciosam portam Templi. Dat is / die schoone poorte des Tempels / wesen =

wesende die selue plaetse / daer den mans persoon sat / die creupel geboren was / die Petrus comede met sijt Jan curcerde ende miraculoselijck ghesont maecte / soo men int nieuwe Testament leest . Van deser plaetsen sage wy vā verre die deure vanden voorschreuen Tempel . En midts dat onsen Watroon familiare kennisse hadde metten heydenschen Capiteyn / soo werden wy gheleydt aen een ander deur des Tēpels ter rechter hant / die welke ghesloten was / om die selue kercke ouer zijn dweers wel te besichtigen: Itē voor dees deure staet eenen viercanten bak / altijt vol water / waerinne zy hen ghemeyulijck wasschen eer zy ter kercken inne gaen / oock hangen daer caminen / waer mede zy haer kimmende zijn / ende aldus van bypten ghereynicht / gaen zy bloots hoofts onghelchoeyt inden Tempel / maer zy en laten daer gheen Christenen binnen comen / hoe wel nochtans datter wel onderwplen by nachte oft ontijde eenighe Pelgroms om ghechts wille daer inne worden gheleydt / maer tis seer periculoos ende onwyselijck gedaen / want alsulcke zijn in pericule van haren lijue alsoo bouen van gelijcken verhalt is . Den grootē Factoor van Borengael werdt met rij . personen daer inne geleydt by nachte / al waer zy bleuen vāder clockē elue totten een me toe / inden eerste moesten wy onse schoenen int portael vander seluer kercken wt doen / ons dinghen inden arm nemende / ginghen wy oock bloots hoofts inden Tempel / alwaer die planeyfels seer

costelijck zijn / so van steenkens als andere orientalerijckelijcke gestēten / die welke al ghedeckt zijn met excellentē tapijsten ende cleederen / daer men ouer gaet dē geheelen Tēpel deure: De pilaren vander kercken zijn van costelijcke marbersteenē ende alabastrē aende derde pilae hanght een hant eens dienaers / die den lenende Godts sone in Annas huys voor sijn gebenedijde aensicht sloech: noch hebben wy aldaer ghesien ruyt . penninghen vanden genen daer die Heere Iesus mede vercocht was / met oock die selue roede die Moyses ghebruyckte / slaende op den herden steen / daer wt een schoon fonteyne quam vloeyende / waer mede de kinderen van Israel miraculoselijck inder wildernissen teghen des dorsts noot zijn ghelaeft gheweest / wesende insghelijck die selue crachtige roede / daer mede die voorl. Moyses sloech op die roode Zee / die haer wonderlijck vanden anderen scheidde / sulcx dat die kinderen van Israel daer deur droochs voets waren passerende / wanneer die versteende Coninc Pharao met allen sijn heyracht haerliedē was vernolgende die daer al tlanē deur die Godlijcke waercke int water versmoorden. Iuden seluen Tempel hebben wy oot gesien die Cuycke / daer inne die voornomende kinderen van Israel vergaderden inder wildernissen dat gheraeyt Hanna ofte hemels broot / wesende van roleur grauw / als of sraniet ghebacken en ware . Insghelijck saghen wy daer noch die steenen Tafel / waerinne metten vinger Godts die thien ge-

boden gesehten waren / die Moyses op den berch van Synai ontfanghen hebbende ontsuckten werp / ter oorsaken dat hy die kinderen van Israel vordt danckende ont dat gulden Calis / als hy vanden selue berch beneden quam. Die vensteren van desen Salomons Tempel waren van costelick Cristallijn ghemaect. Wy saghen aldaer noch veel ander wonderlijcke dingen / al hier te lanc vallende om te beschrijven: wy waren in desen Tempel dertijt vā twee uren dewe die groote familiere kennisse / die den Factoor van Portu-gael metten Soudaen hadde.

Item by den seluen Tempel staet noch een langhe kercke met loot gedeckt / hier voormaels ghenoemt. Porticus Salomonis. Maer als die stadt van Jerusalem noch was onder die dominie ende heerschappye der Christenen / soo wert desen Tempel ghenoemt nae die gloriose maghet ende Moeder Gods Maria. In desen Tempel hebben die Sarcophagen vij. brandende Lampen / ende dit selue voorschienen Porticus is grooter dan Salomons Tempel / maerden Vader van den Soudaen / nu ter tijt dat Souernement hebbende / heeft daer een ander nieu kercke oft Moskea ghebout seer groot / waer inne oock veel brandende Lampen hangen. Als wy nu Salomons Tempel van buyten gesien hadden / van twee plaetsen / alst voorsept is / soo keerden wy den seluen werch wederomme totten huyse vanden rijcken vreck (daermen int Euangellie af leeft) ende namen den ganck recht na dat huyse van Pila-

tus / maer eer wy daer quamen / soo werdt ons ghewesen die plaetse / inder welken Christus anderwerf met zijnen Cruyce was vallende / weseende eenen dyshoek vander straten / alwaer Simon Cirenus vanden velde comende werdt bedwonghen dat Cruys te dragene. *

Doorts gaende quamen wy ter plaetsen daer die deuote Vroukens stonden ende seer bitterlijck weeneden / siende den Salichmaker des werelts metten Cruyce na die doot gaende / tot wien die Heere sprack seggende: Ghy dochteren van Syn. * Van daer quamē wy ter plaetsen alwaer de bedroefde Moeder Godts stont / int ghemoet comende haren lieuen sone / metten swaren balck des Cruys geladen / wanneer dat sweert des droefheydts haer maechdelijck herte doosneedt. Tot deser seluer plaetsen heeft die heylighe Helena voormaels laten een kercke bouwen / die nu gheheel gheruineert ende vernallen is. Men heeft anderen tijden by experientie dickwils beuonden / dat mē in geenderley manieren tot deser plaetsen meer en cā gemetsen / want daer en blijft niet van allen gene men timuert oft metsl. * Van hier quamen wy ter plaetsen alwaer eenē steenen boghe staet ouer die strate / daer mē onder door passeert / op desen boghe siemen twee witte breede steenen. Op den eenen stont d'opperste rechter van leude ende doode Christus Iesus / als hy totter doot werdt veroordeelt. Ende op den anderen steē stont Pilatus ghenende dees valsche Sententie. * Van daer quamen wy

wy totten huyse vanden voorschre-
uē Pilatus/ int welc die sone Gods
soo onwisprekelijcken ghegeestelt/
ghebonden/ ende ghecroot is ghe-
weest. * In dit selue hups en is nie-
mande gecoorlooft in te gaene / noch
oock den Belgroms / ten waere se-
cretelijck ende deur middel van gel-
de / dit hups is nu ter tijt een schole
der onghelooouigher kindere : Item
ter sijncker handt vā Pilatus hups
is dat hups van Herodes gelegen/
daermen met veel trappen op clim-
mende is / hier wert d'ewige wyl-
heyt des Vaders bespot / ende op de
maniere van eenen dot oft simpel
mensche met een wit cleet gecleet. *
Ter rechter hant van t'bonen voor-
noēde Pilatus hups / d'weers ouer
de strate / lagen wy anderwerf Sa-
lomonus Tempel / ghenoeit Porta
noua. sulc dat wy die d'ij zijden des
selfs Tempels hebben ghestien.

Daer na zijn wy ghecomen tot-
ten huyse van die heylighe Moeder
Anna / alwaer in voorleden tijden
eenen schoonen Tempel ghestaen
heeft / maer hier is nu een Moskea
oft kercke der onghelooouigher ghe-
maecte / daer staet oock die plaet-
se daer Maria die moeder Gods is
gheboeren gheweest.

Item men sal weten / dat Pilatus
hups / ende den berch van Caluariē
beyde van eender hoochden zijn / en
tusschen dres twee is een cleyn dal
ghelegghen / sulc datmen altijt moet
climmen / die tot eenich van beyden
deser plaetsen wilt comen : voort-
gaende quamen wy tot een water
genoemt inde heylighe schrifftuere /
Probatica piscina, (d'welck sommige

interpreteren; dē schaeps poel) ende
tis het selue water daer inne Godt
die Heere veel menschen heeft ghe-
sont ghemaect / als deerste daer inne
comende / naedemael dat vanden
Engel gheruere was / al waer oock
ghecuereert is gheweest den siecken
man / die aldaer met grooter pacien-
tien ghelegghen hadde den tijt van
xxxviij. Jaeren. Eenighe willen seg-
gen dat in dit water naemaels du-
de ghenonden zijn het selue hout
daer al t'heylighe Cruys is ghe-
maecht gheweest. Daer nae quamen
wy aen deen ende vander stad /
passerēde deur sinte Steuens poort-
te / deur de welke hy was gaende
ter doot / ende niet verre van daer /
al waer hy is gesteenicht geweest. *
Hier ontrent stemmen ooc die plaetse
daer sinte Pauwels / doen ter tijt
Saulus ghenoeit / die cleederen
was bewarende vanden genen die
Stephanum steenichden / ende soo-
men expresselijck leest / dat hy voor
zijne vāden die hem ter doot brach-
ten ghebeden heeft / soo ghetuyghen
sommighe heylighe Doctoren / dat
Paulus deur de cracht van tselue
ghebedt is bekeert gheweest / oock
werdt ons daer getoont die guiden
poorte waer deur Christus ons Sa-
lichmaker op dē Palmsondach / sit-
tende op eenen Ezcl / met grooter
trionphen deur gereden heeft. Nie-
mant der Christenen en is gecoorlooft
daer deur te passeeren / maer soo wie
vanden Belgroms dees poort aen-
siende ende met berouw van sondē
zijn ghebedt is doende / vercrischt
vergiftensse van alle sonden.

Daer na werden wy ghelepdt int

dal van Josaphat / neder oft leeger totter Torrenten Cedron / welwaer daer t' somerdaechs niet en is / maer sonderlinghe inden tijt vanden vasten is daer abundantie van water: ouer dees selue Torrente oft beke heeft die weerdige Helena een steenen brugge laten maken / tot een vondele / alwaer t' hout vāt heyllich Cruys ons Heeren ooc in vooleden tijden gheleghen heeft / soomē seyt / waeromme die Coninghinne van Saba / comende van verre landen / niet en wilde ouer passeren / bekennende inden gheest / dat die verlosser des werelts aen t' selue hout den doot sonde smakē. Voorts gaende quamen wy in een kercke gemaect onder de eerde / gheconsaereetter eeren van die Hemelsche Koninghinne Maria / waer inne haer graf staet / daer sy van die heylighe Apostelen is begrauen gheueest / * Dees selue Kercke wordt vande Heydenen bewaert / ende een yeghelijck vande Belgroms moesten elck eenen braspenninc genen / tot welcken eynde werden wy ghetelt daer inne ende oock wtgaende / men gaet tot deser kercke met ruijstrappen nederwaerts / int midden vande trappen ter rechter hant staet een cleyn Capelleken / waer inne begrauen zijn gheweest Joachim ende Anna die weerdige persoonē: Item beneden ter rechter hant vander kercken / staet oock een graf van costelijcke witte Marbersteenen / ghemaect tot behoef van Maria die alder gloriooste Moeder Gods / als bouen noch eens verhaelt staet / ende is een wepnich wijder dan dat

graf ons Heeren / t's oock geoorloft a / daer den goddelijcken dienst oec Missen te doene / ghelijck erwijs op t' graf ons Heeren / hebbende twee deuren voor den ingancē en wigāc / daer werdt dat s' yver onbevleete lichaem van Maria vande Apostelen als voren met grooter eereverdicheyt inne ghelept / maer ten derde dage wert het selue graf ydel gevonden / midts dat dit heyllich lichaem metter sielen / deur die salighe verypsenisse vereenicht wesende na den Hemel op - ghevoert is geweest / alsoo die heylighe kercke hondende is ende goedertierlijcken ghelooft / als voren : * Souent graf vā Maria telde ich ruyj . berrendelampē / en huyten ruij . Ons werdt vertelt dat dees altijt niet en brandē / maer alleenlijc als die Belgroms daer binnen comen / wanneer zy ghelt ontfanghen moghen / en wt dees voorschreuen kercke gaendeter Ainker hant / soo quamen wy aenden voet des berchs van Oliveten / ende een wepnich opgaende zijn wy gecomē onder een holle steen-roefse / alwaer die sonne der rechtveerdicheyt ende blyschap der Engelen / tot inder stelen bedroeft zijnde / sweete water ende bloet . Hier siemen oock den steen daer den Enghel op stont : een puer creatuere / vertroostende Gode den Heere / zijne ende alder creatuere Schepper. Dees selue plaetse is diep r. trappen en van binnen breekt wel xl. voeten. Oock staet bouen een gat waer deur dat licht schijnende is . Voorts gaende quamen wy ter plaetsen alwaer die Heer Christus D. Peeter / D. Jā / en D. Jacob hadde beuolē

benolē te bliuen seggende: siet hier soo langhe tot dat ick bidde/ ende is so verre vander voornoemder plaetsen / als men met eenen steen soude mogen werpen. * Van hier quamen wy ter plaetsen daer die H. Apostel Thomas dat gordel der glorioser Maghet Maria ontfinck / soomen seyt) doen die selue nae den Hemel opghenueert werdt.

Voorts passeerde quame wy int selue hofkē alwaer die Heer Jhesus ghenangen werdt, ende daer Malchusen den dienaar des oppersten Priesters vā Petro zijn rechte oore afgheslagen is gheweest / * hier ontrent werdt ons die plaetse ghewesen met eenen steen geteekent / daer die verrader Judas zijnen Meester ende Heer der Heerē met eenē cusse ghelevert heeft ghehad / alwaer oock Christus den Joden vreechde / seggende: wien soecht ghy? en welke vrachtighe stemme zy niet connende verdragē / vielē achterwaerts ouer / als doode menschen. Tot deser plaetsen werdt ons een schoon ende deusot vermaen gedaen / vanden seluen broeders die ons waren leydende / ende dees heplighe plaetsen wesen / ende vermaenden ons knielēd te lesen dy Dater nosters ende dy Aue Maria ooc onse handē te legghen ceyns wijs op onsen rugghe / ten effecte om beweecht te worden tot oprechte compassie ende medelijden van onsen Heere ende Godt. Dit selue voorl. Hofken / rla: men een metter Kercken daer Maria die Moeder Gods met Joachim ende Anna zijn begrauen geweest / was toebehoorende die selue maget

en moeder / als haer van heuren ouders verstoruē en geslucedoer zijn: de: Wāt and: r: s: en soude zy geen eyghen sepulture gehadt hebbe / gelijcmen insghelijc leeft / aengaende Joseph van Arimathia / die den Salmaker des weirechts op zijn eygē erue en proper graf heeft begraven. * Vā daer gingen wy seer klimmende totter plaetsen daer die Heer op den Palmsondach comende van Emaus schreyde ouer die stad van Jerusalem. Dees selue plaetse wort vande Heydenen dicwils versocht / midts datse daer van menigheley siecten worden ghenesen. * En hoocher opclimmende quamen wy ter plaetsen daer den Enghel des Heeren de moeder Godts eē Palmrijt bracht / haer te kennen geuende den dach datse deur den doot wt deser werelt soude scheyden. Voorder opclimmende zijn wy gheromen teender plaetsen Galileaghenoeint / weseude die selue / daer den Engel vercondichde die gloriose verrissenisse des Heeren / seggende den Discipulen. Hy sal v voorgaen in Galileen / daer suldy hem sē / also hy voorseyt heeft. Ghelijc Christus Jhesus haer beloofte hadde / achtervolgende r: schynē der hepliger Euangelistē / soo dat dees plaetse niet en is d'lant oft Prouincie vā Galileē / als verre van daer ghelegghen.

Voorts zijn wy gheromen opt hoochste vandē seluē berch / alwaer een Kercke staet ter plaetsen daer Godt almachtich deur zijn eyghen godlijke cracht en mogentheyt nae den Hemel opghelommen is / inde tegenwoordicheyt zijnder Apostelen.

Tot deser plaetsen moest een pege-
lijck der Pelgroms soo veel geuen/
als wy becaelt hadden totten graue
van die heylighe in deder Godts. In
dees selue kercke sietmen noch die
voetstappen ons Salichmakers/
maer besondere vanden rechte voet
op varende ten Hemel. Ich hebbe
hier voormaels den Guardiaen vā-
den Minrebroeders binnen Vouen
openbaerlijck hooren prediken / die
tot Jerusalem gheuoont hadde / en
veel heeft ghesien / als dat die He-
denen dickwils gheproeft hebben
die voorschreuen voetstappen met
mortele te stoppen en te vullē / maer
te vergeefs / want het gheschiet mi-
raculen selijck dat se het selue niet en
kunnen volbringhen. In dees voor-
noemde kercke staet eenen schoone
thoren / binnen roat maer vā buyten
achtantich / daer staet noch een op-
gat / ter plaetsen daer Godt alma-
h- tich tē hemel voer / waer toe die hey-
denen voortijts haer beste oock ghe-
daen hebbē / om het selue toe te met-
sen / dwelck hun in ghelijck onmo-
ghelijck is te doene / midts dat die
skenen al om verre springen / alsoo
den voornoemden Guardiaen oock
vertelt heeft. Hier ontrent staet een
seker plaetse / van waer men sien-
de is die doode Zee (daer van hier
nae breeder sal getraecteert worden)
daer in voorleden tijden hebben ge-
staen die vijf verloncken steden. Als
Hodoma / Somorra / &c. daer vā wy
int oude Testament lesen / welke
doode Zee van Jerusalem ghelegen
is vij. mijlen hoe wel nochtans dat
tet maer een half mijle weechs van
daer en schijnt te wesen. Souē dees

plaetse der vijf voorschreuen steden/
sietmen altyt een vergaderinge van
dwyfster wolcken / als oft donderen
ende blicreimen soude / so den bouen
voornoemden Guardiaen in ghes-
lijck vertelt heeft.

Van noch diuersche andere heylighe
plaetsen, die vvy deuotelijck vwaren
visiterende.

Dat X V I .Capittel.

Also wy door eenen anderē wech
vanden seluen berch van Oli-
ueten waren nederdaldē / zijn
wy ten eersten gheromen tot eender
kercken daer die heylighe Pelagias
is rustende / alwaer zy in hare leuen
oock sware ende stranghe peniten-
tie heeft gedaen. In dē weynich ne-
derdaldē quame wy int dorp Bet-
phage genoēt / daer die sone Godts
twee vā zijnen discipulē was seyn-
dende tot een seker Casteel / seggē-
de: Gaet totten Casteel dat teghen v
ouer is / alsoomen int Euāgelie be-
uint. In dat voorschreuen dorp en
staet nu niet een huys meer / maer
is gheheel vernallen. Doorgaende
zijn wy niet verre van daer ghero-
men totter kercken vanden heyligē
Euāgelist Marcus / in welke plaet-
se dat d' Apostelen / naer des Heeren
hemeluaert vergadert zijnde / heb-
bē gheordincert en ghemaecht die
rij. Articulen des gheloofs / te we-
rene / elck van hunlicden een Arti-
cule ende dat deur d'ingenen vāden
heylighen Geest. Hier wijt vā hier
staet een vernallē kercke / ter plaet-
sen daer d'opperste wijshedyt Godt
ende mensch zijnen discipulen leer-
de die forme en maniere vā bidden /

segghende: Als ghy bidt seght: Pater
 noster, & c. * Ende een weynisch op:
 gaendt quamen wy tot eenen lieen/
 opden welken Maria die Moeder
 Godts haer plach te rusten/ als zy
 die heylighe plaetsen niet grooter
 deuotien was versoekende / daer
 hare wtuercore sone verkeert heeft.
 Voortsgaende quamen wy in een
 dorpke by naeme Gersemani/ dwelc
 nu al te niet is / want daer en staen
 gheen huysen meer / ende tis die
 plaetse daer Godt die Heer zyn viij.
 Apostelen liet / met hem nemende
 sinte Peeter/ sint Jan / ende sint Ja:
 cob/ gaende om te bidden. * Te laet:
 sten quamē wy in een seker dal daer
 eenen toren stont / inden welken
 Absalon/ sone vanden Coninckijckē
 Propheet Davidt/ begrauen was/
 soomen seyt. Ende hier inneligger
 eenen grooten hoop steenen / die de
 Heydenen door een venster vanden
 seluen toren daer voorby passeren:
 de worpen/ tot schande en laster des
 voornoemden Absalons/ om dat hy
 rebelleerde/ ende zynen eyghen Da:
 der was vernolghende/ somen inde
 boecken der Coningen leeft. Voort:
 gaende ter sincker hant totter here:
 ken vā sint Jacob de inidere / staē:
 de dweers inden bouen voornoem:
 den berch / ende tis die selue plaetse
 daer Godt die Heer opten heyligen
 feestdach van Daesschen den Apo:
 stel Jacobum opēbaerde/ die by eede
 gheaffirmeert hadde gheen broot te
 nutten/ voor den tijt dat hy den sone
 Gods waer siende vander doot ver:
 rezen. In dees plaetse was hy oock
 begrauen/ nademael hy vande pin:
 nakel des Tēpels in zyn predicatie

met eenen volker noch zyn hooft
 vanden Joden ingheslaghen was/
 maer naermaels is hy van deser
 plaetsen veruuert gheweest.

Alle dees voorschienen heylighe
 plaetsen aldus gewistceert hebbēde/
 ende alsoo die hitte vanden daghe
 aequam/ waerom wy dat dal van
 Siloeliterē ter sincker hant/ en pas:
 seerden alsoo ouer een nieuwt brin:
 ge / liggende ouer die bouen voor:
 noemde Torrent van Cedron/ en be:
 gonsten seer te klimmen totter stadē
 van Jerusalem / gaende ter rechter
 hant af/ vast buyten die muerē van
 der seluer stadē/ ende zyn alsoo ghe:
 comeu ter plaetsen/ daer die heylige
 Apostel Petrus penitentie was doē:
 de / ter oorlaecken dat hy Christum
 zynen meester dymael verlaect en
 gheloochent hadde / welke plaetse
 onder d'aerde gelegen is / seer lanc/
 maer niet veel breeder oft hoogher/
 dan dat alleen een welsche daer inne
 mocht cruppen. Voorts gaende zyn
 wy ghecomeu ter plaetsen / daer die
 Joden dat supver / onbeulechte/ en
 alderheyligheste lichaem van Maria
 die moeder Godts / wordēde vande
 Discipulen ten grane ghedraghen/
 naer dat dal vā Josaphat voorschie:
 uen) met gheweldt wilden nemen/
 maer dit wert miraculoselike belet.
 Ende midts dat dees plaetse ghele:
 ghen is byden berch van Syon/ soo
 ghinghen wy Belgroms aldaer int
 Convent vandes Minrebroeders/ al:
 waer ons dē cost bereyt was. Maer
 eenighe van onstleden ghinghen
 naer dat Hospitaal / alwaer zy ghe:
 logeert warē. Men sal werē dat alle
 dē Belgroms broot/ kafe. en wijns
 ghe:

Heeren is / daer oock die Sacrifitie vanden voorschrienen Broeders is / alwaer veel costelijcke ornamenten zijn. Ende na den maectstj keerde een peghelijck wederomme na zijn herberghe / om te rusten / want hun wert geaduverteert / datse des auōts souden gaen totten Tempel vanden heylighen Graue.

Op den seluen voorschriene dach / ontrent den auont / werden wy Belgroms vanden heydenen / hegeerders der heyligher Stadt Jerusalem / getelt ende ingelaten inden Tempel vanden heylighen graue ons Heeren / waer af ons die deure ontslotē ende opghedaen werdt / daer van onsen Patroon den tribuyt aenden heydenen moeste betalen / voor een pegelijcken van ons int besunderē. Dese Tempel en wort nemmermeer open ghedaen / dan alleen om die Belgroms die daer comen oft oock om het veranderen der broeders die daer worden ghestelt / om dat heyligh graf te bewaren / soo haest als wy inghelaten waren / werdt den Tempel weder toeghesloten / met ons waren ghecomen eenighe broeders die int Minrebroeders Clooster op den voorschrienen berch van Sion haer residētie houdende zijn / met oock andere weerlijcke personen / die den Belgroms by nachte keerssen vercoopē / ende alderhande soorte van properheyt / als Daternofters / gordelkens / peerlen / ende anderfints. Item soo haest als een denoot persoon met berou van zijne sonden in desen Tempel compt / soo vercrischt hy volcomē vergiffenisse van allen sonden. **Men sal weten

dat dese kerckewonderlijcke groot is / hebbende eenen seer schoonen Choor met eenen ommeganck rontomme / ende desen Tempel is ghemaccht op die soune ende maniere van ander kercken / daer wy bouen af gesproken hebben hier inne staen costelijcke Pileiren ouer dweers / lxxiij. voeten verscheyden vanden anderen / vander buytensten inder vander kercken.

Dat graf ons heeren staet voor dē Choor inde voor-kercke / die welcke staende is bouen dat selue graf / met eenen grooten gate / soo dat opt graf mach reghenen. Ick ghelooue wel dattet hier voortijts mach toe gheweest hebbē / maer wy vonden opē. Den berch van Caluarien staet indē ommeganck vanden Choor in een Capelle ter rechter hant / die noch met eenen arme buyten den principalen Tempel gemetst is / ende men gaet daer inne van ter zijden met trappen / ten eersten / van beneden wt den Choor / ende tē anderen van bouen met eenen steenen wendelgraet / ende veel personen comen wel binnen Jerusalem / ende oock inden seluen Tempel / die desen lesten wech niet en merken. Doortgaende werden wy alle gheleydt indē Capelle vā onser lieuer Vrouwē / die deure van daer wy in quamen staet recht int zuiden / ende die voorschrienen Capelle recht Noort / so dat wy dweers ouer die plaetse moestē gaen / tusschen het heyligh graf ende den voornoemden Choor.

Noch van een ander deuote Processie, midtsgader van diuersche heijlighe plaetsen die vvy versochten.

Dat XVIII. Capittel.

Die selue Capelle van Maria die Moeder Godes/ werdt een seer deuote Processie begonst/ inder manieren nabeschriuen. Die bouen voornocnde broeders die theplich graf in deser Capellen zijn bewarende, aentreckende gewyde ornamenten / singende die Tetaniē/ den welschen wy terstont nae volghden. met een berrende wassen heerse / gaende totten hooghen Antaer der seluer Capellen. en is die plaetse daer hem die Sone Godes aldereerst voor allen menschen openbaerde / zinder liefster Moedere / naer zijn verrysenisse. Item ter rechter hant des voorschriuen Antaers / is een gat inden muer ghehouden daer in ne een stuck vander colommen is daer die Heere aen gebonden was / lauch vier voeten/wesende die selue colomme daer hy aen ghegheestelt is gheweest int huys van Pilatus / ende is peersch. Inde selue Capelle staet eenen anderē Antaer/daer dat heplich Cruys langen tijt al geheel heeft gestaen/ nademael dat genonden was van die keyserinne Helena / ende daer is noch een deel vanden seluen Cruyce. Int midden van deser capellen leyt eenen rouwen marbersteen/ter plaetsen / daer ons Heeren crups op een doodevrouwe ghylept / ende vander doot verweert wert/waer deurt heplich crups onderkent is gewest vā dander crupsen/die daer genonden waren. Van

hier quamen wy weder al singende inden grooten Teyel/teender plaetsen daer twee groote witte marbersteenen ligghen / daer af den eenen leet ter plaetsen daer hem Christus Magdalene opēbaerde nae zijn verrysenisse / inde ghedaente van eenen Houenier / de anderē leyt ter plaetsen daer Maria stont als zy met haeren eyghen naem gheroepen werdt / ende antwoorde: Meester. Voortsgaende inden omme ganck ter slicker hant vanden Choor / quamē wy in een Capelle / ghemaect op een steenroise neffens der eerde / alwaer niet meer dan eenē Antaer en staet / ende is die plaetse daer die Heer gebonden was / verwachtende den tijt tot dat zijn crups bereedt was / alwaer hy menighen slach ende verrijt leet. Daer nae quamen wy in een Capelle vast daer by / met eenen Antaer wesende die plaetse daer zy lieden die den Heere crupsten / zyn cleederen deylden / werpende d'lot op zinnen gebreyden rock. Wepuich voortsgaende quamen wy aen een deuere staende inden muer / ende ginghen onder d'eerde rrr. trappē diep / alwaer wy een schoon capelle vonden / nae S. Helena den naem vuerende / midts zy aldaer haer deuotie plach te houden / naer dien zy het crups ons heeren genonden hadde. Tis ooc die plaetse daer zy eerst dede grauen / en midts het selue crups daer was / soo was daer eerst maer seuen Jaren aflaets. Daer nae heeft Sirtus die vierde volcomen aflact verleent. Van daer ginghen wy ter rechter hāt noch rjij. trappē diep / ende quamen in een speloncke rjij. voeten

voeten lanch onder den berch van Caluarnien/ al waer t'lamen gevonden werden die spere/nagelen/ende die doornen croone/ als men schreef dy hondert seuen/naer ons Heeren doot. * Voortgaende quamē wy anderwerf bouen inden voorschreven ommevang ende noch in een capelle ter yden/ daer staet eenen Nutaer/ onder welken eenen steen leyt/ gheelijck als die colomme daer den Salichmaeker aen ghegheestelt was/ maer hy is grijs met swertesprinkelen/ op den welckē die Heere sadt in Pilatus hups/ als hy met doornē ghetroot/ bespot/ ende bespoghen werdt. Voorts quamē wy achter dē hoogē choor ter rechterhandt opclimpende xij. trappen op den berch vā Caluarnien daer die Salichmaecker ghecrupst was/ ende is een schoone ouerwelfde capelle/ ick telden daer elf berrende lampen insdts dat een seer heplige plaetse is. In dese selue capelle staet een gat ter slinker handt als men incomt/ en is wt eenen steen ghehouden/ daer het heplich crups inne stont als die Zone Godts daer ane was hangende/ lanc zijnde viff duymmen ende een half/ diep eenen cubitus/ breet wat meer dā eē palm/ ende bouē rontomme met koper beleet/ sulcx datmen daer niet af ghebreken en can: In dit gat staken wy Helgroms ons Pater nofters ende andere inweelkens wt deuotien. Item ter slinker handt Christi aent crups hanghende/ was daer die steenroetse scheurde seer groot tot inder aerden toe/ soo datmen die schenre noch oder d'eerde siet. Niet verre van daer stont die Moeder

Godts/ S. Jā ende Maria Magdalena met meer ander deuote Vrouwen/ ter tijt toe dat Christus gecrupst was ende den doot sijnactte. Onder den berch van Caluarnien nederdalende den seluen wech die wy op geclommen waren/ soo staet ter slinker handt een schoon capelle/ gewijde ter eeren van onser lieuer Vrouwen en S. Jan. In dees capelle kentmen die schenre inde voorschreven steenrootse/ alwaer oock het hoofd van Adam onsen eerstē Vader is gevonden gheweest/ soo Ciprianus ghetuycht. In dees capelle was begrauen Melchisedech/ en Balduinus/ die vrome Hertoch vā Bouillon/ ende Goudewijn ligghen ter slinker handt van deser capellen/ ende op dē steenligghende/ op zyn tombe staen dese nauolgedē Latijnsche verthēs.

Rex Balduinus, Iudas alter Machabæus.

Spes patriæ, vigor Ecclesiæ, virtus vtriusque.

Quem formidabant, cui dona tributata terebant.

Cedar, Aegyptus, Dan, ac homicida Damascus,

Proh dolor in modico clauditur hoc tumulo.

Welcke veerthēs aldus luydende zijn in ons duytsche tale: Die Coninck Balduinus/ dander Judas Machabæus/ een hope des lants/ een groepsel der kercken/ een mach van alle bepde/ den welcken hebben geueest/ gauen en tribut ghebracht/ die Saracene/ die van Egipstē/ Dā/ en de doelager Damascus/ eplaes hy leyt hier begrauen in dit ruyt graf

Dees

Dees vrome Coningen en Prin-
 ren hebbe dat heyligh Lant seer vic-
 torioos gewonnen / ende verlost wt
 die macht der Turcken / het selue be-
 schermt ende lofslijck geregeert den
 tijt van lxxviij. Jaeren ende xx. da-
 ghen / toiten lesten Coninck Guido /
 onder wien het heyligh lant int Jaer
 duysent lxxvij. den tweeden Octo-
 bus vanden Turckē is ingenomen
 geweest / in wises macht dattet noch
 op den dach van heden gebleuen is.
 Van daer voorsgaende tot cender
 plaetsen met eenen witten steen ge-
 teekent / alwaer dat heyligh doot
 lichaem vanden crupce gedaen zijn-
 de / inde schoot vā Maria die Moeder
 der ons Heeren ghelept werdt / om
 terstondt begraven te worden.
 Ten lesten zijn wy metter seluer
 Processien gecomen inde voorl. ca-
 pelle desselvs heylighen grafs oft
 speloncke / daer die Sone Godts is
 begraven gheweest / staet int mid-
 den / ende tis lanch viij. voeten / ende
 breet ontrent iij. voeten / maer die
 tombe is staende ter rechter handt
 vander seluer speloncken / die spe-
 loncke ende dit graf is so cleyn / al-
 soo datter maer vier menschen en
 connen binnen comen. Men gaet
 daer inne deur een cleyn deurken /
 ontrent vier voeten hooghe / soo dat
 de ghene die daer inne gae seer buc-
 ken moeten / hier hanghen xxviij.
 berrende lampē / want sy en hebben
 anders gheen licht / midts dat opt
 graf gheen vensteren en staen / men
 celebreert daer welden Godelijcken
 dienst der Missen / hoe wel dattet
 seer ongemackelijcken is / wt laec-
 ken dattet soo leech is. Dees tombe

die wy het graf noemē / is van mar-
 bersteenen ghemaect / d'welc na da-
 tum der begraeffenissen ons Hee-
 ren alsoo costelijck is verciert ghe-
 weest. Men sal weten hoe dat voor-
 selue heyligh graf te Choor waert /
 noch een Capelle staet van eender
 lingden ende wydden. Ten schijnt
 buyten maer een Capelle te zijne /
 maer van binne zijnt nu verschede
 capellen. want binnen comende soo
 siemen perfectelijc dat maer eenen
 wandt en is / almen gaet daer het
 heyligh graf staet. Die heylige ende
 denote vroukens ginghen int buy-
 tenste / naer dien sy toiten anderen
 ghesproken hadde segghende. Wie
 sal ons den steen afwentelen / etc.
 In dees Capelle vonden wy vier
 berrende lampē. Ende voor die deur
 van deser Capellen stont noch die
 derde capelle / staende op dander sy-
 de / den anderen ghenoech ghelijck.
 Maer die Armenē die haren dienst
 doe / en connen totten heylighen gra-
 ue niet comen / midts dat ouer die
 zijde gheen deuren staet: dees dy
 capellen oft speloncken zijn rondt-
 omme verciert ende bekleedt met
 merbersteenen. Ende die capelle vā-
 den heylighen graue / met oock die
 ander voorste daer af sich hebbe ghe-
 sproken / worden bewaert vanden
 Minrebroeders des Convents op
 den berch van Spon voorschreuen /
 hebbende hun residētie inde capelle
 van onser lieuer Vrouwen voorge-
 noemt / die de selue sluytē ende ont-
 sluyten / metten ingauck van een-
 der deuren / hangende aen die voor-
 schreuen eerste capelle. Item in-
 den Choor vande voorghementio-
 neerde

neerde groote kercke werdt ons ge-
wefen eenen grooten steen verheue
vander aerden / met een ront gat int
middlen / outrent een palm breedte /
luttel min oft meer / daermen het
middelste vanden Eerboden fiet /
d'welck byde ghelcerde gemepulijc
wordt ghenoemt . Centrum terra.
Item buyten den voorschienē Tem-
pel achter den berch van Caluarien
leet eenen breeden steen van colour
peersch stende wten ropen . Op den
welcken die Patriarch Abrahā
bereet was zijnen eenighen Sone
Iaac deur ghehoorsaemheyt van
Godt almachtich te offeren . Item
buytē voor die voorste deure der sel-
ner kercken staet die plaetse daer
die weerdighe Maria van Egypten
haer gebedt was doende / ende met-
ten anderen inden Tempel nirt en
ronde comen / maer naedemael zy
haer deuotie hadde ghezoont aen
die hoochweerdighe Moeder ende
maghet Maria / ende van haer ver-
trooft was / soo is zy met ander
menschen inder kercken ghecomen
d'welck geschiet is int Jaer allineu
schreef vijf hondert ende ses-en-
twintich.

Vande gheleghentheyte van Bethleem
ende andere verscheyden heylighe
plaetsen.

Dat XIX. Capittel.

DEN XX. dach der seluer voor-
ghenoemder maent Augusti
smorghens outrent den ses-
uren / ontslieden de deuren vander
kercken open ghedaen zijnde / wer-
d' hi wy vanden Heydenen ander-
werk ghetelt / om te sien offer pemāt

mocht binnen ghebleuen zyn / ende
een peghelijck van ontslieden keerde
met sulcher vrenchden naer huys /
als hy daer ghecomen was / ende
wy rusten ons tot des achternoens
outrent den vier uren / ende als doe
verghaderden alle die Belgroms
flamen opten voorgenoemde berch
van Syon / int Convent der voor-
schienē Minrebroeders / alwaer wy
Eelkens beredt vonden / metten
welcken wy redē na Bethleem / lig-
ghende vijf mijlen van Jerusalem /
ende als wy outrent een half mijle
buyten der stadt warē / soo was ons
den wech vanden Saracenen ghe-
sloten / soo dat een pegelijck vā ons
hun moeste gheuen een penninc-
ken / het welck zy in haer tale noemē
een Madijn / ghelijck wy oock heb-
ben betaelt ten graue van Maria die
Moeder Godts . Voorts reysende
van Jerusalem twee mylen zyn wy
ghecomen ter plaetsen daer die
nieuw sterre der hepligher dw Co-
ninghen haer weder openbaerde /
die hunslieden verborghen was / als
zy binnen Jerusalem warē . Voorts
quamen wy ter plaetsen van een-
der kercken / daer die heplige Pro-
pheet Elias gheborn was / soo-
men ontslieden vertelde . Niet verre
van hier werdt ons die plaetse ghe-
wefen / daer den Engel des Heeren
den Propheet Abacuc nam metten
rlop vande hagre / hem voerde nae
Bablonien op den leeuwen Cuyt /
om den heplighen Danielen te spy-
sen / die daer tusschen die felle leu-
wen lade / metten seluen cost die hy
tot behoef vā zijnen maeyers hadde
met hem gebracht . Daer by leyt ooc

die plaetse alwaer Jacob den Patri-
 arch in zijnen leuen woonachtich
 was. Gor mede dat graf zijnder lie-
 uer huysvrouwen Rachel / ende ter
 rechter hant byden wech staet eenē
 schoonen Droef opgerecht / de wels-
 ken Jacob aldaer gheliekt heeft / ter
 memorien der seluer zijnder huyl-
 vrouwen ende by haer graf heeft hy
 gheset rij. grooste steenen: nae dat
 ghetal zijnder rij. kinderen / genoēt
 van Israel / die daer noch staē. Noch
 vintmē by selue graf eenige swer-
 te steenkens / die de Belgroms daer
 rapende vergaderen / om sommighe
 vreemde Historien aldaer geschiet:
 om dies voornoeinde Rachel te ge-
 cristen / moest die voorschreuen Ja-
 rob dienen den tijt van ruij. Jaren.
 Doorts rypende quamen wy r'sa-
 nons tot Bethleem / ende werden
 gheleydt in een schoon kercke ghe-
 bouwt ende gheconsacreert ter eere
 van die midder en maghet Maria /
 ende heeft inder lingshde twee hon-
 dert ende ruij. voeten / ende inde
 breede l'p'ruj. voeten / binnen deser
 kercke weseude / werden wy daer-
 inne gesloten. Maer inde Noortzij-
 de der seluer stont noch een deur
 open. Wy werden tot deser kercken
 gheleydt vande broeders des voor-
 noemde Convens van Spon tot Je-
 rusalem / die dese met hunne broe-
 ders moeten onderhouden en ver-
 sien van alle nootlakelijcheyt. Bin-
 nen r'Convent van dese broeders
 werden wy g'leydt in een Capelle /
 gheconsacreert ter eeren van die V.
 maghet Catharina. Ende begonste
 daer een deuote Processie der wels-
 ker die Belgroms elk met een ber-

rende waen heerste waren nauol-
 ghende. In den eersten quamen wy
 inden ommegeant vanden seluen
 Clooster / ende daelden nederwaers
 met ruij. trappen onder d aerde / co-
 mende alsoo tot eender Capelle /
 gheconsacreert ter eeren des glori-
 sen leeraers Jeronimi / die daer de
 heylige schrift ure wē Hebweuschē
 inde Griecsche en wten Griecsche
 inde Latijnshē tale onerghestelt
 heeft wiens translatie die heylighe
 kercke is gebruyckende. Ende daer
 heeft hy langhen tijt gewoont ende
 zijn deuotte ghehouden.

Ter rechter hant van deser capel-
 len oft speloncke staet noch een an-
 der capelle / daer d lichaem vanden
 voors. leeraer Jeronimus so lange
 begraven lach / totter tijt dat het sel-
 ue nae s'oomen veruoert werd / en
 gheleyt inde kercke van S. Maria
 Maior / alwaer hy noch op desen
 dach is rustēde. Metter seluer Pro-
 cessien voorsgaende al singhende /
 werden wy gheleyt inde voorschre-
 uen schoon kercke in een capelle ter
 rechter hant vanden Choor / alwaer
 die Salichmaker besneden was / ter
 plaetsen daer hem den naem Iesus
 ghegheuen werd / hier staet eenen
 schoonen Altaer. Ende comēde ter
 slincker hant vande Choor / alwaer
 eenē Altaer staet / ter plaetsen daer
 die Contingen haer ghiften bereyd-
 den die zy offerden / aldaer ginghen
 wy r'v. trappen neder / ende quamen
 in een schoon capelle / staēde recht
 int midden onder den Choor der
 voorschreuen kercken / soo dat wy
 ter rechter hant vande Choor wt de-
 ser capellen gaet daer die Heer be-
 sneden

sneden was als voor. Dit capelleke
 int midden staende siet ouer beyde
 zyden gelijk dat plauepsel vanden
 Choor oft kercke / sluytende met twee
 metalen deuren. Den grooten Au-
 taer van dit capelleken is die plaet-
 se daer die Salichmaker ghebooren
 is die welke men perfectelijc mach
 sien, midts dat den Autaer van mer-
 bersteenen op vier schoone pilaren
 staet / oock van merbersteenen / sulcx
 dat wy onder den Autaer ronden
 kniele / ende die selue plaetse cussen /
 daer Iesus wilde ghebooren zijn. *
 Ter rechter hant / van desen Autaer /
 ontrent thien oft xij. voeten achter-
 waerts / staet eenen andere Autaer /
 onder een steenroetse wtgehouden /
 daer die dy Coninghen offerden
 goud / myrr / ende wi. roock / voor de
 selue Autaer staet die plaetse alwaer
 die cribbe stont / daer die sone Godts
 een kindt in doerckens ghewonden
 was / tusschen den Os ende Ezel. *
 Achter den voorschreuen Autaer
 staet een deure wt eender steenroet-
 sen gehouden / waer deur men mach
 gaen onder den beuck vander kerck-
 ken / daer langhentijt hebben onbe-
 kent ghelegghen veel lichamen der
 onnoosel kinderckens / van Herode
 den wreeden Opian ghedoot. * Men
 sal weten dat dees plaetse / daer die
 Heer Iesus ghebooren was / eenen
 stal geweest is / wt eender steenroet-
 sen ggehouden / in ghelijc was die
 cribbe oock wtter seluer steenroetfen
 ggehouden / ende niet van hout / na
 de costume vande lande. Dees plaet-
 se was ghemeyn / beschuddende den
 armen voor de hitte der sonnē / voor
 reghen / wint / ende onweder. Item

dees Koorse / speloncke oft Capelle /
 soomen die noemt / is nu van binnen
 gheheel costelijc ghewacht / ende
 eenfdeels met merbersteenē beleyt /
 sulcx dat een seer deuote ende ghē-
 noechlijcke plaetse is. Van hier
 voorts wtgaende met onser Pro-
 cessien quamen wy ander werf met-
 ter seluer inden ommeghanck des
 voorschreuen Cloosters / ende aldact
 nam ons Processie een eynde / ende
 bleuen aldaer sitten op matten / ende
 hier werdt ons den cost ghebracht /
 maer midts dat vydach was / soo
 moesten wy vasten. In desen voor-
 schreuen ommeganc des Cloosters
 bleuen een deel der Pelgroms Apē
 tot naer middernacht / de ander
 mochten gaen visiteren die voor-
 schreuen heylighe plaetsen / sonder
 yemants wedcriegghen. Ende nae
 middernacht celebrierden wy Pro-
 cessen op diuersche Autaren den dienst
 der Maes / staende voor die cribbe /
 die sommige daer die heer Iesus ge-
 booren was / eenige daer hy beliden
 was / maer ick celebrieerde ter eeren
 Godts / op de Autaer daer Christus
 Iesus ghebooren is / die Pelgroms
 waren alrijt tegewoordich met een-
 der berrende keerssen.

Opten xxvj. Augusti smorghens
 vroech waren wy vande Heydenen
 wtghelaten / reysende wederom wt
 Bethleem nae Ierusalem den an-
 deren wech.

Van die stedé Nazareth ende Alfema,
eentsamentlijck van diuersche me-
morabel saken,

Dat X X. Capittel.

Iden eersten werdt ons ghe-
thoont van Bethleem die
plaetse daer den Enghel den
herderkens booschaptien / dat die
Salichmaecker des werelts geboren
was. * Daer staet een kercke / van-
de welke die Heydenen niet eenen
steen en kunnen af ghebrecken / oft zy
en werden terstont vanden Heere
gheplaecht oft sy steruen haestelijc /
d'welc ongetwijfelt waerachtich is /
want d'onghelouighe het selue ge-
tuyghen. Niet verre van daer staet
eē Capelle / ter plaetsen daer dē En-
ghel des Heeren hem Joseph in zij-
nen slaep openbaerde. *

Daer staet oock dat graf der rij.
Propheten / midtsgaders die plaetse
daer Dauid den gheveldigen Ken-
se Soliath deur die cracht Godts
met zijn eyghen sweert verfloech. *
Jude poorte van Bethleem staet
eenen borreput / daer die Coninck
Dauid wt begheerde te drincken /
wefende inden strijdt / welck water
hem van eenen crijsman ende auon-
turier / met een onbehoorde stoutis-
heyt / d'weers deur den vanden le-
ger ghehaelt ende ghebracht werdt /
waeromme hy van desen borre niet
en begheerde te drincken / maer stor-
te dat wt / midts dat hy zijn liff ghe-
auontuert hadde. Item van Beth-
leem eē half mijle westwaerts leyt
een dorp Besech ghenoemt / daer in
voorleden tijden den aldercoftelijc-
ken wijn plach te wassen / als dat

men in dat Lant gheen en beeteren
en conde gheunden. Int selue dorp
werdt Abdemelech vande kinde-
ren van Israel gheuanghen ghenom-
men / wien zy af ghehouden hebben
duyterste zijnder handen ende voe-
ten / midts dat hy Tirannichlijc met
lrr. Coninghen hadde gheleest / den
seluen in ghelijc afgehounven heb-
bende d'weterste hender handen en-
de voeten / ende moesten als honden
die crupinen eeten / die van zijnder
tafelen vielen. Waeromme hy wel
te recht sprac legghende: Alsoo ick
heb ghedaen / alsoo is my weder ge-
daen ende gheschiet. Ende die voor-
schreuen kinderen vā Israel broch-
ten hem binnen der stadt van Jeru-
salem / alwaer hy seer miserabel ge-
stouen is.

Ontrent vij. mijlen voordere ghe-
reden zijnde quamen wy in Monta-
na. Dat is inde bergen van Judeen
ten huys van Zacharias / daer Ma-
riadie moeder Gods bevrucht we-
sende reysden om die weerdige El-
sabeth haer Richte te verloecken en-
de groeten / oock swaer gaende van
den heplighen Joannes den doo-
pere. Int selue voorschreuen huys
heeft hier voortijts een kercke ghe-
staen / nu gheheel vernallen zijnde
ende was ghebouwt ter plaetsen /
daer die heylighe Zacharias met
ten heplighen Gheest vervult zijnde
propheteerde / legghende: Benedictus
Dominus Deus Israel, &c, Tis oock
die selue plaetse / daer hy was eps-
schende een schrijftafel / schrijuende /
Joannes is zijnen naem. Beneden
in dal ontrent twee boochscheuten
weechs van daer / werdt ons die
plaetse

plaetse ghetoot alwaer die heplige sint Jan den dooper geboren was/ hier heeft voormaels oock een kercke ghestaen die geheel vernallen is/ alwaer nu ter tijt Beerden/ Ezels/ ende Hoepen staen. * Een peimant der Belgroms gheouloft was daer inne te gaen/ soo moest een pegelijc wtrepcken ende betalē eē pennincken/maeckende die weerde van desen gelde enen braspeninck. Men sal wetē dat hier schoone wijngaerden staen / waerinne die Heydenen met ons gaende groote schade dedē/ midts dat zy die druypen af snyden/ de/ ons die selue presenteerden te vercoopen.

Van daer voors repfende ontrēt twee mijlē/ quamē wy tot een Clooster gheenaem/ ten hepligen Cruyce/ alwaer Grietliche Monickē woonachtich zijn / in welck Clooster onder den hoogen Nuter eenen boom heeft ghestaen / waer vā dat heplich Cruys ghemaeckt is gheueest/ soomen ons vertelde / hier werdt ons ghehoont een hant van sinte Barbara. By dit selue voorl. Clooster heeft hier voortijts gestaen den weinenden ende vermaerden besloetē hof vā Salomon/ daer by vanden gheleerden verstaen wordt die gloriose Moeder en Maget Maria. In Bethanien saghen wy ten eersten t huys van Simon den Leproos/ alwaer die Heer Jesus zijn maectijst plach te houden / ende oock overtafel was sittende / als die weerdighe Maria Magdalena zijn H. voeten talsde. * Een weynich van hier staet dat huys van Martha en vā Maria Magdalena / daer die Sone Godis

gewoonlijc was ter herbergen te comen / en daer is nu ter tijt een kerck gebouwt / geconsacreert ter eerē der selner Magdalena ende Martha en outrent deser kercken staet dat graf daer Lazarus begrauen was/ als hy vander doot deur Christum Jesum verweert is gewees / alwaer nu een schoon capelle ghemaect is: dit graf is met eenen Merbesteen ouerdect/ En die Saracenen hebben selue in groote weerden / ooc wert ons daer getoont die plaetse daer die Salichmaker des werelts stōt/ als hy was met lipder stemen roepende: Lazare comt hier buypen.

Item nae der noenen vergaderdē alle die Belgroms op den berch van Syon int Convent der bouen ghenomende Minrebroeders/ en werden gelepdt te voete int dal van Siloe/ liggēde ter rechter zijden des berchs van Oliveten/ by dat dal Josaphat/ Alwaer ons ten eersten werdt gheswelen daer Judas die verrader wt desperatie zy seluē heeft verhangen/ ende int midde berstēde/ alle zyn ingewāt ter aerde storte/ ooc staē daer veel holen en gaeten waerinne Apostelen en ander heplige menschen hun seluen plachten te verborghen/ midts die vieelse vāden Joden. Vast daer by wert ons geswelen een schoō plaetse / daer in voorleden tijden ouer die elf-hondert eerst geborē kinderen seer allendichlijc zijn gedoot geweest/ want daer stont altijt eenē ketel vol siedende heets waters / alwaer groote menichte van volck vergaderde / ende werpen dees onnoosel ende allendighe kinderkeus in dat selue water / dese alsoo haren

Afgodt opofferende / ende die doot:
 slaenders riefen seer luyde te samen
 met een groot gheschal / om datmen
 dat sammer gescrep deser onsaliger
 hinderkens niet hoorē en soude / om
 niet beweecht te werden tot men-
 schelijke compassie / ghelijck die
 heylighe leeraer Jeronimus in se-
 ker homilie is beschryuende. Dees
 voorschreuen abominabile offerhā-
 de werdt ghebaen ter eeren vanden
 Afgodt Saal / staende in eenē bosch
 ter voorghenoemder plaetsen / ghe-
 noemt Gehenna. Dat is te segghen:
 het dal der kinderen van Simon.

Doorts gaende zijn wy gecomen
 totten Acker des bloets / die daer ge-
 eoyt was metten xxx. silieren pen-
 ningen / waer mede die sone Godts
 vercocht was. Tot dien eynde / om
 die Pelgroms daer inne te begraven
 / die dy van desen penninghen
 worden gheestimeert ende zijn soo
 goet als eenen duract / ende die ghe-
 lijckenisse van desen penninghen
 werden ontsliede Pelgroms in loot
 ghegeuen. Desen seluen Acker is
 omci: ghelt ende besloten in vier
 hooghe mueren / op die forme ende
 maniere van eenen vierantē To-
 ren / ende is bouen ouerwelft / Ende
 datmen daer op gaen mach. In dit
 welckel staen vij. gaten verscheyden
 vande anderen / waer deur die doot-
 de lichamen der Christenen worden
 gheworpen. Die heylighe Vrouw
 Helena heeft desen voorschreue A-
 cker aldus doen metten ende beslyp-
 ten / ende is vifstich voeten breedt /
 ende inde lynchde lxxij. voeten alsoo
 ich dat selks in persone hebbe ghe-
 reuen.

Den bouen voornoemden berch
 van Syon / daer hier voer d'ichwils
 af vermaent is gheueest / is een seer
 hoogē berch / op wiens opperste die
 Conincklijke Propheet Dauid / tot
 een ciract ende defensie der stad vā
 Jerusalem / eenen stercken Torē oft
 Casteel heeft laten bouwē. Men deen
 zijde desselvs berchs stont den costel-
 lijcken ende vermaerden Tempel
 van Salomon / als int midden tuss-
 schen het Casteel ende die nederstat /
 in sulcker vneghen / dat deur die be-
 waringhe des Casteels / ghevuerch-
 lijck soude moghen beschermt wor-
 den soo wel den Tempel als die
 voorschreue stad. Wt deser oorsae-
 ken wordt die stad van Jerusalem
 inde heylighe schriftuere ghenoemt
 Die dochtere van Syon / midts dat
 een dochter van haerder moeder
 wordt beschermt / ende oock onder
 haer staet alsoo stont die neder stad
 onder den Tempel ende Casteel.

Op den seluen tijt verlochten wy
 die plaetse daer sint Jan Euangelist
 gheboeren was. Oock daer die heylighe
 Apostel Petrus quam cloppen /
 nademael hy miraculoselijck vande
 Eughel des Heeren wt de ghenanc-
 kenisse verlost was / Item die plaet-
 se daer Dauid Gersabeam sach / die
 huysvrouwe van Drias was. Op
 welke plaetse nu een gheweldich
 Casteel staet / sterck ghenoech tegen
 den oploop der vpanden. Doort-
 gaende quamē wy ter plaetsen daer
 die heylighe dy Marien quamē / cuf-
 sende die voetschappen Christi Jesu
 naer zijn verresenisse : doē hy sprac
 Auete. * Doorts quamen wy in een
 proper Capelle / staende in een schoon
 Kercke /

Kercke / daer die heylighe Apoſtel ſint Jacob de minder is onthooft geweest. Ende tis een ſonderlinge de- uote plaetſe / hier woonen op deſen teghenwoordigen tijt Prieſters van Armenien. Oock zijn wy gecomen aenden bore vander Jordane / daer den heylighen ſint Jan Chriſtum den Salichmaker was doopende / het water van deſen bore is blondt van colour / ende het neemt zynen cours ende loop onder die Zee deur. Men ſeyt dat dit water ſoude comē wten aerdiſchen Paradyſe / ende ter memorien dat die ſone Godts daer is ghedoopt geweest / ſoo gingen wy Pelgroms ons daer-inne waſſen. Daer ontrent ſtaet noch een huys waer inne ſint Jan den dooper ſoude ghewoont hebben / ſoomen ſeyt.

Dit al gheſien hebbende / zijn wy voorts reysende ghecome in ſtedeken van Cana Galileen / liggende ouer die vooriſchreuen Jordane / alwaer Chriſtus die Heer deur zijn godlijke mogentheit ter ſawploſt weſende / d'element des waters in coſtelijcken wijn heeft verandert / alſo omē int Euangelium leeft. Een weynich voordr quamen wy op eenen oener vanden Tobere / daer hem Godt die Heer vertoonde zynē Apoſtelen / oock twee Diſcipulē / namentlijk ſint Jan Euangelist / Petrus / ſint Jacob de minder / ende ſint Thomas / met noch eenen ooc Thomas ghenoemt / ghebooren binnen dat ſtedeken Cana Galileen bo- uen genoemt / ende noch twee Diſcipulen tot vij. perſoonen toe / ende waren ij. hondert cubitus vanden cant, als die Heer op dē oener ſtonde

haerlicden waaghende: Oft zy niet gheuangen en hadden / waer op zy voor antwoorde gauen: Alle den nacht arbejdende en hebbe wy niet ghevanghen: Maer deur het gebodt vanden Heere ſoo hebben wy dat net wtgheſpiept aende rechte zijde vā- den ſhepe / ende vinghen alſalcken ouervloedicheyt ende menichte van viſſchen / dat het net deur dē laſt der ſeluer ſcheurde / dit miracel is ghe- ſchiet tot deſer plaetſen als die Heer Jelus af quam van Jeruſalem nae die ſtadt Capharnaum / die hooft- ſtadt van Galileen / ende onſen Sa- lichmaker oock opper Medecijn Meester onder weghen comende / ontmoerte hem eenen Melaeſchen / dien hy aldoen ſupierde ende ghe- nas legghende: Jek wil zijt geſont / Op dees plaetſe daer dit miracule geſchiede / heeft Helena die H. Vrou- we doen legghen eenen marberſteē / daer in te ghehouden is met Griec- ſche letteren: Hier ghenas die Heer Chriſtus eenen melaeſchē mēſche. Het tweede miracel dat die mogē- heyt Godts dede op dē wech / comē- de wter vooriſchreuen ſtadt Caphar- naam / alwaer hem een kudder int gemoet quam met name Centurio / dat is / een hōderſte man / weſende een Capiteyn generael gheſtelt ouer dat heheele landt van Galileen. En ghehoort hebbende / dat die ſone Godts Chriſtus Jelus int ſtedeken van Cana Galileen (ligghende van deſer plaetſen maer een half dach- reys) d'water in wijn verandert hadde / heeft met een wonderlijck betrouwen voor zynen dienaer ofte knecht ghebeden / den welken die

Heer alsooen gheureert ende ghe-
nesen heeft.

Die bouen genoemde Stadt van
Capharnaum is gelogen op die Zee
van Galileen/die welke hert aende
mierder seluer is loopede/en is een
geweldige coop-stad geweest gelijc
Antwerpen in Brabant. Item van
daer voortrepsender zijn wy gheco-
men tot dat bosch van Jerico/widen
welcken die leuende Godts Sone
veertich dagen en veertich nachten
heeft ghebast. Van daer voorts rep-
sende zijn wy gecomen binnen der
stadt van Jerico/welende een schoo-
stadt / ende is ghelegen sesse mijlen
vanden voorl. bosch vā Jerico/ trec-
kende alsoo voorts nae Nazareth/
alwaer den Enghel Gabriël die bly-
de bootschap heeft ghecondicht aen
die V. en supber maget Maria; dees
plaetse is nu veradert in een schoot
Capelle. En van daer voorts repsen-
de zijn wy geromen ter plaetsen vā
die doode Zee/daerten tijde vanden
Patriarch Abraham vijf steden heb-
ben gestaen/ namentlijck Sodoma/
Somora/ Seboim/ Adama ende
Segor / die deur die rechtneerdighe
God:ijcke wraecke / om die abomi-
nabel sonden teghen nature / ver-
soncken ende metten viere van sol-
pher en peck verbrant zijn/ alsomen
in dat eerste boec van d'oude Testa-
ment beschriuen vindt. Op desen
wech wassen hier en daer appelen
schoon int aensicht/maer dese open-
sydende/ en vindimer anders niet
in dā water en sant / met ander vuy-
licheyt.

Van desen appelen schrijft Augu-
stinus aem xxi. boeck vander stadt

Godts int vijftue en achtste Capittel/
ende in ghelijc Solinus. D'water
vander dooder Zee is genoech claer
en schoon om aensien / maer is seer
sout/brac/ ende qualijck smakende.
Men vint daer op den oever grof
sout / maer tis eerdachtich: Als pe-
māt zijn hande in dit water wascht/
soo schijner dat mensche met sinou ge-
sincert heeft. Van dees doode Zee
soude noch vachte schrijuen vallen/
maer gemerit dat vershepden Au-
teurs hier van volcomelijc geschie-
uen hebben/so laten wy die reste om
der cortheyt wille. Van hier hebben
wy onse keyse genomen nae eender
stadt ghenoemt Alferna / nademael
wy van Nazareth voorschriuen ge-
schepden waren voor welke stadt
noch op den dach van heden eenen
boom staet / waertime Maria die
moeder des Heeren haer verborchde
met haren kleinen Sone en Ioseph/
die hem miraculoselijc ontphye-
te / sulcx datter wel ses personen in
sonden hebben ghestaen / tot dat die
Tyran Herodes / Iesum vernol-
gende / daer met zijn Sargeanten
voor by was gh:reden/soomen sept.

Hoe vvy ghereyft zijn totter stadt van
Nicomediē, midt gaders van andere
memorable saecken.

Dat X XI. Capittel.

Vander voornoemder stadt
Alferna voorts repsende zijn
wy gecomen totter stadt van
Nicomediē/ gelegen int landt van
Egypten / alwaer die Moeder ende
maget Maria/ met Iesum ende Jo-
seph heeft gewoont den tijt van vij-
Zaren/

Jaren / tot dat haer by den Enghel
des Heeren die doot vanden voorf.
Herodes gebootschap was. Eenem
woep weechs vander selue Stadt
poortē staet een cleyn huyfken / daer
inne perfect vier leet. Diwelc deur die
assche noch merckelijc schijnt / inder
vuegen ende manieren als oft maer
een halfure en hadde gerekent ghe-
weest / en dē muer vandē heert was
noch soo heet / sulcx dat icker mis-
hant niet en conde op gheleggghen /
ende achter dit huyfke staet een sup-
perlijck hofken / daer seer costelijcke
crupden van wtermaten welriechē-
de ballen staen ende wassen : oock
staet daer een loopende beekke / co-
mende wt seker geberchten / in welc
water Maria die boeckens van ha-
ren lieuen Sone plachte te wasschen /
waer af dit water van sulcker vrie-
tyt is / dattet alle siecken en cranc-
heden cureert / bouen desen heuet ee-
nen seer wonderlijcken soeten reuc /
ende lieflijcken smaect seer goet we-
sende / hier omme wort dees plaetse
vanden ongelouigen genoemt : die
Stadt der sonnen / en dit wel te recht /
mits dat die sonne der rechtueerdic-
heyt aldaer opgenoeft is gheweest /
den tijt van vij. Jaren als bouē. Jte
de Poeten scrijue / dat die Stadt van
Nicomedien bouen genoemt sonde
ghelegen ziju int lantschap van Si-
thina / waer inne die vermaerde itat
vā Tropen in vooleden tijden heeft
ghestaen / alder naest cleyn Alien.

Egyptē is een lustich Conincijc /
hebbēde Oostwaert die roode Zee /
int Westen die Cirenen / int Zuiden
die Mooren / ende int Noorden pa-
lende aen die roode Zee van Egip-

ten. Daer naer zijn wy ghecomen
aende selue roode Zee / die van haer
selue wter natuerē van couleur niet
root en is / maer dē gront daer ouer
sy haren cours en loop heeft is root /
ende tis r selue Meer daer Moyses
miraculoselijck met die groote me-
nichte der kinderen van Israhel
droochs voets is deur gegacn / ende
daer die versteende Coninc Pharao
met alle zjn heyl-cracht inne ver-
snoort is geweest / Moysen vernol-
ghende / als hy wt Egipten vertroc /
naer dat lant van Belosten. Men sal
weten datter twee verscheyden E-
gipten zjn waer af d'een ghenoeint
is hooch Egiptē / ende d'ander leech
oft neder Egipten.

In dit neder Egipten was den
ouden Vader Noe met zjn twee
Sonen in eenen wijngaert gegaen /
etende van die besien der wijndrup-
pen / wiens cracht hem onbekent
was / sulcx dat hy daer van by dranc
werdt / ende aldus met zjn schamel-
heyt opden wech bloot ende ontdert
ligghende / sach hem zijnen derden
Zoon / die tot zijne twee broeders
quam / ende wees zijnen Vader al-
dus schandelijck ligghende metten
vingher / waeromme hy van Gode
vermaledijt is gheweest / en werdt
oock verworpen van d'ander Egip-
tenaren / sulcx dat hy naer dier tijt
niet meer onder die selue Egiptena-
ren en mocht comen / ende wert nae
desen belpoeter zjns Vaders cleyn
Egipten ghenoeint / ende alle die
mildadighe van groot Egipten
worden in dit cleyn Egipten ghe-
bannen.

Van hooch Egypte ende den berch van Armenien, ende van den toren van Babilonie, met andere notabel také.

Dat XXII. Capittel.

Ende wy Belgroms/ voordere de onse reyse/ zijn getrocken na hooch Egypten tot op de berch Armenien alwaer die Egyptenaren haer wacht zijn houdende voordien inval der vpanden / die het lant van Egypten een hlnus mochten hinderlijck wesen: dit is eenen seer hooghen berch / alwaer een sterck Casteel staet / daer altijt garnisoen is liggheude / ende als den noot sulx verheyscht / soo doen sy treecken met ten viere / dwelckmen ouer gheheel Egypten mach sien: dit selue Casteel heeft die Coninck Pharao daer in voorleden tijden doen maecten. Int nederdalen vanden berghe lept een groote wildernisse / daer die heylige Heremijt Sint Anthonis in zijnen leuen plach te woonen. Een dachreysse van het gheberchte staet een Clooster daer Sint Anthonis alder eerst plachte te woonen / alwaer wy vonden twee hondert ende xx. Monicken / die welcke niet en spreken als sy haer getijden lesen / dat haer lieden niet en is geoorloft / wat peisonen dat oock binnen desen Clooster comen / dan alleenlijck heurlieder ouerste / ende dat maer d'v reysse daechs.

Int voorgenoemde Clooster staet een schoon Fonteyne waer van sint Anthonis placht te drincken / en is seer goet van smake / wy hieldē ons maeltijt daer by / ende rwas onsen dranch. Raedemael dat sint Antho-

nis by nachtē wten Clooster ginch met een van zijn broeders / om te besoecken S. Pauwels den eerste Heremijt / die welcke hem was houdede in een speloncke / ghelegghen een dachreysse vant voorst. Clooster / daer sinte Anthonis naermaels in ne ge woont ende zijn leuen geeynt heeft: wy beuinden dat in des speloncke / voor den tijt vanden voorghenoemden Sinte Pauwels den eerste Heremijt / haer plegen te onthouden seker valsche munters / daer staet een schoon Fonteyne / des speloncke heeft van vore een cleyn gat ende inganck maer is wel xxx. voeten diep / ende hier zijn wy inne geweest. Van daer zijn wy gereysst naer groot Babilonien / alwaer den wrenemenden ende vermaerden toren in voorledē tijden heeft ghestaen / diemen ghemeynlijcken noemt den toren van Babilonien / ghebouwt vanden geweldighen Keuse Nemroth / oock Saturnus ghenoeit / in lande van Caldeen / inde Acher van Semmar / om aldaer te regneren / ooc wt vreesse van een ander toecomende diluue. Vā desen Torens schrijft die heylige leeraer Beda / dat hy was gecomen totter hoochden van duysent hondert ende lxx. stappen / tot elcken opganck een weynich engher / op welke wegghen des Torens stonden logijskēs gemaect / om die mensche ende beesten te peysteren / alwaer oock veel Tempelen stonden van costelijcke merbersteenen gemaect / daer gouden beelden in stonden / oock straten in den seluen toren / geheel verciert met gout ende costelijcke ghesteeuten. Onder ander vrien-

dicheden /

dscheden / wordt van geloofwærdighe scribenten verhaelt / datter veiden op stoeden / ghenseerhlaem om te belacpē voor menich dupsent personen. Enige andere schrijuen dat desen Toen soude hooghe gheueest hebben vij-mijlen / ende thien mijl omme gaens / hier is die verstroeptheit der talen gecomen / wāt te voren was alleen een tale ouer die geheele werelt / te weten die Hebreusche tale / die noch gebleuen is int huys van Bhalach / den sone van Heber / die van deser plagē der verwerringhe vander talen is beurijdt gheweest / deur sijn deuschdelijc ende Godtweesende leuē. Maer wy hebben beuonden dat desen Toen gheuincert is ende noch dagelijc vernalt. Mengaende die stadt van Babilonien / hebben wy in een poorte der seluer noch gesien seker teecken ende memorie / hoe dat die vermaerde en victoriense Keyser Octavianus / Heer en dominateur ouer den gheheelen Eertbodem des werelts / dat zijn Heeren (hy grooten dorst hebbende) hem te drincken gauen met eenen ijseren hantschoen / ghemengt met sijnijc vergift / waer van hy miserabel zijn leuen gheepnt heeft. Dees stadt plach in voorleden tijden te zijn die hoofstادت van Egyptē / alwaer die Coninghen haerlieder Palleys waren houdende / maer is nu gheheel vernallen. Ende hoe wel Salus den sone van Memroth (bouen genoemt) in Babilonē heeft geregneert / soo getuygē noch taens eendrachtichlijc die treffelijcke historie schrijuers / so wel Grielsche als Latijnsche / midtsgaders ooc die

Poeten / dat dees stadt van Semiramidede Coninginne ghemindert / vermeerdeert / ende onnindert is geweest. Ick en san stil swijgende niet voorby gaen / het ghene Philostratus ende Plinius hier van zijn verhalende / datse inde ronde vanden mueren lanck was dry hondert lxx. achte deelen eender mijlen: Waer Plinius seyt / datse lanck was ses dupsent vier hondert stappen / ende dat die mueren wijtich ellen dick waren. Gock vier mael soo hooghe / seer lustich vā Toens / Speelhouē / ende costelijcke Tempels. In dees stadt plach Sint Anthonis den H. Heremijt zijn mandekens te vercoopen / die hy inder wildernisse maecte.

Van noch andere ghedenckvveerdighe saken, die vvy voortseyfende hebbē ghesien, ende van Iosephs corea solders.

Dat XXIII. Capittel.

Un daer voorts reysende zijn wy ten eersten gecomē aē seer groote vernallen huysen / die Ioseph de sone van Jacob deur die Goddelijke voorsichticheydt / met groote wremende solders hadde doen maecken / voor het landt van Egypten / tegen die toecomeude vij. Jaren exorbitante dieren tijt. Men siet noch heden daechs die vernalle mueren der seluer huysingen / midsgaders die geruineerde pilaren. Int landt van Egypten ende daer ontrēt worden lange Appelen ghenonden. diemen noemt Paradijs Appelen / ende zijn seer lieflijck van smaech /

ende als men dese ontwee snijdt/ t sy
lancr oft d'weers soo vintmen alrijt
int midden der seluer een perfecte
figure van een Cruys/ maer zy ver-
rotten ende bederuen seer lichte-
lijck / soo dat men se niet en can ver-
voeren/ ende zy zijn seer soet / ende
men vint er op de boomen in ouer-
vloedicheyt/ die bladerē des booms
zijn seer groot/ ende wel een cubitus
lanck/ ende eenen voet breedt. Men
vint er oock scrjpt dat men Adams
appelen noemt / hebbēde eenen beet
wt d' een zijde.

Suyten die Stadt van Alkeyren
vintmen die costelijcke welriekēde
balsme wassende op cleyne boom-
kens/ niet hoogher zijnde dan datse
comen tot aent middelste oft gordele
van eenen man / ende dit hout is int
aensē / als oft waer wilt wijngaer-
den hout / met bladeren ghelijck
rijpt/ maer weynich witter. Indit
selue velt staen noch perfectelijc vij-
voetstappen/ die ons Heer Jhesus al-
daer ghemaect heeft in zijn kind-
sche dagē/ dit velt is seer nauw ront-
omme besloten / maer soo nochtans
niet/ oft men mach daer noch wel in
comen. Dees costelijcke balsme en
wast in geen Provincien dan alleen
in dit lant/ ende hoe wel dat die bal-
sem in ander landen gheplant wort/
soo en wilt die daer niet wassen/ en
als dees wast/ soo wordt die plaette
daer soo vast toegesloten/ sulcx dat-
ter niemant en mach binnen comē/
die balsme bladeren en geuen van
hun gheenen reuck/ ende die balsme
boomen worden ghesneden met ee-
nen herden scherpen steen/ ende niet
met eenich pseren instrument / om

datse haer virtuyt ofte macht niet
en soude verliesen. Dit hout vande
balsme/ wordt vanden Paracenen
in haerlieder tale gheuoemt Babal-
sa/ die vruchten Ebbisam / ende dat
water comende wt den tacken/ hee-
ten sy Subialse: ende die balsme po-
ten worden alrijt vanden Christenē
ghesneden/ ende indien datse vande
Hepdenen werden besneden/ soo en
souden dees geen vruchten dragen/
alsoo die Hepdenē selfs vercleiren/
want zy dit dickwils beproeft en-
de gheexperimentert hebben / naer
hun eyghen segghen.

Vander Rivieren Nilus, ende die groo-
te Stadt van Alkeyro genoemt, mit-
gaders dat Vroukens Lant.

Dat X X I I I I. Capittel.

Voorts verplende zijn wy gheco-
men totter Rivieren Sion Ni-
lus gheuoemt / een der vier Rivie-
ren/ hebbende haren oorspronck we-
den aertlichen Paradijsē / alsoo die
heplige Schrijnere expresselijck ge-
tuycht/ ende tis een groot water / op
d'welc hem menich mensch geneert
metten schepen/ men benut by ver-
schepden Historie schrijvers/ datter
Cuninghen zijn gheweest / die met
grooter neerlicheyt ende aerebeyt
hebben ghesocht / om te vinden den
oorspronck deser Rivieren / maer te
vergehefs: zy vloeyt wtten Oosten.
Die Doeten schrijuen dat dees Ri-
uier is schepdende Alkam van A-
phricam: van hier sage wy deur die
woestijne daer die roode Zee eynde
neemt oock mede den lustighen hof
des Balsams int dorp Mathera ge-
noemt/

noemt / daer bouen noch af verhaelt is gheweest / ligghende met voorder van Aegypro die vermaerde stad / dā vijf Italiaensche mijlen / oft een weynich meer / ende midts dat die Zee hier ocurrent lach / soo ziju wy r'schepe ghegaen waermede wy gecomen ziju in een groot Epland / hebbende inde breedte xx. ende inde lengde xxx. mijlen / int welck anders niet en woonen dan alleen vrouwē / hebbende een Coninginne die haerlieden is gouernerende / ende van hun ghecoren wort . Teghen ouer dit Eplandt leyt een stad genoeemt Conighe / alwaer die mans woonachtich ziju / by den welcken zijliede ouer comen ende verlamen / totter tijt toe datse met kinde bevrucht ziju / daer nae keeren zy weder in haer Eplandt / ende in dien datse meyfkens baren / soo blijuen dese by haerlieden / maer als zy soonkens ter werelt brenghen / soo en houden zy desen niet langher / dan tot dat zy vij. Jaren oudt ziju / ende aldan brenghen zy die selue ouer / by haerlieder Vaders . Ende wat mans dat in dit Eplandt comen die smyten zy doot. Dees vrouwen worden vanden Poeten ende andere Historieschrijuers ghemeynlijck ghenoemt Amazonas (waeromme oock het selue Eplandt geheeten wordt Amazonien) dat is sonder boist / midts datse haer een boiste wt seker oorlake ziju afsnijdende. Van daer voorts seplende ziju wy ghecomen in die seer groote / machtige en vermaerde Conincklike hoofstade van Egypten / met name Aegypro / ghebouwt deur Ogelam den Coninck van Egypten / ende met ziju dochters naem / Memphis ghenoemt / wordt oock byde oude Scribenten gheheeten Heliopolis / dat is die stad der sonnen. Ende heeft in haer grootte hondert ende vijftich achtendeelen eender mijlen . Diodorus / die vermaerde Historieschrijuer int tweede boeck / teltse onder die vermaerde steden des werelts / ende tis te verwonderen datse deur haren langhen ouderdom niet en is ghedeclineert. Oock hebben eenige naemende Coninghen dees stad genoeemt Babylouen Egypti oft Caprium. Die bouenghenoemde Kinnere Nilus loopt rontomme die stad / ende soo dickwils als die sonne int tecken vanden Creest is / soo loopt dees Kinnere ouer / inuinderende en vruchtich makende en also vruchtbaer makende dat geheele lant van Egypten / dees selue stad behoort den Saracenen toe / seer ouerloedich van rijkdom en goet / daer houdt den grootmachtigen Soudaen ziju hof in een ghewe dich slot / daer in vooleden tijden den Coninc Pharao zijne residentie heeft gehouden / als Coninc van Egypten. Ende hoewel hier voren verhaelt is / dat Maria die moeder Godes met haren sone Iesum ende Ioseph haer soude onthouden hebben by de stad van Nicomediē / soo schryuen nochtans eenighe geleerde / datse binnen der vooleschen hoofstade soude gewoont hebben / midts der vreesen van Herodes / maer tis wel moghelijck dat Maria voor enen sekeren tijt in beyde dese plaetsen mach haer residentie gehouden hebben. Daer mijn

opinie is dees stadt wel ryym loo
groot als dyf steden van Ghendt in
vlaenderen souden wesen / seer po-
puleus ende wel bewoont / siter dat
ter in een huys verschepden huysge-
sinnen woonen. Men vint wel xv.
duysent Caberetten / ende tien duys-
sent Turckische ende ander Tempe-
len in hnn tale Moskea ghenoemt/
daer zijn verschepden straten / wel
totten ghetale van xxx. duysent / dees
stadt heeft xxx. poortē / en daer staen
vj hondert gheweldighe Torens/
zy houden altijt thien duysent ke-
melen / die anders niet en doen dan
water halen ende draghen / om die
straten vander stadt te beghieten / te-
ghen dat stof vanden sande / waer-
mede zplieden seer gequelt worden/
midts gaders oock die onverdrage-
lijke hitte van dien lande wy von-
den daer veel cooplieden wt neder-
landt / oock wt ander diuersche Pro-
vincien. Daer woonen verschepden
secten van volcke / oock diemē Chri-
stenen noemt / dees woonen alleen/
daer is een seker plaese / inde welc-
ke anders niet en woonē dā Ham-
me / wcken / dat Menegados oft ver-
loorchende ende afgesnallen Christenē
zijn / op een oort woonen die Egip-
tenaers appaert / ooc hebbē die Sa-
racenen haer residentie alleene. In-
gelijck die Turcken. Alle dese secten
ende soorten van menschen hebben
elck haren besunderē Tempel: Dor
onderhoudt een peggelsjcke secte
zijn religie / sonder eenighe pcutur-
batie oft contradictie / d'een den an-
deren in geenderley maniere mis-
doende noch mislegghende. Tis me-
morabel en weerdich om verhalen

in wat ordinantie den grootē Sou-
daen van Alkepro voorschienen
reysende vā d'een ten andere. Want
neer hy altijt met hem heeft acht
duysent mannen ende v'er hondert
Ridders / in deser manieren / twee
duysent een dachreple voor hem/
tweed duysent een dach-reple achter
hem / twee duysent een dachreple vā
hem t'zijnder rechter hant / ende een
dachreple vā hem t'zijnder slincker
handt / maer die vier hondert Rid-
ders bliuen altijt ontrent den Sou-
daen hem ter tafelen dienende met
grootere reuerentien.

Hoe vvy reysden nae den berch van
Sinay, vande prouisie ons op de rey-
se nootelijck, oock van die vvonder-
lijcke Zant-zee, midts gaders andere
vremdicheden..

Dat XXV. Capittel.

VDy maechten ons ghereet om
te reysen nae den berch Sinay/
ladende rij. hemelen met soeten wa-
tere / midts dat wy verskert waren
op die langhe reyse geen soet water
met allen te vindē / niet eer voor dat
wy souden gecomen zijn onder den
seluen berch Sinay / midts der Jon-
tepen / daer hier naer af ver-
haelt sal worden / noch laeyden wy
xviij. muyleu met prouande en eet-
waer / midts gaders ander nootake-
lijcheden / insgelijck ooc eenen muyl
met riet / midts dat wy onder wege
op die reyse moesten vier hebben/
teghen het aencomen vande wreedde
wilde beestē / als leeuwē / luypaer-
den / Tigers / ende ander op haren
roof leuende. Wt die bouen gemen-
tioneerde

tfoneerde ftadt van Malepro zijn wy
vertrocken des anderen daechs nae
fintre Mercken/ in ghytale van rryrij.
perfoonen / als wy nu een dachrep-
le op den wech waren gheweest/
quamen wy aen een wildernisse vā
verfcheyden geberchten ende groote
boffchagien/ daer vonden wy wilde
menfchen/ naecht wefende / iae soo
naecht als zy van moeder gheboren
waren/ ende zy waren seer groot vā
perfoone oft lichame / al ghehaert
vanden hoofde totten voete toe / als
oft gepten hadden gheweest / want
aen dat gheheele lichaem ouer en
fachmen anders niet dan hayr/
wighenomen die palmen haerder
handen en planten haerder voeten/
want dees waren bloot sonder ee-
nich hayr / zy quamen ons toeghe-
loopen/ haer handen wistekende als
oft zy net begheert hadden/ ende wy
gauen haerlieden een cleyn ftuckken
broots daer mede liepen zy deur/ en
alfoo werden wy dit felfzaem ghe-
daente van menfchen quijt.

En half dachrepse voordere palle-
rende quamē wy aen die seer vrom-
de ende wonderlijke Zant zee / an-
ders niet wefende dan zant/ die haer
seluen by seker tijden is verheffende
ende oprijft / min oft meer dan die
ghemeyne water-zee / die daer na-
tuuerlijk is ebbende ende vloepende/
dat is / op ende afgaende / ende all-
men fiet dat dees Zant-zee haer nu
hooghe verheuen heeft/ soo moernē
vertoeuen tot datse afgeloopē ende
vertrocken is / want anders soude-
men daer inne verfmachten ende
verfmooten / als in die ander zee/
want het gebeurt onderwijfen/ dat

men daer onder veel menfchen vint
ligghende doot ende verfmoot int
zant/ die welcke van ander daer wt-
ghetrocken zijnde vercoopen dese
den Shelevers / nademael dat zy
die gedroocht gebben/ hier van wort
die Monnie ghemaect / seer mede-
cinael voor queisueren ende andere
ghebieken der menfchen : ende hoe
wel wy Delgroms deur deen eynde
vander Zant-zee palleerde/ daer die
selfste tot hare leechste ende ondiep-
ste was/ soo ghinghen wy nochtans
tot aende huten daerinne / niet te-
genstaende dat die Zee vertrocken
ende af was / alfoo veruauerlijk iff
door die Zant-zee te palleeren. Den
dach nu ten auont gecomen zijnde
ende wy seer vermoeyt waren van
repfen / soo setten wy ons neder om
teruffen ende ons noordruft te ne-
men maer terfont quamē ons toe-
ghelooopen twee leeuwen met eenen
Cenhore/ mits dat die wilde beesten
gemeynlijk met groote cudden de-
fen zijn volgende/ wt een natuerlijke
ke verfhrikt heyt des venijns/ wāt
daer desen Cenhoren dat water met
zinen horen heeft gefwaddert ende
onderruert / daer en sal gheenderley
venijn den beesten hinderen / ende
daer naer drincken aldan de ander
beesten / alfoo oock die natuerlijke
meesters ghetuyghen/ ende om dese
te verdrijue/ outfaken wy dat riet/
daer bouen af verhaelt is / want by
fautevanden viere waert onnoge-
lijk deur de wildernissen te palle-
ren/ sonder dit behulp ende middel/
ende daer naer ginghen wy te rustē.

Des anderen daechs smorghens
inden dagheraet itelden wy ons op
derep-

de reyse/ ende comēde aen een groot
te wildernisse/ hoorden wy daer een
verruelijck groot gheuyt van ge-
crislich / niet wetende watter mocht
wesen ende voordor gereyft zijnd./
hebben wy gheorden eenen groot-
ten vernalien Toren / waer af ons
vertelt is gheweest / hoe datter in
voorleden tijden eenen reuse soude
ghewoont hebben / lanck seltien
Cubitus / die daer de passagie on-
verplich hielt / sulcx datter niemant
en conde geromen totten voornoen-
den berch Sinay / vriegende daer by
dattet geweest is den Reuse / die den
Coninck David noch een iongelinc
welende met een Ringher geworpen
ende ter doot ghebracht heeft / dit
wert ons vande leydslieden ver-
telt van dien lande / want in alle we-
ghen ende passagien namē wy con-
uope ende leydsnamen vande sel-
ue Prouincien / kennisse hebbende
van alle vrendicheden inden seluen
landen geschied / het welck is ons al
verhaelden.

Daer naer zijn wy ten laetsten ge-
comen onder den Berch Sinay / ter
plaetsen daer die kinderen van Is-
rael laghen / als Moyses op den
berch was spreken de met Godt al-
machtich / van wien hy de thien ge-
boden ontfinck / ghescreuen in twee
steenē tafelen mettē vinger Godts /
beneden aenden voet desselvs berchs
waren die kinderen van Israel dan-
sende om dat gulden Calf / ende als
wy Belgroms eenen boochsheit
weechs waren vāder plaetsen daer
r selue gulden Calf gestaan heeft / soo
sagen wy dit Calf perfectelijc / maer
tot deser plaetien comēde / so en siet-

ment selue niet / dan allecnlijck die
schaduwe daer van / d welck bouen
op eenē pilaar stout / ooc sietmē noch
perfectelijc die voerstappen daer die
kinderen van Israel waren dansen-
de / tot een ewige memorie haerder
grooter misdaer / ter welker plaetsē
op den dach van heden noch gheen
gras wassende en is: Ter zijden van
den berch staē noch ter tijt de twee
fonteynē / die welcke Moyses mira-
culoselijc deur r Goddelijck gebode
daer met zijn roede heeft geslagen /
op den herden steen / waer wt datse
vloeyen / en dat tot laeffenisse ende
dranc der kinderen van Israel mits-
dat daer inder wildernissen geē wa-
ter en was te becomen . Deen der
fonteynē was tot behoef der beesten
om daer wt te drincken . Wy Bel-
groms hebbē onse maectijt daer ne-
uen gehoude / ende daer vā gedron-
ken / want het is wnenmēde schoon /
clær en soet water / ons beestē heb-
ben daer oock van gedroncken.

Daer na maecten wy ons gereet
om den berch op te climmen / ons
werdt beuolen die schoenen wt te
doen / ende te gaen metten blooten
hoofde / die sommige van onstieden
ontleeden haer tot int hemde toe /
ende dat wt grooter deuotie / aldus
ginghen wy al biddende ende lesen-
de den berch op / sonder malrande-
ren toe te spreken / midts dattet een
seer heylighe plaetsē is / d welck ons
al van te voren seer seerpelijck
vanden bouen voornoennden Fac-
toor des Coninck van Portugael
expreselijck belast was / sulcx te
doene / aldus zijn wy met grooten
arbeyt ende deuotie gheromen in

dat Minrebroeders Convent van Sinte Catarina. Oock hadde Godt die Heere Propfen belast segghende: Doet wt v schoonen / want die plaetse heyligh is. Wy danckten al t'samen Godt alma heich / oock lovende die Hemelsche Coninginne / dat wy daer met goeder. anontneren gheromen waren / ende die eerweerdigen Abdt des Cloosters met zijn rij. Monicken ende Religiouzen ontsliedente ghemoet comende / ontfinck den Abt ons broeders seer vriendelijck in zijnen armen / ontslieden cussende vanden minsten tot den meesten / insghelijc betoonden ons dees vrientschap ende beleeftheit alle vander broeders / ende hem volghende leyden ons inder Kercken / daer dat supuer ende heyligh lichaem van Sinte Catharina was rustende / ende die Broeders songhen den heylighen lofsanck: Gloria in excelsis Deo, &c. En wy Belgroms vielen met deuotien op ons knien / eerende die heylige maghet Catharina / ende danckende Godt almachtich / die ons soo verre tot deser plaetsen hadde ghebracht / ligghende daer soo langhe in ons gebet ende deuotie / tot dat die voorschreuen broeders ophielden vā singhen. Ende den grooten Factoor des Coninc vā Portugael / meester van ons allen / beual zijnen Capellaen dē goddelijcken dienst der Misseten te celebriren / ende dat dī Misseten deen naer den anderen / ende ten eynde der seluer wert georloft op te staen / ende niet eer.

Desen Goddelijckē dienst nu gedaen zijnde / soo nam dē voornom-

de Abdt des Cloosters dē Factoor byder hant / den seluen leydende totter sepulcreren ende graue / daer dat preciose ende weerdige lichaem der heyligher Maghet Catharina lach / d'welck hy hem l'et siē enderonde / dees Reliquien waren l'er schoone ende supuer / oock van haer gheuen / de als sulcken lieflijcken reuc / als oft daer alle die costelijcke welriechende spererijen der crupden vander gheheele werelt hadden geweest / wt haren ghebenedyden monde vloeyt costelijcke seer schoō olie / waer mede miraculofelijck alle crancheden der menschen wordē gecureert ende ghenesen. Dees heylighe Reliquien ghesien hebbende / so werdt dat graf wedertoghehoeten / ende die Monicken bestonden wederom op een nieuw te singē / ende wy Belgroms op ons knien vallende deden ons ghebedt ende hielden onse deuotie: Door dit H. graf hanghen rrvij. seer costelijcke lampen. Als desen dienst nu aldus gepndt was / soo maecten den voorschreuen Abt des Cloosters ghereetschap om een pegelijck der Belgroms plaetse te bereyde om te logeren / dit al beschickt zijnde / soo ginghen wy Belgroms metten Abt ende zijne broeders int Clooster / al waer ons den Abdt selfs in persoon water bracht / met oock eender d'weelen ofte droochdoeck om ons te wasschen / ende daer nae ghinghen wy ter tafelen sitten / daer ons den cost onervloedich bereydt was / den Abdt hadde die Belgroms onderschoten onder zijn Broeders / ouer tafel was groote silentie / daer en was niet eenqy

eenen Monich die oer tafel sprack. Dees broeders die dat graf van S. Catharina bewaerden / hebben dat opperste cleet swert / maer dat on- derste habijt is wit / recht ofiet An- gustijnen waren / hebbēde van ach- ter langhe rappen / hangende tot op haer verlenen maer onder tusschen comen daer ooc Minrebroeders van sinte Franciscus oorden / wt grooter deuotien / om die heylighe Maghet Catharina te versoeken (die daer onder wijlen seuen oft acht daghen bliuen stilliggende: Ende wy Pel- groms bleuen ons daer rustende den tijt van vser daghen / binnen welckē middelen ons den Abdt dage- lijck was predickende een sermoen / waer van dees twee waren traite- rende vanden weerdighen vrient Godts Moyses / maer die materie van dander twee was van die heyl- ighen maghet Catharina.

Van die vvonderlijcke ende miracu- leuse vindinghe des heylighen lic- haems Catharinae.

Dat XXVI. Capittel.

MEn sal wetē d; dit selue voor- Clooster in voorleden tijden wter maten seer is ghequelt ende benauwt gheueest van dat wilt oock venijnighe gedierten / die den broeders vā desen Clooster wa- ren verbijstende ende doodende / wt welker oorsaken die Religieusen bedwonghen waren haer Clooster te verlaten ende abanonderen / dat zy tot d; diuersche reysen bestondē metter daet te effectueren / ende voor de eerste reyse verlatende dat Cloo-

ster / comende int neder:gaen vandē afganc des berchs Spon vooruoer / soo is hun int ghemoet ghecomen een schoon vrouwe / vraghende tot- ten Abdt / werwaerts dat hy wilde gaen / waer op hy antwoordende was / segghende met grooter droef- heyt: wy zijn geoorlaecte dit Cloo- ster te verlaten / ouermids dat wile ghedierte ende venijnighe beesten / die ons verbijstende sijn / sulc / dat ons onmoghelijk is selue langher te bewoonen: Waer op die vrouwe antwoorde / segghende: keert weder tot uwē Clooster / nemende cruppen ende vanden / en gaet ter rechter zijde vanden berch / ende socht die weerdighe Gruyt des Heeren / want het belieft Godt datse sal gheopenbaert worden mits dat de selue heeft ver- borghen gheueest den tijt van d; hondert Jaren / ende ghy sult een groot licht vindē daer dat eerweerdich lichaem is liggende in een seker speloncke / inden welchen wy Pelgroms zijn gheueest / soo ghy sult hooren . Het welck den seluen voorgenoēden Abdt heeft volbrachte sulc als dees vrouwe hadde geradē ende gheseyt / maer zy en hebben dat heylighe lichaem op dat pas noch niet ghevonden / waeromme zy seer bedroeft zijn gheueest ende zijn also wederomme gekeert tot harē Cloo- ster. Des anderen daechs waren zy anderwerf van meyninghe ende ge- heel gherelouneert als voor / hun Clooster gans te verlaten : maer die selue voorgenoēde vrouwe is hun- liden weder int ghemoet gecomen / vraghende waeromme datse niet en hadden gesocht / zy antwoorden wy hebben

hebben ghedaen ghelijck ghy ons lest hadt beuelen/maer wy en kunnen die weerdighe bruyt des Heerē niet ghevinden / hier op antwoorde dees vrouwe / segghende: Jck sal v eenen Jonghelinck leynden / die sal v den wech claer maken / ende supveren met een palmrijcs / want soo verre als v desen Jongelinc voorgaet / soo en sal v tot deser plaetsen nimmermeer eenich venijn oft wilt ghedierte meer hinderlijck zijn / volcht hem totter plaetsen daer hy v leyden sal / alwaer ghy die werveroren Bruyt des Heeren sult vinden ende sult dese in v Clooster brenghen met alder reuerentie / want het belieft Godt datse van nu voortaan sal gediend ende gheert worden. Daer en bouen suldy weeten / dat v Clooster niet en sal vergaen / voor dat die werelt sal een eynde nemen / ende nimmermeer en sal v iet saclgerē / maer sult altijts van als ghenoech hebde / ende met desen verliueen die voorvrouwe wt hunnen ooghen . Ende die broeders vielen altsamen deuotelijc op haer knie / danckende Godt almachtich van dat visioen ende openbaringe / latende haer vastelijck voorstaen dattet Maria die moeder Godts was.

Daer na keerde zy weder tot haeren Clooster / singhende eenen vrolijcken ende blyden sanc / ende zyn weder daer wt ghegaen / vindende terstont eenen Jongelinc / ghecleedt met een wit bliuckende habijt / ende hadde in zyn handt een palmrijcs / daer mede swevuede ouer ende weder / als oft hy den wech hadde willen supveren ende schoon maecken /

ende na dien tijt en is tot dier plaetsen noyt venyn noch wilt ghedierte meer ghecomen / sulcx dat sy daer af miraculoselijc zijn bewijst gheweest. Desen Jonghelinck heeft den Abdt met zyn Monicken gheleydt tot aen die speloncke / staende een groote recke weechs vanden Clooster / ende was seer diepe / daer dat weerdich ende heyligh lichaem van S. Catharina doens hadde ghelegghen den tijt van iij. hondert iaren / alsoo hier voer gheseyt is / van datse die heerlijcke Croone der Martirien / nae die doot / binnē de stad v Alexandriē hadde ontfanghen / ende vanden Engelen veruoert geweest / ende in dees speloncke / op den berch van Sinay begrauen was / wesende xx. dachreysen van Alexandriē oft Jerusalem. Dit selue heeft ons den Abdt al vertelt. Dit lichaem gevonden hebbende quamen met grooter blijchappen ende vrolijcheyt / doch met loflijcken sanc / bingende also die heylighe Reliquien in haerlieder Clooster totter plaetsen daer het selue noch op den dach van heden is rustende.

Nademael dat den voornoemde Abdt dit den grooten factoor (als bouen) al verhaelt hadde / soo werde den Abdt met allen zyn broeders vā hem seer rijckelijck ende liberalijck beschoncken met hondert ducaten / ende twee merck Gouts / tot circaet vander heyligher Maghet Catharina ende ander nootsaeckelijcheyt der seluer / danckende den Abdt van zynder beleeftheyt henlieden bewezen . Bidde den eerweerdighen Abdt / als wy nu soude gaen reysen /

dat hy een van zynen broeders soude willen laten met hem gaen totter spelonckē / daer dat heyllich lichaem van sinte Catharina vanden Engelen was ghelept gheweest / het welc hy niet en dede / maer is selfs in persoonne metten Factoor ghegaen met zynen Monicken / die welcke een groote recke weechs vanden Clooster is staende / ghelijck bouen verhaelt is. Comende nu voor dees speloncke / soo is den Abdt selfs vordaeer inne ghegaen (den welchen genoemt was Broeder Diederich) wien den Factoor met allen dē Pelgroms naer volchde / hondede daer onse deuotie met vierighe ghebenedikens / ter eeren vande heylighe Magget Catharina / ende dees speloncke was wter maten lieflich vreskende / ende die Broeders hebben dat gat ende inganck der seluer ghestopt met eenen grooten steen / op datter het ghedierte niet inne en soude comen / want het seer lanck endediep was. Daer wt ghecomen zijnde / so namen wy oorlof aenden eerweerdigen Abdt des Cloosters / die den Factoor des Coninc van Portugael seer vrendelijcken in zynen arm nemende rusten / desghelijc dedē allen die monikē inder seluer manieren als y gedaen hadde doē wy op den berch van Sinay quamē also bouen verhaelt is. Beuelende onselieden inde bewaernisse van Godt almachtich / Maria zijnder gebenedyder moeder / ende der V. Maghet Catharina.

Wengaende den voorgenoemden Berch van Sinay die seer hooge en groot is / daer heeft Moyses met

Godt almachtich gesproken den tist van xl. daghen / ende xl. nachten / also hy die thien gheboden ontfinc / geschreuen metten vingher Godts in twee steenen Tafelen / op den welcken veel miraculen geschiet zijn / die wy om der cortheit wille stil-swijgende voor by passeeren.

Hoe vvy ghereyft zijn naer den droogen boom, nae dat landt van Olieue ende Armenien, ende vā andere memorable saken.

○ Dat XXVII. Capittel.

DEs smorghens wel voerch / ia voor den dage / maechter wy ons op den werch reysende na den drooghen boom toe / liggende xvj. stonden van S. Cathelijnen hol bouen ghenarreert.

Als wy nu quamen byden drooghen boom / soo vielen wy op ons knien / Godt van Hemelrich dankende met oock zyn ghebenedyde Moeder ende der heyliger Maghet Catharina dat wy tot deser plaersen ghecomen waren / die daer stont op een steen-clippe / ontrent den oever vander Zee / men seyt vatter soude wesen eenen hoec vander werelt / wy Pelgroms hongen ons wapenē int pampier aenden seluen boom.

Item van daer zijn wy voort ge-
reys nae dat landt van Olieue / alwaer wy een schoon ende bequame hauen vonden liggende viij. stonden vanden voorghenoemden drooghen boom / alwaer wy onse Galleye vonden / daer wy inne ghingen / sey-
lende daer mede tot dat vermaerde Coninckrijck van Persen. Als wy

nu twee dagē gerepft warē / so qua-
men wy aē een groote ſteen clippe/
cude ſagen veel geele Mooren/ ende
een half dachreple voorts ſeylende/
quamen wy aent cynde van eenen
berch/ daer wy oock een ſchoon ha-
nene vonden ende een yſpe/ d'welck
een ſcher ſchip is alſo ghenoeut/
ende twee ſchuyten d'welck cleen
ſchiphens zijn: Wy ſeyden in dees
hauene na die voorchreuen gheel
Mooren/ want wy deſe geerne had-
den gheſien / ſy liepen al moeder-
naecht ghelijck wilde menſchen/ eñ
vonden deſe in een ſchoon Eplandt/
woonende inde holen vander aerde/
alwaer wylieden na hynlieden wa-
ren grijpende om te vanghen/ maer
zy hielden ende grepen malcanderē
metten hals vaſt. Wy ons was een
Joncker / die hadde geerne een van
deſe gheele Mooren ghehad/ maer
den Factoor en wilde dat geenſins
ghedooghen: Wy en hoorden haer
noyt een woort ſpreken.

Daer na zijn wy voorts gherepft
naer het landt van Armenien/ groot
dijp dach reysen / liggheude gheheel
in zijn ronde/ met eender grooter
ſteen clippen/ waer inne een groote
Stadt gheleghen is/ ghenoeut Ar-
menia/ daer dees Prouincie haren
naem af voert: Dit ſeluelant is toe-
behoorende eenē Grane/ die op gee-
nen Prince oft Heer en paſt / in
Turkijen/ hoerijck ende machrich
hy oock is. Item wat perſoonen
voorby oft door zijn landt zijn paſ-
ſerende / moeten eenen Dicaet
ghenen.

Als wy Delgroins daer aen lant
gheſeyt quamen/ ſoo werden wy al

te ſamen met oock ons Gallepe ghe-
vanghen niet teghenſtaende dat wy
leydſmannen hadden tot Connope/
onſlieden beſtekt deur ordinantie
vanden Olim/ den grooten Sou-
daen ende oock vanden Turck/ van
wien wy ſchoon ende ſterck beſchoet
hadden van gheſegelde brieuen/ dat
wy vry ende liber ſouder penants
weder-ſeggē den tijt van ſenen Ja-
ren ſouden mogen deur alle landen
paſſeren/ maer ten mocht ons als
niet baten/ want hy wilde van pege-
lijcken hoot voor hoot eenen dicaet
hebben. Ende midts zijn ſtercke lo-
ten ende Toiens liggheude op hoo-
ghe ſteenrootſen wel verſien van
garniſoene/ ſoo iſt dat hy niemant
en ontfiet.

Vanden Coninckrijck vā Perſen, Mitſ-
gaders Arabien, Gout-bergen en-
de anderſints.

Dat XXVIII. Capittel.

Als wy ſeylende waren nae dat
gheweldich Coninckrijck van
Perſen/ ende comēde inde wil-
de Zee/ ſoo zijn ons aengheromen
dijp gheweldighe ſchepen/ daer wy
Delgroins ſeer af ontfiet ende ver-
ſchrikt waren/ anders niet weetende
oft ten hadden vanden gheweest/
want wy werden van henlieden ge-
dwonghen ons ſeyl te ſtriſcken/ wil-
lende onſliedē genangē nemē. Maer
alſoot Godt gevuechde/ ſoo quamt
noch wel/ geliſc ghy ſult hoorē/ wāt
comende in onſe Gallepe/ ſpraken
metten ghenen die ons connopeer-
den ende in bewaerniſſe ghenomen
hadden/ ende hoorende dat wy wifē-

den waren / soo en hebben wy niet alleen van hen eenich renconter gehad / maer hebben ons bouen dieu beschoncken met een stuck wijns / scheidende alsoo wt ons Galleye / waeromme wy seer wel te vreden waren.

Doen zijn wy gherepft naer dat Coninckrijck van Arabien / ende zijn alsoo gheromen tot eender stadt genoemt *Abasias* / alsoo geheeten nae eender Coninginne ende huyf vrouwe desselvs Coninck van Arabien / alwaer wy ons Galleye hebben gelaten ende zijn voortaan gherepft te voet deur t selue landt van Arabië / daer veel moorē woonē / dees volck den ons / ontsieden nae loopende so wel mans / vrouwen / als kinderen met groote hoopen / midts dat se van ons seer verwonderd waren. In dit selue landt ligghen twee Gout-berghen ende eenen siluer-berch / men vint daer oock verscheden costelic gheskeente sulcr dat een gheweldich ende machtich Coninckrijck is. Wy *Belgroms* waren ghegaen om een deser Gout-berghen te besichtigen / maer ten werdt ons niet toegelaten.

Alnus voortrepsende zijn wy gheromen tot eender stadt met name *Alvoren* / alwaer wy waekers vonden sittēde / midts dat een groote ende geweldighe oock insghelijc die hooft-stadt des voornoemden Coninckrijck van Arabien is alwaer den Coninck zijn hof ende *Paleys* is houdende. Ende wy *Belgroms* werden daer al te samen genangen / ons accuserende ende opleggende dat wy bespieders des lants ware / om het selue te verraden / waerom

me zy ontsieden voor den Coninck brachten / oock midts dat wy vindinghinghen waren ende wttheemliche. Die Coninck vrachden ons wat volck dat wy waren / ende wt wat landen dat wy quamen / sommighe van ontsieden gauen voorantwoorde te comen wt den Coninckrijck van *Portugael* / andere wt *Nederland* / d'welck een pghelijck van persoon tot persoon moesten verclaren die *Provincien* ofte landen vā daer wy quamen. Insghelijc oock vragende werwaerts dat wy reysende waren. En dit al ter oorsaken dat die voorgesnoemde Coninck doen ter tijt sekerē oorloghe was voerende teghen eenighe potentaten des landts zijne vanden / alsoo sooghende voor bespieders ende verraet. Ende gauen den Coninck voorantwoorde / dat wy reysden nae den berch *Fas* / om te verfoecken die plaetse daer die *H. dy* Coninghen deur die doot wt deser werelt waren ghescheyden. Die voorschreuen Coninc dit hoorende / gaf ons goet sterck bescheet met zijne eyghen handt ghetecken / om liberende vry sonder yemants wederseggen deur zijn Coninckrijck ende landt te passeren.

Van daer zijn wy voorts gherepft tot eender stadt gheuoemt *Wilain* / inde welke anders niet woonachtich en zijn dan swerte *Mooren* / gaende alnaecht / soo wel vrouwen als mans / anders aen haer lichaent niet draghende / dan alleenlijck een schaepsvel om haerlieder schamelhept / maer die vrouwen dragen eenen kerpen doek op haer hooft / geel vā colour als oft *fokeraē* ware /

waer wt yfledē seer vrent sien/ als oft dymels waren.

Arabien is een gheweldich lant/ ende ouervloedich van macht ende rijkdom/ vangout/ siluer/ ende gesteenten/ ende oock van broodt ende wijne/ ende ouermidts dat wy wt van colenr waren in comparatie vā haer lieden/ so warē zj seer verwōdert/ in sulcker vneghen datse ons met grooten hoopen naeliepen/ soo wel groot als cleyn/ om ons wel te besien.

Ende zijn daer na ghecomen tot eender stadt genoemt Alotma/ wesende die seste ende wterste stadt vāt selue voorfchreuen Conincryje van Arabien/ daer wonen sverte ende geel Mooren/ oocmans perloonen in grooten ghetael diemen Mammeluycken noemt/ dat zijn Kenegadas ende verloochende Christenen/ men vertelde ons daer datse wel sterck waren ouer die diy dypsent/ ouermidts datse in eenē Gout-berch werckende zijn/ die daer buyten dees stadt leet/ ende oock insgelijcx in twee siluer bergen/ waer mede zj groot gheyt conquefteren/ hieromme comen daer so vele deser Mammeluycken. Wy en hebben noyt in eenighe steden daer wy gereyft hebben/ soo veel van deser generacien ghenonden/ als in dees stadt. Men vertelbe ons dat onder die Heeren ende regeerders deser stadt eenen Blamick was/ geboren binnen der stadt van Bugghe/ ghenoemt lieuen/ die de Stadt-honder ofte Dicerop des Coninc van Arabien was/ oock een Mammeluyck wesende/ Die Poeten midtsgaders oock an-

der scribenten vercleiren/ dat Arabien liggende is tusschen Indien en Egipten/ oock datter in diy deelen ghedept wout/ waer van een deel ghenoemt wordt: Arabia Felix, dat is/ salich ende gheluckich Arabien/ ouermidts den ouerloedigen rijkdom des Landts/ alsoo bouen verhaelt is/ dat ander: Arabia Petrea, dat is/ Arabia steenachtich/ ter oorsake datter seer steenachtich is/ Ende dat derde deel wordt ghemeenlijcken gheheeten Arabia Deserta, dat is/ Arabia der wildernissen/ midts die groote wildernissen int selue lande liggende.

Vanden berch Fas, midtsgaders die gedencck-vveerdige Historien der vermaerder ende heyliger dry Coninghen.

Dat XXIX. Capittel.

Ut t'voornemde Conincryje van Arabien scheidende zijn wy ghereyft nae den berch Fas/ op den welcken dat Salaa die valsche heydensche Propheet/ nochtans deur den heylighen Geest/ geprofeteert heeft/ gehadte seggende: Als datter een sterre soude opstaen wt Jacob/ voorlegghende die toecomste ende gheboorte ons Salichmakers Jelu Christi/ van die alder suuerste Maghet Maria. Ter oorsaken van deser Propheetien/ so hebben hun op desen berch Fas gehouden/ meer dan ruij. Hondert Jaren voor die gheboorte ons Salichmakers/ vermaerde ende gheleerde Astronomijnen/ int sterre kijcken en kennisse der seluer wter maten ex-

peret/ verwachtende nae die nieuwe
 Herre/ die daer soude spuyten wt
 Jacob/ ender tij. groote ende machti-
 ghe Potentaten hadden tot onder-
 hout deser Astronomijnen gelt ende
 goet bestelt/ om te verwachten nae
 die geboorte ons Heeren Jesu Chri-
 sti/ den nieuwen Coninck. Ende tis
 nae lanch verheyden ende wachten
 ghebeurt/ (den tijt van inder eeuw-
 heyt geordineert nu vervult zijnde)
 als datse inder nacht hebben gezien
 een seer groote ende nieuwe gescha-
 pen sterre/ waer-inne zy perfectelijc
 sagen/ een kindeken met een Cruys
 staende bouen den berch Fas / by
 nachte claer der lichtede dan die sou-
 ne ten misdaghe/ (conformelijc den
 schrijuen vanden heyligen Leeraer
 Chrysostomus) waer als zy seer ver-
 blijdt waren/ oock hoorden zy daer
 een stemme roepende aldus: Seght
 nuwe Coninghen datse hun terstont
 bereyden om te trecken na die stadt
 van Jerusalem/ soeckende den nieu-
 wen ghebornen Coninck der Joden/
 die nu ghebornen is. Als dees Astro-
 nomijns dese vrolijcke bootschap
 haren Coninghen aldus waren te
 kennen gheuende/ soo zijn zplieden
 bouen maten seer verblijt geweest/
 ende maecten terstont in alder dili-
 gentien groote gereetschap tot haer-
 der reysen voortsaelelijc. En niet
 tegenstaende dat dees seer wijt van
 Jerusalem waren / soo hebben zy
 nochtrons haer reyse becoet binnen
 den tijt van xij. daghen. Ende hoe
 wel d'een vanden anderen niet en
 heeft gheweten / als comende wt
 verscheden rijcken ende landen/
 soo zijn zplieden deur die Godlijcke

dispositie / by het groot licht ende
 leyden der voorichieuen sterre/ op
 den wech by den anderen r'samen
 vergadert/ ende comede aldus voor
 die stadt van Jerusalem / verloren
 die voorighende sterre. Als nu
 die van Jerusalem met Herodes
 vernazien dees groote macht van
 volcke soo onuersiers voor de stadt
 ligghende / waren seer verchriecht/
 maer verstaende dattet die dij Co-
 ninghen zijn geweest/ gecomen om
 den nieuwen ghebornen Coninck te
 aenbidde ende offerhandete doen/
 soo zijn zplieden met grooter eeren
 inder stadt gelaten/ ende zijn voor-
 geryst nae Bethleem: comende nu
 buyten der stadt / soo heeft haer die
 voorichieuen sterre weder vertoot/
 diese heeft ghebrocht ter plaetsen
 daer die Salichmaker des werelts
 ghebornen was. Ende als die Conin-
 ghen den nieuwen gebornen Coninck
 der Coninghen / als haren Heer ende
 Godt aenghebeden hadden / ende
 haerlieder offerhanden gedaen heb-
 bende/ soo zijn zplieden by godlijcke
 vermaninghe deur eenen anderen
 wech weder ghekeert nae hunlant.
 Maer zijn daer nae byden anderen
 ghecomen op den voorighenouden
 berch Fas / alwaer zy een schoon
 Capelle ghebouwt hebben / tot een
 eeuwighen memorie vanden nieu-
 wen ghebornen Coninck ende ander-
 sints. Die groote Factoor van Por-
 tugael belaste zijnen Capellaen daer
 den godlijcken dienst der Missen te
 celebieren/ want daer eenen Altaer
 stont/ die wy Belgroms deuotelijc
 ghehoort hebben / maer doen dees
 Capelle ghebout was soo waren

dees heylighe dy Coninghen (by den gheleerden Magi ghenoemt) noch ongheleouich / want zy zijn vanden Apostel Thomas bekeert gheweest / comende in Indien om dat heyligh Euangelium te predicken / die de selue heeft bekeert / ende ghedoopt inde voorschreuen Capelle op den berch Fas / welke Capelle hy heeft ghewijdt ter eeren vanden nieuwen ghebooren Coninck / heur-lieden oock consacrerende tot Bisschoppen. Ende op den heyligen herfnaecht celebreeerden dees heylighe dy Coninghen ende Bisschoppen den Goddelijcken dienst der Missen / ende op de octaue vant selue hoochghetijt / celebreeerde die Missen Coninck Melchior / ende ten eynde der seluer. soo gaf hy zijnen gheest voor alle dat volck / ont wesende hondert ende xviij. Jaren / daer twee Coninghen / hebben met groeter droefheyt dat doode lichaem ghebalst / ende in een costelijck graf gheleert / dat voor hun dyen gemaect was. Ende vijf daghen hier naer / wesende op de derhien-dach / soo celebreeerde den dienst der Missen Coninck Salihafar / ende heeft insghelijcx na die Missen in presentie van allen dat volck oock zijnen gheest ghegeuen / ont wesende hondert ende xij. Jaren / wien die Coninck Casper met allen die Princen seer eereuerdelijck begroef. Ende op den seften dach daer nae / soo is die Coninck Caspaer oock aflijnich gheworden / als hy den dienst der Missen hadde ghecelebreert / doen ter tijdt ondt wesende hondert ende negghen Jaren.

Dit wonder ende miraculeus werck gheschiede int aensien van alle die Princen ende Edelen aldaer present wesende.

Die Sepultnere der dy heylighe Coninghen / staende inde bouen gheuoemde Capelle op den voorberch Fas / is van costelijcke merbsteenen gemaect / ende ter plaetsen daer haerlieder lichamen gelegen hebben / daer hanghen haer wapenen van goude ende costelijcke ghesceente. In de selue Capelle vonden wy vij. Broeders van Sint Franciscus oorden / woonende inde selue Capelle / ende zijn ghehabitueert als oft onde Minrebroeders hadden geweest / haer onderste cleet was wit / ende dat middelste grauw / ende dat opperste habijt was swert / op de maniere der Augustijnen. Ende het waren Moord / wy waren ons daer rustende den tijt van twee daghen. Allen ghene dat hier voor geschreuen staet / dat vertelde ons een der poort. Monichē inde Griecse tale. Ende ons Heer ende Meester die groote factoor van Portugael na oorlof aenden Querten der seluer Monichen / hem bedankende vande beleefsheyt onthieden bewelen / hem daer voor liberalijck recompenserende met vijftich gouden ducaten.

Nu aengaende die lichamen der voorschreuen heylighe dy Coninghen salmen weten / dat naedemael die Keyser Constantinus met die weerdighe Keyserinne Helena zijn moeder ghedoopt waren / ende dat heylighe Christus ghelouone ontfanghen hebbeende / oock dat heylighe Crux ende dy naghelen / te samen

metten tistel des selfs Crups / int Jaer ons Heeren als men schreef dy hondert ende dyentwintich / met grooter neerlichepdt hadde ghenonden: Ende voorts gherepft zijnde naer dat Coninckrijk van Jerusalem ende Meden / soo heeft hy ghehoort dat die lichame der H. dy Coninghen seer weynich gheacht ende in cleynder reuerentien werden gehouden / hieromme heeft dees weerdighe Helena dese dy lichame vande boue gementioneerde berch Pas ghenooert nae die Keyserlijcke Stadt van Constantinopelen (ghelegghen in Thracien) die selue leggende met grooter reuerentien inden Tempel van S. Sophia / hier naer zijn dees lichamen anderwerk van daer veruoert deur Eustorgium Bisschop van Melanē / na de selue Stadt Melanen / ligghende in Italien / maer int Jaer ons Heeren dyssent / twee hondert ende kriij . als die Keyser Fredericus regneerde / die de voorschreuen Stadt met ghewelt van wapenen inne ghenomen heeft ghehat / waer toe hem den Bisschop vā Ceulen met name Keyserus groote assistentie ende bystant ghedaen heeft / soo heeft hem den Keyser tot zijnder instantien ende begheerte / dees H. dy lichamen geschoncken die welke hy met vrolichepdt heeft gebracht binnen die voornoemde Heerlijcke Stadt van Ceulen / ende aldaer inde Domkercke met grooter reuerentie gelept / waer zy tot noch toe in grooter eeren worden ghehouden. Dit is die derde veruoringhe der seluer dy lichamen.

Van andere vremde landen die vvy deurpasseerden, midtsgaders verscheyden memorabele saken,

Dat X X X. Capittel.

D wil ick wederom keeren tot onser voorigenoemde reyse / also wy nu als bouen verhaelt is / den berch Pas hadden verlaten / so zijn wy voortrepsende ghecomen tot een Eplandt / lanck wesende neghen dachreysen / ghenooemt Macroen / wesende een groot Coninckrijk / in d'welc veel groote ende plaifante steden ligghen . In dit selue landt leyt S. Thomas de Apostel / oock Didymus ghenooemt / met vleesch ende bloet / in een seer schoone ende rijckelijcke Tombe / binnen eender Stadt met name Calampne / alwaer hy gemertiliseert is geweest ende oock begraven / maer die van Assirien hebben zijn lichaem eerlijc vervoert int landt van Mesopotamien / totter Stadt van Edisse / ende buypen die Tombe daer zijn heplich lichaem in rust / leyt dē arm met die selue handt ende vingheren / die hy heeft ghesteken inde heplighe wonden ons Salichmakers Christi Jesu naer zijn gloriose verresenisse / waer af ons aldaer voor die waerheyt wat wonders vertelt werdde / hoe dat die lieden van dien lande daer mede haer vōnissen soude wesen / te wetene: Zy doen beyde de partijen haer saken by gheschiften stellen / het welck wy legghen inde selue voorschreuen hant / en terfont wort het gheschift vander partpen die onrecht heeft om verre gheworpen / maer het gheschift vanden genē die

die goet recht heeft/houdt die handt vast/ tot welcker oorsaken comen noch heden daerhs veel perfoonen wt verre landē/ om haerlieder twiſtigher saken inder voorschreue manieren een eynde te maken. Dees Eplanden zijn in groot Indien geleghen/dwelckmen Sogst Indien noemt nae het schrijuen der Poetē/ ende tis dat eerste en r'grootste Coninckrijk in Orienten/oueruloedich van gout siluer ende costelijcke gesciente.

Daer is een der Eplanden gheuoemt Kaso/daer worden die siecke ende cranchemenschen / cleyn ende groot/ ooc out ende ionck/ aen boomen ghehanghen / segghende: dat bequamer ende beter is / datte ghegheten worden van die voghelen des lochts/dan van die wormen inder aerden. Oock is daer een ander Eplant geleghen met name Doudijn / daer worden die siecke menschen versmacht / want als sy cranck zijn / soo gaen die naeste vrienden totten Af-godt/ hem vraghende oft zijnen siecken vrient steruen sal/ gheeft hy dan voor antwoorde iae/ soo neemt desen vrient een bedde/ ende versmacht den sieckē daermede/daer na worden alle de vrienden ghenoodt / token ende eten also dat doode lichaem / ende roepen die speellieden/ dansen om dat gebeente/ danckende den ghenen die hem versmacht heeft eer hy mager ghe worden is / ende ten lesten begrauen sy die beenderen.

Hoe vvy in Lief-landt onse Galleye vonden, ende daer mede vveder na die Stadt van Ierusalem seylden.

Dat X X X I. Capittel.

Vt dat voorschreuen Eplanc seplende zijn wy tot eender Stadt ghecomen ligghende in Lief-landt/ alwaer ons te kennen ghegheuen werdt die plaetse daer wy ons Galleye souden vinden/ waerom wy seer verblijde waren/ maer ons blysihap veranderde seer haest in droefheyt/ want inde Galleye comende / vertelden ons die boot-ghesellen dat onsen oppersten Piloot der Galleyen vander werelt verscheyden was / om wiens doot niet alleen die groote Factoor maer oock wy Delgroms seer bedroeft waren/ want sonder zijn doot soude die Factoor noch voordr ghereyft hebben/ alsoo wy verstondē / midts dat alle zijn betrouwē op desen Piloot stont. Den Factoor was eenen Capiteyn ghestelt / die ons alle het landt door heeft gecouwopeert/ ende bewaer vandē grootē Olima ofte Soudaen/ hebbēde onder hem ruis. mannen wel ter wapenen / met expressen last ende beuel op lijf ende goet/ van onslieden niet te schepdē/ tot wat Vanden ofte Prouincien wy reysende waren/ insghelijcx ooc dat hy in alle Prouincien soude leydsmannen nemen van die landen/ om ons die passagiete wijsen ende ooc te vertellen alle nieuwicheden der seluer Vanden/ dwelck hy ooc achtervolghende zijne commissie sulergedaen heeft/ ende desen Capiteyn was met ons geweest den tijt van

twée Jaren / mīn dūp weecken / den welcken ons binnen Jerusaleē wert gheordineert ende ghestelt. Deseñ Capiteyn heeft die groot-machtige Factoor ontflieden Heer ende Meester tot hem gheroepen / den seluen bedanckende ende oock mildelicken beschenckende voor zijnen ghetrouwen dienst met dūp sent ducatē / liggheñde in eenen Gonden Cop / met een half dozine rijckelijcke silnere vergulden schalen / waer medt hy van desen Capiteyn gescheyden is / onermidts dat hy gheresolueert was niet voorder te reysen / wtredenen bouen verhaelt. Op den dach des hoochtijts vā Dinxten; zij wy te seple ghegaen ende zijn alsoo met ons Galleye der seluer Zee af ghecomen / die wy opwaerts ghereyft waren / endeen hebben op de reyse onder weghen tot gheen hanene oft plaetse aenghelept / niet eer voor dat wy quamen ter naester hauenen vā der Stadt Jerusaleem.

Van eē vvonderlic ende seer seltsaem, nochtans vvaerachtich miracule.

Dat XXXII. Capittel,

Comende nu wederom binnen der Stadt van Jerusaleem / soo ghinghen wy Belgroms anderwerf met grooter deuotien die heplighe plaetsen visiteren / ende dē Factoor werdt te kinnen gegenen / van eenen man noch int leuen wessende vanden dach dat Christus Jesus onsen Salichmaker is gecruyft gheweest / ende die voorcreuē Factoor heeft met schijnckē ende andersins soo vele gedarn / dat hy vanden

Soudaen heeft consent vercreghen om dē seluen te siene / sonder wiens consent dattet geensins gheschieden en mach. Waerome wy albaer zijn ghebleuen den tijt van xiiij. daghen om die Heeren bapren der Stadt wessende te vergaderen / die des sentelen vander denren hadden / daer desen man met negen denren beslotē stōt / die d'een sonder dander niet en konden ontflyten. Ende vande negenste ende leste pleren denre hadde alle den sentel die voornoemden Soudaē. Dit vergaderen der voorschenen Heeren heeft den Factoor gecost alleen aē bodē welrr. ducatē.

Deseñ voornoemdē man staet eenen woy weechs van eender stadt pooren ghenoenē die slijck poorte / alwaer Christus onsen Heere mette balck zijns Cruys geladen / ter stadt wtgaende / passierde vpor dē selfs mans denre / daer hy op den doypel van zijnen huyse stont / wessende nu xrr. voeten vander stratē / midts dat Jerusaleem nademael / soo is ghedestruceert geweest (also ons daer verseldt werdt) seggēde tot onsen Heere aldus: Gaet / gaet / al hadt ghy ouer langhe desen werch gegaen / daer en hadde niet vele aen ghelegen: En die Heere hem omkeerende / antwoordde in deser manieren: Ich sal gaen / ende ghy sult staē tot den eynde des werelts / ende t'haers eens vrughen naer mijn comste.

Comende nu ter plaetsen daer desen man staet / soo werden wy gelept denre een cleyn gancken maer een scherde wijt / bouen ouerwelst / ende die bouen genoemde denre seer cort d'een na dander / soo datse malcan-

deren

derē by na raechtē / ende die achtste deure ontsloten zijnde / quam den selgheleir vanden voorschreuen Soudaen / ende ontsloot die voornoemde neghenste pieren deure. Dese man stont onder een galbertje / onder set met vier pilaren / waer af die twee middelste waren van Cassedonien / ende die twee andere vā witte merbersteenen / insgelyc waren die bogen van dit welstele oock van witte merbersteenē / waer onder dē voornoemde mā stont / seer veruacrlijc om aensien / met openen ooghen. Waer-af den factoor met allen zijn gheselschap seer verschrict was / hy staet rotten voeten toe int hayr ghewassen / ende al naecht / wy ginghen rontomme hem / die factoor dede hem aenspreken inde Hebriensche tale / int Griec / Latijn / Italiaens / ende in meer ander talen / maer op geen van desen en gaf hy antwoorde. Waerom dat die Heeren daer rontom staende loeghen ende spotten met ons / maer een van hen liedē septe / dat hy nēmermeer en spreect / dan alleen op den goeden vrijdag / alsoan vyagende: Oft den man met tē Crupē niet en comt. Andere vertelden ons / dat hy vraecht. Oft die vrouwen noch vruchtbaer zijn oft kinderen draghen. Hy segghen dat dese man sonde genoemt zijn / Jan Rodryp. Wy zijn daer by gebleuen meer dan een groote half ure / maer hy en verruerde niet een lidt zijns lichaems / ende stont als oft hy door hadde gheweest / maer wy saghen merckelijc zijn ooggen opstaen / zijnen buych op ende neder gaen / ende zijnen aelem tot ende ingaen. Veel

broeders ende Pelgroms comē binnen der stadt van Jerusalem / die desen voorschreuen man niet en sien / want soo scherpeelijc ende nauwe wordt hy bewaert met allen dees deuren / also bouen verhaelt is.

Hoe vvy geseylt ende vveder gekeert zijn nae dat Conincric van Portugael / deur het landt van Stirien ende Cecilien.

Dat XXXIII. Capittel.

Dit voorschreue wonder werc binnen Jerusalem ghesien hebbende / ghelijc voorseydte is / zijn wy wter stadt ghescheyden / ende zijn t seyle ghegaen / nemende ons reple op dat landtschap vā Strifen / nae Cecilien / ende alsoo voorts nae het Conincric vā Granatē / om dwelck een steen-clippe leydt blar van coleur / als oft een schalie ware / daer seplden wy langhen tist onder / ende men siet die selue clippe verre inder Zee / voorts seplēde onder dat Coninckric van Hispaignien / zijn wy daer nae met grooter vrolijchheyt ghecomen int Coninckric van Portugael.

Die Edel Coninck van Portugael / met name Emanuel hebbende ons comste vernomen / deur sekere coopveerder die wt Calcoetē quam / gheladen met costelike specerijen / die ons inder Zee gesiē ende vertelt hadde / als datter een Portugalooser vanden hepligen lande af quam / hebbende op zijn banierē dat Cruys ons Heeren / ende op zijn schip de wapenen van Portugael ghesien / dwelck

o welck hy int landt vertelt hadde. Die voorszreuen Coninck hier wt verstaende dattet was zijnen lieuen ende wtvercoren vrient den grooten Factoor/ soo geboort die Coninck in alder diligentien toegherust te worden vijftich schepen/ om den seluen Factoor int ghemoet ende teghen te seplen/ ende vernemende dat hy nu binnens landts was/ soo is die Coninc selfs in persoone met allen zijn Edeleut/ schepgehegaen/ hem tegen seplende wel seuen mijlen waters/ ende den Factoor soo nae by comende/ dat hy hem int ghesicht hadde/ soo liet hy allen dat grof gheschut der voornoemder schepen los latē/ sulcx datmen van het gheluyt der seluer niet en hoorde/ noch ooc vanden rooc oft domp des poeders niet en sach/ daer nae hoordemē die musicale instrumenten/ als Claretten/ Trompettē/ ende anderzins seer lustich spelē/ sulcx dattet een melodijse ende vrient was om hooren. Al sulcken grooten triomphe werdt daer bedreuen/ alter eeren vanden grooten Factoor: Hier nae is die voornoemde Edele Coninck van Portugael selfs in persoone in ons Saltepe gheromen/ nemende zijnen speciaelen vrient den Factoor byder handt met grooter eerbiedinge ende vrientschappen/ hem seckelijck willerom heetende/ van ghelijcken beleefsheyt beihoonende allen zijn Belgroms die by hem op die repsewaren gheweest/ soo wel groot als cleue ionc als out/ d'welc insgelijcx oock alle zijn Edelen hebben gedaē. Doen beschon die Factoor de Coninckelike Praestheyt zij-

nen Heer met een wtneemende costelijck inweel ende tresoor/ te wetene een groot ende schoon stuck vanden heylighen Cruyce/ lauch wesende eenen haluen voet/ hetwelcke hem gegheuen was byden Abdt van S. Catharina/ op den bouē voornoemden ende heylighen berch vā Pinap.

Alms zijn wy met grooter triophen ende vrolijchept totter stadt vā Hilboenen gheromen/ ende nu inde hanene der seluer wesende/ soo stont alle die Gheestelijcheit daer ghereet met Cruycen ende vanen/ ontsieden comste verwachtende/ met allen den borghers/ cleyne ende groot. Men sach daer menigen mensche weenen van blischappe/ ende alsoo werden wy lieden tesamen oock den Coninc met grooter heerlijchept inder kercken ghelept/ alwaer den vrolijcken ende Godlijcken lof sanc Te Deum laudamus, met grooter blischappent is ghesonghen gheweest.

Op dees heerlijcke voyagie ende repse zijn wy gheweest den tijt van d'ij Jaren min twee weken. Die d'ichwils voornoemde groote Factoor des Coninc van Portugael/ is vergheselschap gheweest met thien Edelmans Portugaloofers/ eenen Priester wesende eē Ienijt/ deur wiens diligētie dit tegewoordich boeckken int licht gebracht is (die hy meer dan ouer xxx. Jaren binnē der voorszreuen Stede Mechelen ghekent heeft) sulcx dat die Factoor met d'ichien persoonen heeft ghereyft/ alsoo oock Christus Jesus indē sterckelijcken lichame hier opter aerden ghewandelt hadde/ ende heeft my Jannen Nerts (een Cozael in mijn ionghe

songe dagē binnē Mechelē) groote
eere bewesen / ter eeren van onsen
Salichmaker / in wiens plaetse ick
ghehouden werdt / want nummer-
meer en ghinck hy ter tafelen sitten /
noch oock zijn Edele niet eer voor
dat ick my aende tafel ghesedt had-
de / en hy my dat eten op de tellioore
hadde ghesneden / ende eenen croes-
wijns gheschoncken / waer in-
ne hy zijn deuotie hadde / hebbende
my ter liefden van Godt almachtich
op dees loffelijcke ende schoone reys-
se ghevuert / ende dat int Jaer der
saligher geboorten ons Heeren Je-
su Christi / als men schreef dupsent
vier hondert ende vierentachtich.
Ick hebbe desen grooten Factoor
merckelijck hooren vercleeren / als
dat hem die reysse wel hadde ghecost
die somme van meer dan hondert

dupsent duraten.

Noch heb ick Jan Nerts ander-
werk een reysse ghedaen totten heyl-
lighen lande / Anno veerthien hon-
dert ende lxxxviij . van Venegien tot
die heylighe Stadt van Jerusalem /
ende dit metten eerweerdigen Heer-
den Bisschop van Camerijck.

Als desen voorschreuen Jā Nerts
aflijnich was gheworden / soo heeft
men vā voor op zijn borst ende ach-
ter op zijnen rugghe ghebrant ghe-
vonden dat halue ende geheele radt
van Sinte Cathelijnen / alsoo den
edelen Ridder ende Heer Cortenbac
in zijnen leuen heeft vercleert / alsoo
hy selfs in persoone hadde ghestien /
wiens beyder zielen Godt die Heer-
ghenadich is / door die verdiensten
Christi Jesu.

F I N I S.

Register der Capittelen dees boecx, int corte begripende d'inhoudt der seluer.

- V**An die ghelegentheyte ende qualiteyt der vermaerder Stadt vā Venegien, midtsgaders vande Reliquien oft heylichdomme.
- Dat I. Capittel. Folio 3
- Van die heylige Reliquien, die binnen der Stadt van Venegien in grooter reuerentie vvorden gehouden.
- Dat II. Capittel. 6
- Vande solemnele ende heerlijcke Processie op den Heyligen Sacramentsdach, binnen Venegien ghedaen.
- Dat III. Capittel. 10
- Van die heylige ende eervverdighe Reliquien der heyligen, die binnē der stadt van Padua in Reuerentie gehouden vvordē ende berustēde sijn.
- Dat IIII. Capittel. 16
- Die forme vander voorvvaerden ende Conditie tusschen den Patroon der Galeyen ende den Pelgroms naer Ierusalem reyfende. Dat V. Cap. 16
- In vvat maniere dat vvy ons bereyden om T'schepe te gaē. Dat VI. Cap. 19
- Hoe vvy Pelgroms inde Galeye ghinghen, om die Reyse te aenveerden.
- Dat VII. Capittel. 20
- Van die Stadt Paris genoemt.
- Dat VIII. Capittel. 20
- Hoe vvy van daer s'cheydende vveder t'seyle gingen, om voordere reysen.
- Dat IX. Capittel. 21
- Hoe vvy vvederom t'seyle ghinghen nae die stadt Giara. Dat X. Cap. 22
- Hoe vvy ons op dē reyse begaue, voordere seylēde nae een stedekē Cursula ghenoeemt. Dat XI. Cap. 23
- Van eender Stadt Corfoen ghenaemt, met meer andere beschrijvinghen.
- Dat XII. Capittel. 25
- Van die Stadt Modon ende Candien, midtsgaders andere verscheyden saken. Dat XIII. Capittel. 27
- Corre ende pertinente beschrijvinghe des heylichs Lants van besoftē, met sijn frontieren, deur den Moninck Burcardum. Dat XIIIII. Cap. 29
- Hoe vvy binnen der Stadt van Ierusalem quamen, met die descriptie der heylighe plaetsen.
- Dat XV. Capittel. 31
- Van noch diuersche andere heylighe plaetsen, die vvy deuotelijck vvaren visiterende. Dat XVI. Cap. 40
- Van een solemnele ende deuote Processie, oock Godlijcken dienst der Missen int Convent der Minrebroederen gedaen. Dat XVII. Cap. 42
- Noch van een ander deuote Processie midtsgaders van diuersche heylighe plaetsen die vvy verfochten.
- Dat XVIII. Capittel. 44
- Vande ghelegentheyte van Bethleem, ende andere verscheyden heylighe plaetsen. Dat XIX. Cap. 47
- Van die stedē Nazareth ende Alferna, centsfamentlijck van diuersche memorabel saken. Dat XX. Cap. 50
- Hoe vvy ghereyft zijn totter stadt van Nicomedie, midtsgaders van andere memorabile saecken.
- Dat XXI. Capittel. 54
- Van hooch Egiptē ende den berch van Armenien, ende van den toren van Babiloniē, met andere notabel saken.
- Dat XXII. Capittel. 56
- Van

- Van noch andere ghedenckvveerdighe faken, die vvy voortfeyfende hebbē ghesien, ende van Iosephs coren folders. Dat X X I I I. Cap. 57
- Vander Riuieren Nilus, ende die groote stadt van Alkeyro genoemt, mitfgaders dat Vroukens Lant. Dat X X I I I I. Capittel. 58
- Hoe vvy reyfden nae den berch van Sinay, vande prouisie ons op de reyfe nootelijk, oock van die vvonderlijcke Zant-zee, midtfgaders andere vvremdicheden.. Dat X X V. Capittel. 60
- Van die vvonderlijcke ende miraculeuse vindinghe des heylighen lichaems Catharinæ. Dat X X V I. Capittel. 64
- Hoe vvy gheryft zijn naer den drooghen boom, nae dat landt vā Oliue ende Armenien, ende vā andere memorabile faken. Dat X X V I I. Capittel. 66
- Vanden Conincrijck vā Perffen, Mitfgaders Arabien, Gout-berghen, ende andersints. Dat X X V I I I. Capittel. 67
- Vanden berch Fas, midtfgaders die ghedenck-vveerdige Historien der vvermaerderende heylicher dry Coninghen. Dat X X I X. Capittel. 69
- Van andere vvreemde landen die vvy deurpasseerden, midtfgaders verscheyden memorabele faken. Dat X X X. Capittel. 72
- Hoe vvy in Lief-landt onse Galleye vonden, ende daer mede vveder na die Stadt van Ierusalem seylden. Dat X X X I. Capittel. 73
- Van eē vvonderlijc ende seer seltsaem, nochtans vvaerachtich miracule. Dat X X X I I. Capittel. 74
- Hoe vvy geseylt ende vveder gekeert zijn nae dat Conincrijc van Portugael, deur het landt van Stirien ende Cecilien, Dat X X X I I I. ende leste Capittel. 75

Hier eyndt het Register der Capittelen.

IN dese beschrijvinghe van die heylighe loffelijcke Reyse, ende Pelgrimagie der heyliger Landen, daer onsen Heere Iesus, Maria die Moeder Goets, die heylighe Propheeten, Apostelen, en Discipelen Christi verkeert ende ghevoont hebben, seer neerslich, constich, ende perfectelijc gheselt. door LAURENS VAN HAECHT VAN GOIDTSENHOVEN, en is niet begrepen dat teghen die heylighe Catholijcke Roomsche Kercke, oft teghen de Coninclycke Maiesyest is. seer bequaem, ooc profytelijc om kennisse van die heylige plaetsen tot deuotien ons verweckende een verclaringhe der heyligher Schrifture daer vvt te verstaen, om ghedruct ende van een yegelyck gelesen te vvorden. Ghegeuen tot Antwerpen. Anno 1594. den 16. Nouembris.

Gheuisiteert by Heer Hendrick Sebert van Dungen, Doctoor inder Godtheyt, Can. van onser L. Vrouwen tot Antwerpen.
Met Gratie ende Primilegie der Coninclycker Maiesyest.
Onderteeckent. I. de Buscher

